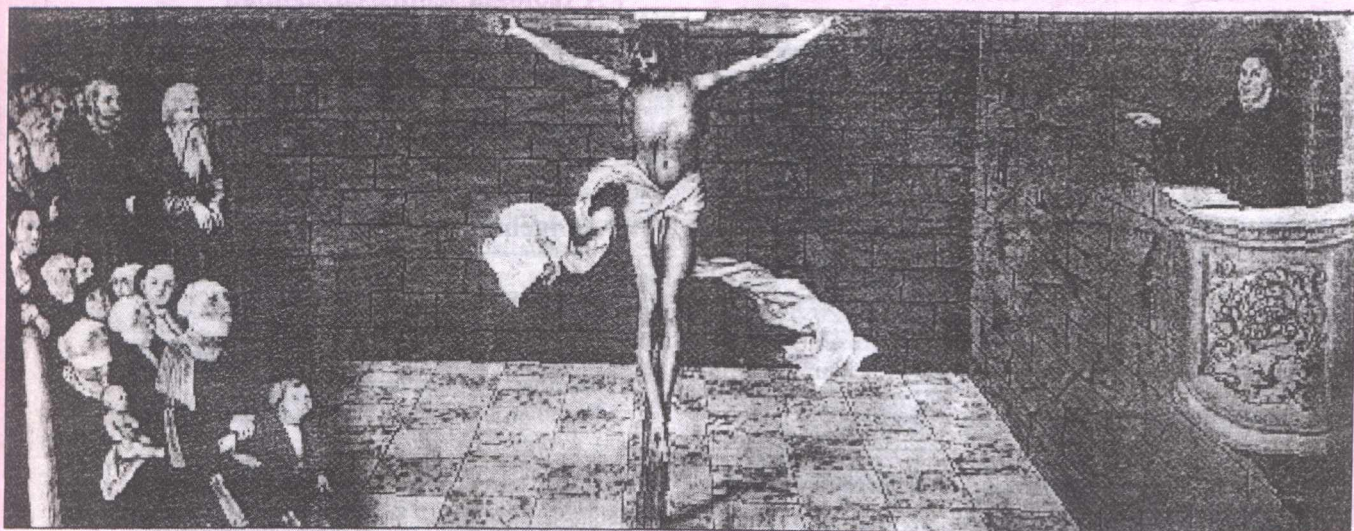

Lelkipásztor

Evangélikus Lelkészi Szakfolyóirat

A TARTALOMBÓL:

Csengőszó

"Ha egy embert megértének"

Isten koldusai

Egyház ez még?

Egymás hordozása

71

1996/9

TARTALOMJEGYZÉK

Vigyázzatok magatokra és az egész nyájra

Szabóné Mátrai Marianna: Csengőszó.....313

Tanuljunk együtt

Ferenczy Andrea (I. rész) – Fazekas Andrea (II. rész)
"Ha egy embert megértenek..." 314

Szabó Zsolt: A serdülő- és ifjúkor a hitoktatás
tükrében.....317

Evangélikusok a nagyvilágban

Kis Miklós: Műveiben tükröződik mély hite
(Interjú a 65 éves Szokolay Sándorral).....320
D. Koren Emil: Hírünk Finnországban.....321

Kitekintés az ökumené világába

D. Dr. Nagy Gyula: Egyházi Világhíradó
(1996. június-július).....322

Lelkészszemmel

Bartha István: Tractatus theologico-philosophicus
.....327

Börönte Mária: "Mindannyian fogyatékosok
vagyunk"329

*Dr. Bodrog Miklós: Minek neked papi műhang?..*330

Tanít az egyháztörténet

Veöreös Imre: Isten koldusai
(Lukács 11,9–13).....331
Csepregi Zoltán: Magyar érdekességek a 250 évvel
ezelőtti Bécsből.....332

A teológia szomszédságában

Sötét testvérünk.....333
Szemerei János: CORPUS a Kárpát-medence kortárs
művészetében (1958–1966).....334

Az igehirdető műhelye

Szentháromság ünnepe utáni tizennyolcadik
vasárnap – *Bohus Imre*.....335
Szentháromság ünnepe utáni tizenkilencedik
vasárnap – *Bohus Imre*.....337
Szentháromság ünnepe utáni huszadik vasárnap
– *Krämer György*.....338
Szentháromság ünnepe utáni huszonegyedik
vasárnap – *Dr. Cserhátiné Szabó Izabella*.....339
Szentháromság ünnepe utáni huszonkettedik
vasárnap – *Zászkaliczky Pál*.....340
Reformáció ünnepe – Nagy Zoltán.....341
Egyház ez még? – Muntág Andor.....342

Gyülekezeti szolgálat – lelkeszi közélet

Bácskai Károly: "Igédet éltesd szívünkben".....346
Szimon János: Egymás hordozása.....348

LELKIPÁSZTOR

Evangélikus Lelkeszi Szakfolyóirat

Megjelenik havonta

Felelős szerkesztő: Szabóné Mátrai Marianna, 1141. Rózsavölgyi köz 3. Tel.: 1636-451

A szerkesztés munkájában a szerkesztő bizottság vesz részt.

Kiadja: a Magyar Evangélikus Egyház Sajtóosztálya, 1085 Budapest, Üllői út 24.

Felelős kiadó: Tóth-Szöllős Mihály

Készült: a CREA-print gondozásával

Előfizetési díj: havi 250,-Ft, fél évre: 1500,-Ft, egy évre: 3000,-Ft

Külföldi előfizetések:

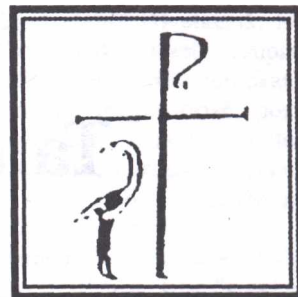
Szomszédos országokba (postaköltséggel együtt): évi 4000,-Ft

Egyéb külföldi országokba: sima csomagként: évi 35 USD, vagy 52 DEM (postaköltséggel)

légipostával: 48 USD, vagy 72 DEM (postaköltséggel)

ISSN 0133-2821

Vigyázzatok magatokra és az egész nyájra...

Csengőszó

Talán soha máskor nem éljük át a maga teljességében ezt a furcsa, kettőből összefont érzést. A csípőssé váló reggelek hozzák magukkal? A lassan pirossá érő paprika emléke a hajdani uzsonnás zacskóban? Szeptember van. Nyárba is, melegbe is, lustaságba is, jóleső és megérdemelt pihenésbe is, lankasztó egyformaságba is beleharsan az iskolacsengő. A gyerekkor, a diákévek csengője. Kezdődik az iskola. Munka kezdődik. És pontosan, hamisítatlanul ott az érzés a torkunkban, idegrendszerünkben: az öröm és a szorongás szét nem választható, alkotóelemeire nem bontható kettős érzése. Az öröm, a kezdet, az indulás, a jóleső erőpróba — kicsi óztkodás a megterheléstől, kisebb-nagyobb aggodalmak: győzöm-e, megfelelek-e, sikerül-e.

Mindig hálás voltam Istennek azért, hogy nem kellett az utolsó iskolapadban hagynom ezt az érzést s a felnőttek kesernyés nosztalgijával felidézni csupán. A gyülekezeti szolgálat rendje minden lelkész és valamennyi egyházi munkatárs számára frissen tartja a szeptembernek ezt a varázsát. Tanévnyitó istentiszteletek, megélénkülő templomok és gyülekezeti termek, benépesülő iskolák. Programok, tantervek, borítékok, ötletek, álmok, imádságok. Lelkészek, akik az utolsó munkaévüket kezdik, fiatal kollégák, akiknek most először szól *másként* a csengő. Nyugdíjasok, akik tán először nézik a partvonal mellől ezt a boldog sürgölődést. Én magam — kezemben a Lelkipásztorral, a lelkészi szolgálatot 71. éve segítő, tekintélyes folyóirattal, idegrendszeremben pedig a hamisítatlan, szeptemberi érzéssel, öröm és aggodalom szétbonthatatlan vegyületével. Mit mondhatunk együtt, egymásnak, Istennek, önmagunknak mi mindannyian?

Salamonének tudják a zsoltárt. Nem véletlen, mert nem akármilyen bölcsesség nyugszik benne. Olyan szilárd pontot mutat ebben a lázas, szeptemberi tenniakarásban, ahonnan valóban el lehet rugaszkodni, hogy munkánk ne üres sürgölődés legyen, akarásunk pedig ne bénítson, hanem magasabbra lendítsen. Megállít ez a zsoltár egy lélegzetvételt. Nem is tudunk hogyan és hova indulni, ha be nem látjuk múlhatatlan igazságát.

*„Ha az ÚR nem építi a házat, hiába fáradoznak az építők.
Ha az ÚR nem őrzi a várost, hiába vigyáznak rá az őrök.
Hiába keltek korán és feküsztek későn:
fáradtsággal szerzett kenyeret esztek.
De akit az ÚR szeret, annak álmában is ad eleget.”*

(127. Zsoltár)

Ez a zsoltár nem a munkáról beszél. Tudja, hogy az a ház, amelyen nem dolgoznak, soha nem épül fel. Az a város, amelyet nem őriznek, előbb-utóbb elvész a szónak sokféle értelmében. Ez a zsoltár egy magatartásról szól — és az ellenkezőjéről. Ha hajtottuk már magunkat erőnknek csaknem a végéig; ha akartunk már valamit fogcsikorgatva; ha ismerjük az ellazulni képtelen, görcsös megfeszülést, akkor pontosan értjük a szót, amit háromszor mond a zsoltár: hiába. Kudarckok, keserű emlékek, megszegyenülések, megroppanások szegélyezik ennek a szónak az útját. Nekünk, akik Istenhez tartozunk, mindig ez a részünk, ha nélküle próbálkozunk. Megfeszített akarattal, csorgó verejtekkel — hiába.

Hinnünk kellene, hogy Ő készséggel építi a házat, hűséggel őrzi a várost, és nem keserű a tőle kapott kenyér. Először rá kellene tekintenünk, mielőtt bármibe fognánk. Először be kellene látnunk: ha mi mindent megteszünk, a lényeg akkor is tőle jön. Lecsendesítene ez a belátás, halkabb, szerényebb lenne a hangunk, ám érdekes módon ugyanabban a pillanatban hallhatóbb és elfogadhatóbb. Hitelesebb. Felbátorítana ez a belátás. Rádöbennénk, nem egymagunkban állunk elénk tornyosuló feladatok előtt.

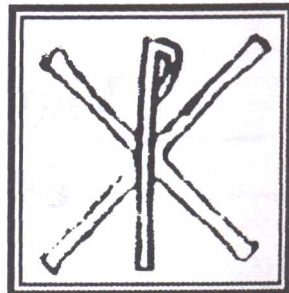
Mit szeretne a Lelkipásztor? Társ szeretne lenni és testvér. Lelkészeké elsősorban. De milyen jó meglátni a változást, a jelentősen kibővült kört: a Lelkipásztor segítő kezét szeretne nyújtani valamennyi egyházi munkatársnak, hogy fenntartsa és erősítse az igényt és a meggyőződést: **teológiával foglalkozni ritka és gyönyörű kiváltság. Szolgálatot színvonalasan végezni** dupla öröm. Egymás hangját hallani, **az együvértartozást megélni** erőforrás.

Lelkészek, tanárok, hitoktatók, óvónők, gyülekezeti munkatársak és egyházunk különféle területein dolgozó testvérek! Mielőtt bármi újba fognánk, emeljük föl a tekintetünket önmagunkról, a munkatársainkról, a ránk bízott emberekről, a vállalt feladatokról, a lendítő vagy bénító környezetről! Arra tekintsünk, aki munkánkhoz a nélkülözhetetlen lényegyet adja! Magam is, aki most átveszem a Lelkipásztor szerkesztését, arra szeretnék tekinteni legelőször, aki nélkül hiábavaló, de akivel örömteli és eredményes lehet minden munka. Induljon hát valamennyiünk számára ez az új munkaév a 127. zsoltár meggyőződésével:

*„Ha az ÚR nem építi a házat, hiába fáradoznak az építők...
De akit az ÚR szeret, annak álmában is ad eleget.”*

Szabóné Mátral Marlanna

Tanuljunk együtt

„Ha egy embert megértene...” (I.)

„Ha egy embert megértene, akkor az az ember tartozik valahova.” (Rogers) A lelkileg megterheltek közül sokan úgy érzik, hogy senki sem érti meg őket. Senki sem? Esetleg eltakarjuk gyengeségeinket vagy csupán elfeledkezünk lelkünk és mások lelkének gondozásáról?”

I. Klinikai lelkigondozói tréning (KLT)

Lelkigondozás. Sok minden eszünkbe juthat erről a szóról. Gyakran a vallással hozzák kapcsolatba. A lelkigondozó sokszor magával a lelkésszel, a pappal egyenértékű. Valójában azonban valami mást is takar ez a szó. Túl azon, amit egy lelkész végez. Mást is kell tudnia, mint amit a teológiai stúdiumok során elsajátíthat.

Akkor kezdtem én is megismerni, mélyen részt venni benne és végezni a lelkigondozást, amikor e cikk íróival közösen, néhány református, katolikus és baptista testvérünkkel együtt a Klinikai Lelkigondozók Ökumenikus Egyesületének (KLÖE) első lelkigondozói tréningjén vettem részt.

Kéthetente négy hónapon át az Országos Pszichiátriai és Neurológiai Intézetben kaptunk lehetőséget a gyakorlatra, arra, hogy a klinikumban is megismerjük a lelkigondozást. Nem kevés pszichológus, pszichiáter dolgozik ott, foglalkoznak a pszichés eredetű betegségekben szenvedőkkel, ám ennek ellenére nekünk is helyünk volt az osztályokon.

Maga a képzés két fő részből állt: az osztályokon való munkából és a csoportos esetmegbeszélésből. Tehát a hagyományos ismeretátadó típusú képzéssel szemben ez egy gyakorlatorientált képzés volt.

Minden egyes hallgató jelentkezett egy-egy osztályra, ahol beépült az ott lévők közös világába. Együtt járhatott csoportfoglalkozásra, esetleg vizitre, minden alkalommal lelkigondozott beteget; természetesen beszélhetett a pszichológusokkal, orvosokkal, szociális segítőkkel is.

Sokféle emberrel találkoztam ott. Olyanokkal, akik mellett könnyű elmenni az utcán, a családban, anélkül, hogy észrevennénk a problémáját. Azt gondoljuk, nincs

semmi nehézsége, ám egyszer mégis beveszi marékszám a gyógyszer, a pohárhoz nyúl, a droghoz folyamodik. Nagyon sokan azért kerültek oda, mert már nem tudták palástolni a nehéz, szenvedéssel teli életüket. Nem tudták lábraállni és újraindulni egy haláleset után, nem tudták feldolgozni egy szeretett személy elvesztését. Nem volt kivel megbeszélni ezt és egyszer csak menekülni kezdtek önmaguktól.

A pszichés problémákkal küszködő betegeknek igazán szükségük volt a beszélgetésre. S mi ennek próbáltunk délelőttönként eleget tenni.

Egy lelkigondozó nem tesz mást, mint lehetőséget kínál egy beszélgetésre, meghallgatja a beteg őszinte, mélyről jövő érzéseit, más esetben a senki által végig nem hallgatott mániáit, félelmeit, szorongásait.

Szükségét érzik maguk a betegek is, hogy végre ne kezelésre kerüljön sor, ne történjék semmiféle terápia, foglalkozás, hanem egyszerűen csak kibeszélhessék azt, ami bennük van, valaki meghallgassa őket.

Szokatlannak tűnik ez a tevékenység ma még a kórházakban, a betegek körében. Egyik kliensem „lelkimicsodának” nevezett, mert még nem hallott erről a lehetőségről, a klinikai lelkigondozásról. Hosszú időnek kell még esetleg eltelnie, míg természetesnek veszik a kórházakban, a klinikákon azt, hogy az orvoson kívül valaki más is az osztályokon dolgozik, a betegek között forog. Ő nem a beteg fölé hajol, hanem mellette áll, időt szakít rá és elbeszélget vele. Megértéssel fogadja érzéseit, türelmesen hallgatja végig mondandóját, könnyeit elfogadja, megszorítja a kezét, képes akár együtt hallgatni vele, örül a sikereinek és megérti szomorú élményeit. Ez a „segítő beszélgetés” azonban nem azonos a baráti beszélgetéssel. Fontos kiemelnünk tehát, hogy mindez klienscentrikus és non-direktív, azaz a lelkigondozó odafigyel, együttérez a klienssel és visszajelzi, visszatükrözi annak érzéseit, meglátásait, gondolatait.

Nem egyszerű, nem könnyű ez a szolgálat. Ezt is tanulni kell, ehhez szükséges az a keret, amelyet a KLT biztosított. Az osztályokon végzett munka után hasznunkra vált az ökumenikus csoporttagok együttdolgozása, egymás segítése, amely az esetmegbeszéléseken jött ki igazán.

Nem egy hallgató érezte úgy egy beszélgetés után, hogy „esetnyomása” van: esetét feltétlenül el kell mondania a csoportban, hogy segítsenek neki, hogy kontrollálni tudja munkáját. Az esetmegbeszélések során egy-egy beszélgetést dolgoztunk fel, és valaki ekkor újra „eljátszotta” a beteg szerepét, kérdéseit, mondatait. Mindannyian behelyezkedhettünk betegünk helyzetébe, hiszen így mi is „betegek lettünk” és társaink lelkigondozói problémáira is érzékenyen odafigyelhettünk. Könnyebben megértettünk egy-egy szituációt, a többiek meglátásai, észrevételei a továbbiakban tanácsokat, új lehetőségeket nyújtottak számunkra.

A tréninghez tartozott a jegyzőkönyv írása. Ez alapján tudtuk igazán meg, hogy kinek-kinek milyen kliense volt, milyen volt a beszélgetése, milyen észrevételei, érzései voltak a beszélgetések alatt. A jegyzőkönyvek segítségével mindenki belelátott a más osztályon történt esetekbe is.

A tréning alatt mindannyiunknak volt ún. szupervizori beszélgetése. Ezt Debrecenyi Károly István szupervizor vezette, amikor négy szemközt beszélgethettünk egészen személyes lelkigondozói problémáinkról.

Ez a képzés 60 órát ölelt fel, a lelkigondozói munkára való felkészülés azonban több időt, gyakorlást igényel. Ezt figyelembe véve, a KLÖE 480 órában határozta meg a képzés teljes időtartamát. Mi itt szeretnénk köszönetünket kifejezni a szupervizornak és segítőjének, Lengyel Pál OPNI kórházlelkésznek, akiknek tapasztalatait segítséget adtak munkánkhoz.

Érezve a képzés fontosságát és ez iránt való igényünket jelzi az is, hogy e sorok írása közben egy 40 órás intenzív hét keretében az Országos Kardiológiai Intézetben folytatjuk gyakorlatunkat, ahol ezúttal a szupervizor segítője Simonfay Ferenc evangélikus lelkész, a kórház lelkigondozója.

II. Személyközpontú pszichológia (Carl Rogers)

Megértés szempontjából fontosnak tartjuk, hogy főbb vonalakban bemutassuk a rogersi irányzatot, melynek szemléletéhez kapcsolódik a klinikai lelkigondozás. Ez a pszichológiai iskola a gyakorlatból, a tanácsadásból alakult ki, sokkal inkább stílust, szemléletmódot jelent, mintsem egy elméleti rendszert. Van ugyan némi ismeretanyag, módszer, amely gyakorlással elsajátítható, azonban a szubjektív élmények leírását fontosabbnak tartja, mint a tudományos elméleteket, ezért a fenomenológiai humanisztikus irányzathoz sorolják.

1. Elméleti megközelítés

A személyközpontú pszichológia abból indul ki, hogy „minden egyén önmagán belül olyan kimeríthetetlen erőforrásokkal rendelkezik, melyek révén megértheti önmagát, konstruktívan megváltoztathatja létezési módját és viselkedését és ezek az erők legjobban bizonyos kvalitásokkal rendelkező kapcsolatokban szabadulnak fel” (Szenes 11. o.). A humanisztikus felfogás szerint a személy törekszik a belső folyamatok egységesítésére és az önmegvalósítás elérésére.

Rogers optimista **világnézetéből** következik, hogy szerinte az ember alapvetően jónak születik, csupán a környezet hatására visz véghez destruktív dolgokat. A direkcionális (a fejlődés során meghatározó pozitív vonal) tendenciát lehet torzítani, gátolni, teljesen azonban nem pusztítható el, csak ha magát a személyt semmisítik meg. Tehát az ember önállósággal, kompetenciával rendelkezik saját életében.

Az emberi **személyiséget** nyílt rendszerként fogja fel, azaz benne természetes fejlődési lehetőséget lát, melyet növekedési modellnek nevezett el Rogers. A kliens a terapeuta segítségével, de tulajdonképpen magától indulhat el ebbe a jó irányba, hiszen az ember célja a tökéletes, autentikus működés.

Az **énkép** a saját magunkról kapott információból alakul ki a másokkal való kapcsolataink és saját értékelésünk folyamán, amely az ember teljes élményvilágának, egész létének központi tényezője; ez befolyással bír a világ észlelésére, értékalkotásra és a viselkedésre. Az énkép állandóan jelen van, még ha nem is mindig tudatos. Rogers feltételezi, hogy a kliens önmaga legjobb ismerője, ezért kizárólag a tudatos ismeretekkel dolgozik; az énkép torzulásával nem foglalkozik, mivel a cél: az ember önmagához való viszonyának rendezése. Lelki zavarok kialakulásának és fennállásának központi mozzanata az **inkongruencia** (Egymásnak meg nem felelés), melynek okai az énkép eltérése az éniideáltól illetve az élménytől (tapasztalattól). Ez az eltérés erősítheti az énképet és zavar esetén a szervezet szükségleteinek kielégítésére törekszik, melyek szembekerülhetnek a tudatos vágyakkal. Freud szerint ez az elfojtás mechanizmusát indítja meg; Rogers azonban úgy véli, hogy ez nem következik be szükségszerűen, és nem is marad meg feltétlenül tartósan. Mindössze annyit mond, hogyha az inkongruencia túl nagy, akkor az elhárítás összeomlik és szorongás vagy más emocionális zavar keletkezik.

2. A terápia

A terápia tárgya, hogy az ember önmagához való viszonya vagy a belső lelki folyamatok átdolgozásra kerüljenek. Mint a szemlélete, Rogers terápiája is azon alapul, hogy a kliens önmaga legjobb ismerője és az ember általában képes saját problémái megoldására. A terapeuta feladata ebben segíteni a kliensnek, nem vájkál, kutató, kérdező, nem értelmez vagy moralizál, nem ítélkezik, hanem egyszerűen melléáll, kíséri, mintegy facilitál, serkent. Amíg a pszichoanalitikus a páciens történetét elemzi, hogy feltárhassa a tünet hátterét és megtervezze a gyógyítás lépéseit, addig a terapeuta elsősorban a bizalom és a biztonság légkörét alakítja ki, „mindössze” a kliens érzéseit tükrözi vissza, nem csupán verbálisan, hanem mély átérzéssel, empátiával.

Rogers kiemeli a terapeuta három fő facilitáló tulajdonságát: az empátiát, a feltétel nélküli pozitív elfogadást és a kongruenciát.

Az **empátia** segítségével lehetséges a helyzetet belülről, a problematikus ember oldaláról nézni anélkül, hogy a terapeuta ezáltal elveszítené önmagát vagy saját magát vinné bele a másikba. Ezt az empátikus megértést a személyközpontú pszichológusok különféleképpen alkalmazzák. Egyesek szerint jelezhetünk verbálisan, mellyel a beszélgetést úgymond direkt módon

mélyíthetjük; másrészt azonban a mozdulatokra, testhelyzetekre, nonverbális attitűdökre reagálhatunk nonverbális válasszal. Néhányan hangsúlyozzák, hogy a beszélgetés során olyasmit kell megragadni, amit a kliens tudatosan érez és közölni kíván; a kevésbé konzervatívak a kliens tudatának éppen a szélén lévő dolgok finom érzékelésére teszik a hangsúlyt. Magát az empátiát ma a pszichoterápiás kezelés egyik eszközének tekintik a legtöbben, Rogers azonban úgy véli, hogy ez „önmagában gyógyító erő”.

Fontos a meleg, bizalmi attitűd, a **feltétel nélküli pozitív elfogadás**, amelyben elfogadjuk a klienst úgy, ahogy ő az adott pillanatban jelen van. A terapeuta nem marad semleges, hanem egyértelműen a kliens mellé áll. A pszichoanalízis érzelem- és indulatmentességet hirdet, mert mindkettő zavarhatja a kommunikációt és — maga a pozitív vélekedés is — torzítást idézhet elő. Rogers a feltétel nélküli elfogadásra irányuló szükségletet minden ösztönnél erősebbnek ítéli meg; ennek kielégítése során válnak feleslegessé a védekező mechanizmusok és nyílik meg az út a mélyebb rétegek felé.

A terápia folyamán meghatározó a terapeuta őszintesége, hitelessége, melyhez magasszintű önismeretnek kell kapcsolódnia és így alakul ki a **kongruencia** (egymásnak megfelelés), azaz „a terapeuta valódi, személyes kapcsolatba kerül kliensével ... minél jobban el tudja fogadni azt, ami benne végbemegy és félelem nélkül azonosulni tud érzelmei teljes komplexitásával, annál kongruensebb” (Rogers, 183. o.).

Ez a három facilitáló tulajdonság természetesen csak akkor hatékony, ha eljut a kliens belső világába, ha ő maga is érzékeli ezeket és képes rájuk válaszolni: élményeiben és viselkedésében változást létrehozni.

Rogers a beszélgetés „vonatkozási keretében” a **jelennel** foglalkozik. Az analitikusok a múlt feltárásán keresztül a traumatikus élmények átdolgozásával, másképpen történő újraélésével gyógyítanak, itt azonban a leginkább előtérben lévő problémákon dolgoznak, amely ugyan kapcsolatban lehet egy korábbi — múltbeli — eseménnyel, de a kliens új módon tapasztalhatja meg önmagát a problémás területen.

A terápia során valódi párbeszéd alakul ki, hiszen minden közlésre van válasz és az érzelmek visszatükrözésével gátat vet az analitikus szabad asszociációs gyakorlatnak. Az analitikus rávezeti a páciens, hogy nehézségei valamilyen tudattalan konfliktusban gyökereznek és ezek után igyekeznek ezeket hatékonyabb módú viselkedéssé átdolgozni. A személyközpontú terapeuták gyakorlatában a visszatükrözés révén válik a probléma nyilvánvalóvá, amely a klienst elgondolkoztatja, aki kezd fokozatosan felelősséget érezni önmagával szemben, kezd „beállítódni” hatékonysága fokozására. Egyesek ezt önnevelésnek, re-educálásnak nevezik. A kliens nem azonosul a terapeutával, hanem az kísérője, társa ebben a „növekvő folyamatban”.

A terapeuta tehát kerüli a direktivitást, kérdezést. Különösen hosszabb terápia esetén fontos, hogy az előre- és hátralépések tisztázódjanak, melyben meghatározó az önvizsgálat és a személyes én megélésének tudatosítása. A folyamatosan fennálló kérdést, **érzést** ki kell fejezni; az ellenállást, esetleges negatív érzéseket nem kell átdolgozni, a terápia általában hagyja, hogy mindez megszűnjön. Megjegyzendő, hogy a terapeuta érzéseit,

mint a saját érzéseit közölje és ne a másik emberről szóló meglátásként fejezze ki!

3. Értékelés

Hosszú idő telt el, amíg a pszichológia, a lélek tudománya, levált a filozófiáról és annak „spekulatív” gondolatait a lélekről a mérésekben meghatározott tudományos vizsgálat tárgyává tette. Freudnál és követőinél tér vissza az a gondolat, hogy az érzelmi zavarok, deviáns viselkedések mögött lelki problémák figyelhetők meg. Rogers túlhaladja ezt: maga a személy kerül a középpontba.

Az értékelés elsődleges szempontja jelen esetünkben a lelkipásztori lelkigondozás. Magát a szemléletet lehet kritizálni, azonban fontos, hogy a módszer segítő oldalát munkánkban hasznosítani tudjuk.

Lelkipásztori szemszögből elsődleges az ember Istenhez való helyes kapcsolata. Ebben természetesen helyet kap az ember önmagához való helyes viszonya is, amit mi szeretünk egy kicsit elhanyagolni (az önismeret nem csupán bűnismertet jelent). Rogersnél azonban ez a kiinduló pont és ide is érkezik meg; nem vesz figyelembe olyan nem emberi, kívülálló tényezőket, amelyek szintén befolyásolhatják az ember viselkedését vagy énképét. (A pszichológusok egyébként is kritizálják őt azért, mert az ember viselkedésének okait nem elemzi kimerítően.) Ezt a személyközpontú megközelítést sokszor párhuzamba állítják a Fromm által leírt vallásos humanizmussal, „amennyiben a humanisztikus vallás teisztikus, Isten az ember által élete során kiteljesítendő saját képességek és nem a felette uralkodó erő és dominancia jelképe” (Fromm 35. o.).

Az identitásunk megtalálása döntő tényező minden ember életében, azonban az önmegvalósítás és kiteljesedés túlhangsúlyozása már talán a mai, nyugati kultúránk terméke. Ezért is kritizálják sokan a rogersi „nem baj, hogy csinálod, csak csináld nagyon” megközelítést; bár ő hangsúlyozza, hogy elsődleges célja az egzisztencialista felelősség kialakítása. Ezt azonban kevésbé lehet elfogadni úgy, hogy terápiájában nem veszi figyelembe a kliens környezettel szembeni esetleges ellentmondását, ugyanakkor erősen megkérdőjelezhető az is, hogy az ember valóban kizárólagos ismerője-e önmagának.

A fejlődés **direkcionális** tendenciájának elképzelését sem lehet elfogadni egyértelműen, hiszen a személyiség fejlődésében a környezet csupán az egyik tényező, mely más dolgokkal (pl. öröklődés) a folyamatos egymásrahatásban, egymásnak meg/nem/felelésben fejtik ki hatásukat. Érdekes ellentmondás ez Rogersnél: míg a fejlődésnél környezetelvűséget hirdet, addig terápiájában csak magára a személyre figyel, környezetétől függetlenül.

A **lelkigondozás** során olyan helyzetbe kerülünk, melyben az emberek szeretnék megosztani gondjaikat, problémáikat. Van, aki konkrét, kézzelfogható választ vár, van, akinél a probléma kimondása elegendő megoldás. Mindenféleképpen fel kell vállalnunk, hogy az ember nem képes minden esetben gondjait önállóan megoldani.

Amit megtanulhatunk a rogersi módszertől, az a bizalom légkörének kialakítása, az empátia, a pozitív elfogadás és a kongruencia a beszélgetés során. Fontos

felismernünk, hogy a moralizálás, dogmatizálás, általánosítás megnehezíti a másik ember mellé állást. Kérdés, hogy lehetséges-e teljesen nondirektívnek maradni egy beszélgetés során, illetve szükség van-e ennek szigorú megtartására. Annyi azonban bizonyos, hogy értékeket, normákat nem tudunk átadni addig, amíg azok a másik számára nem váltak belsővé.

Követnünk kell azt az elvet, hogy „szeresd felebarátodat, mint magadat”, tehát a lelkipásztornak is szükséges az önvizsgálat, önismeret, hogy „félelem nélkül azonosulni tudjon érzelmei teljes komplexitásával”, ezeket fel tudja vállalni és feszültségeit, konfliktusait mindennek fényében próbálja meg feldolgozni, megoldani.

Terápiás szempontból a visszatükrözés módszere nem biztos, hogy önálló értékkel bír, de lelkipásztori gyakorlatunkban a segítség egyik megfelelő eszköze lehet. A feltáró beszélgetés már szakembert kíván, mi azonban hozzájárulhatunk ahhoz, hogy a problémákra jobban odafigyelve, emberi tragédiákat kerülhessünk el.

A folytatásban (mely a későbbiekben jelenik meg) szeretnénk gondolatainkat megosztani arról,

hogy ez a tréning és elmélet miként válhat élővé, hogyan segíti lelkigondozói alapállásunkat a gyülekezeti és speciálisan a kórházlelkézési szolgálatban.

Ferenczy Andrea (I. rész)
Fazekas Andrea (II. rész)

Felhasznált és ajánlott irodalom

- Szenes A.: Igen. Élmények és töprengések Carl Rogers személyközpontú pszichológiájáról. Relaxa 1991
Rogers, C.: A terápiás kapcsolat: a jelenlegi elméletek és kutatások. In: Pszichoterápia. Gondolat, Budapest, 1981. 181–196. o.
Atkinson—Atkinson—Smith—Bem: Pszichológia. Ozirisz — Századvég, Budapest, 1994
Buda B.: Az empátia — a beleélés lélektana. Gondolat, Budapest, 1980
Klein S.: A kliensközpontú pszichoterápiáról a kultúrák közötti kommunikációig. In: Személyiségfejlesztés II. Csoportélmények, külföldi iskolák. Tatabánya, 1989. 41–70. o.
Méri F.: Freud fényében és árnyékában. Interart, Budapest, 1989. 211–228. o.
Fromm, E.: Pszichoanalízis és vallás. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1995
Faber, H.— Van der Schoot, E.: A lelkigondozói beszélgetés lélektana. HID 1990
Axline, V. M.: A segítő beszélgetés H. Faber és E. van der Schoot nyomán. HID 1987

SZABÓ ZSOLT

A serdülő- és ifjúkor a hitoktatás tükrében

— avagy: egy szigorlati dolgozat epitoméja —

I. Témánk alapjai

1. Ószövetség

Péld 1,3–4: „Fogadd el az okos intést, az igazságot, a törvényt és a becsületességet! Ezek adnak az együgyűeknek okosságot, az ifjúnak ismeretet és megfontolást.”

Préd 11,9–10: „Örvendezz ifjú, míg fiatal vagy, légy jókedvű ifjúságod idején és élj szíved vágya szerint, ahogy jónak látod! De tudd meg, hogy mindezekért Isten megítél Téged! Távolítsd el szívedből a bosszúságot, és tartsd távol magadtól a rosszat, mert az ifjúkor és a fiatalság mulandó...”

2. Újszövetség

1Tim 4,12: „Senki meg ne vessen ifjúkorod miatt, hanem légy példája a hívőknek beszédben, magaviseletben, szeretetben, hitben, tisztaságban...”

2Tim 2,22: „Az ifjúkori kívánságot pedig kerüld! Törekedj viszont az igazságra, a hitre, a szeretetre, a békességre azokkal együtt, akik tiszta szívvel hívják segítségül az Urat...”

3. Marcus Tullius Cicero (Kr.e. 106–43)

„Az ifjú kötelessége tehát az idősebbeket tisztelni, kiválasztani közülük a legjobbakat és a leginkább kipróbáltakat, hogy azok tanácsára és tekintélyére támaszkodjék. Mert kell, hogy az ifjúkor járatlanságát az öregek körütekintése segítse és irányítsa...” (De officiis I,34)

„Mert amint a nemes hajlamú ifjakban gyönyörűséget találnak a bölcs öregek, és könnyebb lesz az öregség azoknak, akiket az ifjak tisztelnek és szeretnek, úgy örülnek az ifjak a vének tanácsainak, melyek őket az erény gyakorlására buzdítják...” (Cato maior seu De senectute VIII,5)

„Az életnek megvan a maga meghatározott pályája, s a természetnek csak egy, és pedig egyenes útja van és minden életkornak bizonyos megfelelő fejlődési fok jutott, ennélfogva a gyermek gyámoltalansága, csakúgy, mint az ifjú szilajsága, továbbá a már megállapodott kor komolysága és az öregség érettsége oly természetes valami, amit el kell fogadnunk, ...” (i.m. X.20)

„Következik a harmadik vád az öregség ellen, hogy meg van fosztva az érzéki élvezetektől. Mily dicső ajándéka ez ennek a kornak, ha éppen azt veszi el tőlünk, ami ifjúkorban a legrosszabb...” (i.m. XII,1–2)

4. Martin Luther

„Wenn die Jugend nicht rechte Schulmeister und Lehrer bekommt, dann hat der Teufel mit seinen Rotten bald gewonnenes Spiel.” (WA 47. kötet 270–271. o.)

„Ein jedes Alter hat seine Beschwerlichkeiten. Junge Leute plagt die Geizheit, welche auch kaum, wenn sie in den Ehestand getreten, gelöscht wird. Im maennlichen Alter sucht man Reichtum und häuft ihn, und da waechst denn der Geiz... Das kindliche Alter ist jedem Unrecht ausgesetzt, die Jugend allen Gefahren, das maennliche Alter allen Krankheiten und lastern unterworfen...” (WA 25. kötet 247. o. — az eredeti latin szöveg német fordítása.)

II. A serdülő- és ifjúkor lélekrajza

1. szomatikus és/vagy pszichikus fejlődés

Újabb kutatási eredmények és kultúrantropológiai megfigyelések bizonyítják azt, hogy a két különböző fejlődés kategorikusan nem határozza meg egymást.

A testi fejlődést genetikailag meghatározott biológiai folyamatok irányítják, amelyek legfőbb szabályozója — a tudomány mai állása szerint — az agyalapi mirigy (hipofízis). Ez többféle hormont termel, s ezek által irányítja a növekedési folyamatot és a nemi mirigyek működését.

Az ily módon kialakuló testi változások nyomán az egyénnek át kell alakítania saját testéről alkotott korábbi elképzeléseit, valahogy értékelnie kell ezeket a változásokat. A pszichikus fejlődés menetében azonban az sem mellékes, ahogyan mások reagálnak a serdülő testi változásaira.

2. Emancipáció a családban

A személyiségfejlődés egyik fő determinálója. Gyermekkorban is fontos kérdés, azonban serdülőkorban válik igazán akuttá. A kezéből történő „szabadulás” (e/x-manus-capere) feltétele az önálló célkitűzés, önkritika, reális önértékelés kialakulásának.

A szülőktől való függetlenedés megvalósításának többféle típusát ismerjük:

- egyenrangú baráti viszony fokozatos kialakítása
- kikényszerített, konfliktusos önállósulás
- túl korai önállósulás
- sikertelen önállósulás.

3. A kortárs csoport és a barátok szerepe

A korábbi életszakaszokban megmutakozó csoportokhoz képest a serdülőkori csoportok nemcsak differenciáltabbak, hanem egyszerűsített és összetartóbbak is. A csoporton belüli különböző tevékenységfajták is azáltal lesznek többé-kevésbé vonzóak, hogy mennyiben segítik elő a kapcsolatokat, a csoporton belüli érvényesülést.

A serdülőkori csoportok néhány specifikuma:

a. kislétszámúak, a csoporttagok között szorosabb a kapcsolat

b. heteroszexuális alapon szerveződnek, így lehetőséget biztosít a nemek közeledésére

c. barátságok kialakulása (érzelmi támasz, azonosulási minta, „similis simili gaudet”).

Tekintettel a barátkozás személyiségfejlesztő szerepére, pedagógiai szempontból is lényeges, hogy kik azok, akik senkivel sem barátkoznak és miért. Az elszigetelődésben szerepet játszhatnak bizonyos testi fogyatékoságok vagy szépséghibák, de mindenekelőtt egyes aszociális és antiszociális személyiségjellemzők: agresszivitás, önzés, beképzeltség, sértődékenység, önállótlanúság stb.

4. A lázadás, mint az életkor sajátossága

Az eddig extrovertált, a külső világ felé forduló egyéniség most sokkal inkább befelé, saját lelke mélységei felé indul: introvertálódik. legalább akkora utat tesz meg, mint amikor gyermekként a külvilággal ismerkedett. Önmaga fölé akar kerekedni, meg akarja valósítani igazi önmagát. Ugyanakkor egyúttal szorongás is eluralkodik rajta, hiszen még kérdés számára az, hogy győze önmaga felett. Ez a belső szorongás teszi őt a külvilág számára anarchistává. Lelke ambivalens voltával kelt környezetében furcsa érzéseket.

A szülői autoritástól történő leválás összefüggésében Gyökössi Endre példaként a tékozló fiú történetét említi. Úgy kellene történnie az önállósulásnak, mint ahogyan azt az újszövetségi példázatban olvashatjuk: ti. egyetlen szóval sem tartja vissza az apa a fiát, de visszatérésekor ölelő karokkal fogadja.

A neves lelkész-pszichológus azt tartja fontosnak, hogy viseljék el a serdülők másságát, és vegyék figyelembe azt is, hogy a lázadás korszakának fiataljai új ideálokat és elsősorban hiteles életű referenciaszemélyeket keresnek maguk számára, akik igazi társuk, segítőtjük, vezetőik lehetnek.

5. A pszichoszexuális fejlődés

A pszichoszexuális fejlődésnek több oldala, vonala van, s ezek rend-

szertint egyenlőtlenül, laza koordinációban fejlődnek, attól függően, hogy melyik vonalon, milyen hatások érik az egyént. A három legfontosabb oldal: a pszichofiziológiai, az emocionális és az intellektuális. A fejlődés ezek differenciálódásában és integrálódásában nyilvánul meg. A serdülőkorra inkább a differenciálódás, az ifjúkorra pedig a fokozatos integrálódás jellemző. Ebben a folyamatban sajátos nemenkénti eltérések figyelhetők meg. Ezek közül a legfontosabb az, hogy a fiúknál a szexualitás pszichofiziológiai oldala, a lányoknál viszont az emocionális oldal fejlődik gyorsabban.

6. Az értékorientáció fejlődése és zavarai

Az erkölcs és a világnézet kérdései serdülőkorban fokozatosan az érdeklődés előterébe kerülnek. Ekkor alakulnak ki az értékeszmények, most már elvont fogalmi síkon is, bár a serdülő hajlamos arra, hogy eszményeit proiciálja, kivetítse valakire, akiért aztán rajonghat és lelkesedhet. Erkölcsi értékeszményeit mindenekelőtt a barátságban és a szerelemben konkretizálja.

Az újonnan megismert értékek szükségessé teszik a korábbi, gyermekkorban elsajátított értékek megvizsgálását, szelektálását, ami sok nehézséget okozhat. Az autonóm erkölcsi magatartás az önmagára találással, a felnőtt éni-identitással párhuzamosan alakul ki bonyolult, ellentmondásos folyamatban.

III. Serdülők és ifjak, mint keresztény hívők

A fentiekben sikerült bővebben áttekinteni a serdülő- és ifjúkor néhány alapvető problémáját. Sorra vettük életkori sajátosságait, elemeztük akarati, érzelmi és érzéki életük megnyilvánulásait. Igyekezünk „betekinteni” ebbe az egyáltalán nem homogén életszakaszba, hogy minél jobban megismerjük azoknak a világot, akik között szolgálni akarunk Isten igéjével, akiknek ismereteket akarunk átadni egy ismeretlen világról, Isten nagyságáról és igazságosságáról.

Ézsaiás könyvének 43. fejezetében ezt olvassuk: „...*Ne félj, mert megváltottalak, neveden szólítottalak, enyém vagy!*” Pál apostol így vall (Róma 14,7-8):

„Mert közülünk senki sem él önmagának, és senki sem hal meg önmagának, mert ha élünk, az Úrnak élünk, ha meghalunk, az Úrnak halunk meg, ezért akár élünk, akár meghalunk, az Úréi vagyunk.”

Mindezek alapján ki kell jelentenünk az alábbiakat:

a. A serdülők és ifjak Isten kegyelme és Jézus Krisztus megváltói hatalma alatt élő korcsoport. Ez az első és legfontosabb kiindulási pont, ez megközelítésük alaptörvénye.

b. Ezen életszakaszban járók tele vannak új ismeretekkel, amellyekkel most találkoznak életükben először. Az ezekkel való szembesülés komoly és mély nyomokat hagy bennük. Ez a „találkozás” legtöbbször ambivalens érzéssel párosul. Ezért láthatjuk azt, hogy mindent megkérdőjeleznek. Sem a tekintélyelv, sem a szigor nem tudja őket meggyőzni. Egyetlen erő van, amely számukra megkönnyíti és elősegíti az új ismeretekkel, az előtűnt kitarulkozó világgal a kapcsolatot, ez pedig a feltétel nélküli szeretet.

c. A serdülő- és ifjúkor az egyház számára mindig missziói terület. Hiszen a fejlődés útvesztőiben, a sok ismeret káoszában utat kell mutatni, és pedig az egyetlen, helyes, célbavezető útra kell rávilágítani.

d. Meggyőződésünk, hogy a Krisztusban való hit serdülő- és ifjúkorban is az az egyedüli rendezői elv, amely megoldási lehetőségeket tár fel. Ez a rendezői elv pedig egyrészt fék, másrészt előrelendítő erő. Fék, mert keretek közt kívánja látni a fiatalok életét, hogy azok teljes értékű felnőttekké váljanak, s ugyanakkor erőt is ad e korszak nehézségeinek átvészeléséhez és megoldásához.

IV: A mai fiatalok és a hit kapcsolata

1. Hiányzik a talaj

A megkeresztelt gyermekek létszámához képest nagyon kevesen kapnak vallásos nevelést a mai családokban. Ezen túlmenően hitoktatásban ennél is kevesebben részesülnek. Tradíciók szűnnek meg családok korai megbomlásával párhuzamosan (pl. megszűnőben vannak a közös családi templombajjárások ősi, szép szokásai).

2. Morális vákuum

A mai serdülő- és ifjúkorú morális vákuumba kerül, amikor szembesül életkorának és a külvilágnak a valóságával. A rászakadó ismeretek súlya alatt próbál megfelelő utat találni. Mert érzi, hogy amit otthonról hozott, az nem elég, amit a csoporttársak képviselnek, az differenciált, amit pedig önmaga alkot, hiányos.

3. Keresztény közösség

Mindkét fogalom hangsúlyos. Keresztény, azaz Krisztus tanításával determinált közösség. Tehát olyan csoportosulásról van szó, mely egy cél érdekében gyülekezik össze, s vállal közösséget. Ez a cél pedig az evangélium tanítása, annak meghallása és az annak megfelelő értékítélet kialakítása, majd az annak megfelelő életvitel elsajátítása.

Ugyanakkor ez a közösség Istennel és Fiával, Jézus Krisztussal is közösséget alkot. Kell, hogy a keresztény közösség immanens és transzcendens komponense egyszerre jelentsen éltető erőt a fiatalok számára.

V. Hitoktatás az adott korosztályban

1. A mai fiatalok tudásszintje

Közhelynek tűnik az az általános vélemény, hogy a mai gyerekek sokkal többet tudnak a világ dolgairól, mint a néhány évvel korábban élők. Egyrészt valóban többet tudhatnak a tudomány, az ismeret vonalán, mint az előző korosztályok hasonló korú fiataljai. De legalább annyira félreinformáltak, alapos tudás és ismeret nélküli, vagy éppenséggel káros információk által eltérített fiatal is.

2. A hitoktatás, mint személyes biznyságtétel

Napjainkban éled újjá egyházunkban az iskolák falai között végzendő katechetikai munka. Mint minden egyházi munkaágnak, így a katechézisnek is egyik — a Szentlélek munkája mellett — legfontosabb feltétele a szolgálattevő személye.

Három fontos szempont, amely kikerülhetetlen — véleményünk

szerint — a hittantanár, illetve hitoktató személyének tekintetében.

a. Teológiai szempont: hiszi-e, tudja-e, hogy ő Krisztus tanúja, s ezért el kell fogadnia „eszköz” státuszát.

b. Pedagógiai szempont: igazi figyelmet, megértést, egyetértést csak akkor nyer, ha az általa abszolút módon hangoztatott értékeket életvitelével, viselkedésével konfirmálni tudja.

c. Pszichológiai szempont: semmiképpen sem szabad az emberi kommunikációt csupán az információközlés szintjére leszűkíteni. A kommunikáció kutatásával foglalkozó diszciplína ismeri azt a terminust, hogy a „beszéd mögötti beszéd”. A mozgás, a mimika, a hangvétel mind-mind a kimondott beszéd igazi tartalmáról vallanak.

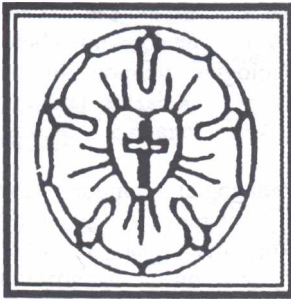
Befejezés helyett

Szigorlati dolgozatom témája igazából mindenfajta, oldalszámban meghatározott írásmű terjedelmének szétfeszítésére alkalmas. Igyekeztem e kivonat készítésekor a valószínűleg inkább ismeretlen információk közlésére szorítkozni.

Köszönöm szépen, hogy lehetőséget kaptam első publikációm közreadására.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Cicero, Marcus Tullius: *De officiis libri tres. Impressi per Andrea Nádaskay. 1827*
Cicero Válogatott Művei (Havas Lászlóné). Európa Könyvkiadó, Budapest, 1987
Gyökössi Endre: *A lázadások kora és lélektana. Theológiai Szemle, 1983/2.*
Gyökössi Endre: *Pszichokatechetikai problémák. Theológiai Szemle, 1980/6.*
Reuss András: *A keresztény nevelés bibliai és teológiai alapjai. Theológiai Szemle, 1992/3.*
Stuhlmann, Patrik: *Az ifjúság lélektana (Scientia amabilis). Szent Gellért Egyházi Kiadó, Budapest, 1994*
Thiering Etelka: *Hivatásunk pedagógus. Lelkipásztor, 1992/12.*
Thiering Etelka: *Az örök gyerek, avagy az akceleráció napjainkban. Lelkipásztor, 1993/5.*

Evangelikusok a nagyvilágban

Műveiben tükröződik mély hite (Interjú a 65 éves Szokolay Sándorral)

A Haza és Haladás Alapítvány, valamint az MDF mosonmagyaróvári szervezetének hívására előadást tartott Mosonmagyaróváron Szokolay Sándor zeneszerző. „Vallomások hitről és nemzettudatról” címmel tartott előadásában a 65. születésnapját ünneplő művész megkapó őszinteséggel tett bizonyosságot mély evangélikus hitéről és tudatosan vállalt magyarságáról, hazaszeregetetéről. Az előadás után kértük Szokolay Sándort egy beszélgetésre.

– Milyen élmények és hatások mélyítették el a hitét?

– Édesanyám komoly, hitben járó asszony volt, aki vallásosan nevelt fel. Hitben járásom már szülőfalumban, Kunágotán elkezdődött. Mély hatást tettek rám Benkóczy Dániel és Jávör Pál lelkészek, akik a hittant tanították. Mivel szülőfalumban katolikus és református környezetben csak mi voltunk evangélikusok, ezért ezek a hittanórák sokszor személyes beszélgetésekké váltak. Orosházára költözésünk nyomán evangélikus környezetbe kerültem. Annak idején Orosházáról úgy beszéltek, mint a legnagyobb magyar evangélikus faluról. Az ottani evangélikus gimnáziumban tanultam és belefolytam a KIE munkájába is. Rendszeresen részt vettem evangelizációkon és hitébresztő táborokban, programokban. Olyan bibliaolvasó ember voltam, hogy sokáig gondolkodtam azon, lelkész vagy hittérítő legyek. Gyöngyösön és Gyöngyöspatán is éltünk, ahol egy katolikus tengerben kellett evangélikus hitemben megmaradni. Kicsit kuriózum voltam a katolikus hívők számára, de még ebben az időben is tudtam erősíteni hitemet. A vallást kultúrának is tartom és én úgy közeledtem más emberek hitéhez, hogy azáltal gazdagodott és erősödött az én hitem is. A diákevek után a Zeneakadémián — ahol 1956-ban diplomáztam — nem kedvezett nekem ez a hívő meggyőződés. Mégis, kicsit kihívásként is korán kezdtem egyházi műveket írni. Ez nem volt divat

annakidején. Bár bajom nem lett belőle, mégis sokan furcsállták. Ezeknek a szakrális műveknek a megírása is közelebb vitt egyházamhoz. Ezt a közeledést még inkább felgyorsította Weltler Jenő, a Lutheránia karnagyának személye, aki csodálatos Bach-előadó volt. Bach zenéje számomra olyan, mint az imádság. Ebben az időszakban túlléptem „felekezeti kertemen”, mert mint zeneszerző úgy véltem, nem lehetek kizárólagosan lutheránus. Az egyetemesség keresése sok akkor írt művemben megjelent. Új periódus indult el életemben szív műtét után. Sosem féltém a haláltól, de egy ilyen élmény — úgy gondolom — minden ember számára megrendítő. Hálás vagyok Istennek gyógyulásomért és azért, hogy úgy érzem, megfiatalodtam. Megintcsak lutheránus hitemben erősödtem azáltal, hogy Sopronba kerültem, ahol sógorom, Weltler Sándor, evangélikus lelkész. Különös baráti kapcsolatban vagyok vele, amely kapcsolatot lelkészi szolgálatán túl muzsikussága is erősített. Én már hitemet érzem legerősebbnek és ahogy erősödik hitem, úgy keresem a mozgalmas évek után a nyugalmat.

– Kodályról többször is mint példaképről beszélt előadásában. Milyen hatással volt zeneszerzői munkásságára?

– Nem akarom megtagadni Kodálynak rám tett zenei inspirációs hatását, mert az is jelentős. Ő egy félművelt országot akart műveltté tenni, ez egy fajta belmissziói munka volt. Mégis számomra ő igazából emberileg nagy példakép. Benne fantasztikus memóriával megáldott, szigorú, polihisztor embert látok, akit muzsikusként szinte gyóntatópapomnak tekintek. Mindig szerettem azokat, akiken keresztül tükröt tartanak elém és mindig szigorú emberekre vágytam. Nem megsértve Széchenyi emlékéit, Kodály szerintem az utolsó legnagyobb magyar volt. Bartókkal együtt történelmibb korban élt, mint mi. Amikor — hogy Németh László szavai-
val éljek — a „szeszínű internacionalizmus” uralkodott, ő az Óhazából hozott pentatóniákkal, népdalkincsünkkel, egész anyanyelvünkkel előhozta nemzeti

zenénket. Nagy példakép volt számomra életében, halálában pedig a népét ostorozó Ady zenci ikerpárjának érzem. Ma is azt mondom: Jó lenne, ha élne Kodály és odacsaphatna, mert itt már mindent meg lehet tenni, mégsem változik semmi.

– Szakrális művei mellett operái is jelentősek. Immáron hetedik operája a „Margit”. Mit kell erről az operáról tudni?

– Első magyar témájú operám ez a hetedik. Árpád-házi Szent Margit, IV. Béla király lánya, Szent Erzsébet unokahúga, a hazának szentelt áldozat. Az operát Nemeskürthy István szövegkönyvére írtam, ami a Ráskai Lea-féle életrajz alapján készült, minden romantika nélkül. Ez az opera egy istentisztelet-opera, ami egy olyan szent életének imádságstációját járja végig, aki saját elhatározásából vállalta a maga áldozatát. Fiatalon halt meg, számomra Szent Margit története a mély hitnek és nemzetféltségnek közös témáját adta. Amikor eltakarodtak az országból az ellenséges erők, a magyarok azt pusztították, ami megmaradt: egymást. A történelem aktualizált, mert ma ugyanezt tapasztaljuk.

– Két éve él Sopronban. Sikerült-e már a beilleszkedés?

– Köszönöm a kérdést. Számomra Sopron Isten adománya. Nem elmenekültem Budapestről, hanem átérzve a belső családi kötelezettséget is, bevonultam egy nyugodt családi kombinátba és egy zenei alkotóházba. Orsi lányomat felvették a bécsi zeneakadémiára, hozzá is közelebb lehetek. Közel van hozzám a bécsi Opera, Graz, Linz, Olaszország, ahova szívesen utazom. A nyugodt alkotómunkához számomra szükséges az utazás. Szeretem a soproni hegyeket, bár többet szeretnék ott sétálni annál, mint amennyit eddig sétáltam. Kertes házban lakunk, ahol füvet nyírok, kocogok, úszom. Úgy érzem, itt Sopronban nagy nyugalomra tettem szert, aminek köszönhetően felgyorsult komponálási időszakom. Amíg Budapesten 3–4 év alatt nem írtam operát, addig a

legutóbbi, a hetedik itt alig fél év alatt készült el teljesen hangszerelve. Keveseknek adatik meg, hogy ennyire jól érezzék magukat. Biztos vagyok abban, hogy ez a nyugodt hangulat zeneszerzői munkámban is hamarosan gyümölcsözőni fog.

– *Min dolgozik jelenleg?*

– Most fejeztem be a debreceni Kodály kórus fennállásának 40. évfordulójára kért művet, egy Szabó Lőrinc kantátát, amit Gulyás György emlékének szenteltem. Minden profán vonása ellenére ennek a műnek is van egyházi jellege. Szabó Lőrincre ez ugyan nem volt jellemző, de én minden költőben megtalálom a szentet is. Az első tétel nagyon nagy fájdalomról szól. Szinte fohászokodó a fájdalom. A második tételben a magány áll a középpontban. Itt már kimondatik az a szó, hogy Istent szívembe lopja a

magány. Ez a Gulyás Györgyvel kapcsolatos asszociáció. A harmadik tétel párbeszéd az Istennel. Az utolsó pedig a döbbenetes megújulás érzését sugározza a hallgató felé. Ezt a kantátát csak kórusra írtam, nincsenek szólístái. A mű bemutatója novemberben várható.

Egy másik művet is most fejeztem be. Egy magyar concerto grossot írtam a Finnországban élő Szilvai testvérpárnak, akiknek nagyon jó fúvószenekaruk van. A csemballóra és vonószekarra írt darabomban egy kicsit magyar történelmi szemlélet fut át. Van egy variációs középtétele, a Musica Transsylvanica, ami Erdélyre asszociáló történelmi fájdalom. Olyan szavak szólnak meg benne, mint egy régi mondóka: „Istenem, segítsd sorsomat, ne nehezítsd bajaimat”. Több tételben pedig benne van a sok mindenben vesztesek voltunk mély

fájdalma. Az utolsó tétel a mai Magyarországra asszociál egy figyelmeztetés formájában. Ennek a műnek most lesz Budapesten a bemutatója.

Tervezem, hogy Orsi lányomnak — akinek már írtam egy hegedűversenyt, amit két éve a Tavaszi Fesztiválon az Operaházban mutattak be — írok egy második hegedűversenyt is. Különös tekintettel arra, hogy ünneplem a „Vermász” megírásának 30. évfordulóját.

Végül, de nem utolsósorban keresem nyolcadik operám témáját. Ötletem több is van, de még nem döntöttem.

Kliss Miklós

Hírünk Finnországban

A második világháború után egyre megszorítottabbá vált az egyházak működése hazánkban. Ez jelentősen hatott külföldi kapcsolatainkra is. Sokáig fékezett volt finn kapcsolataink ügye is. A „néma időszakban” jobbára csak néhány régebbi stipendiásunknak sikerült olykor levelet váltani finn barátjával. A finn „körtyi” ébredés sajtóközpontja pedig töretlenül látott el minden egykori stipendiánst finn könyvküldeményekkel.

Az ötvenes években lassan megtört a jég. Eljutott hozzánk néhány finn barátunk: *Aarni Voipio* teológia tanár, *Paavo Viljanen*, *Jouko Karanko*, *Martti Voipio*, *Simo Talvitie*. Tőlünk csak *Csepregi Béla* jutott ki egyszer, *Dezséry püspök* kíséretében. A forradalom törte meg ezt a kényszerű csendet, s a „puha szocializmus” korától többször kijutottak *Csepregi Béla*, *Koren Emil* és *Benkő István*. Mindhármán jelentős és széleskörű hírközléssel, prédikációk, előadások, sőt a finn rádió útján is.

A politikai helyzetre tekintettel a magyar törekvés az volt, hogy az egyéni levelezésen túl átmenjünk a kapcsolatokat a két egyház hivatalos szintjére. Ennek érdekében előbb magyar delegáció utazott ki Finnországba, majd finn delegáció adta vissza a látogatást 1965-ben. *Simojoki* érsek, *Nikolainen* dékán és *Sipilä* dómprépost kötötték meg a megállapodást, amelynek pontjait a finn egyházi sajtó többször is részletesen ismertette. Ma is ez a megállapodás az alapja kapcsolatainknak. Ez volt az egyetlen szabályozott külföldi kapcsolatunk akkor. Pontjai voltak: stipendiáns-csere, professzor-csere, püspökök szervezett kölcsönös látogatása, szervezett egyházi turistautak, testvérgyülekezetek megszervezése, lelkészházaspárok nyaraltatása, kölcsönös sajtófigyelés,

finn-ugor lelkészgyűlések ismétlődése. Ezek mindegyike ma is működik, különböző intenzitással.

Mint említettem, ezt az alapmegállapodást Finnországban igen komolyan regisztrálták, tartják magukat hozzá, sőt több ponton bővíteni igyekeznek. Megduzzadtak a gyülekezeti csoportok testvérgyülekezeti látogatásai. Nagyobb hangsúlyt kaptak, mint a turistalátogatások. A teológiai eszmecsere is elmélyült. Ha egyházi világszervezeteink egyes szakcsoportjai történetesen Finnországban üléseznek, a magyar résztvevők mindig megtalálják a finn–magyar összefüggéseket.

Számon tartanak minket. *Mikko Malkavaara* a fordulat előtt keleti szektorbéli egyházi helyzetünket igen komoly teológiai és politikai értékelésnek vetette alá más keleti szektorbéli egyházakéval együtt. („Luteránus közösség a vasfüggöny ledőlésekor” című terjedelmes könyvében.) Még előtte igen számottevőnek kell tartanunk *Aimo T. Nikolainen* egykori dékán, majd püspök főpásztori beköszönő könyvében (Matkakirja, paimenkirje) a rólunk írt ismertetést és tanulmány-sorba menő oldalakat, ahol kapcsolataink áttekintése és finnországi értékelése olvasható. *Nikolainen* egyik díszdoktorunk, aki igen sokat járt nálunk, s egyik legmelegebb szívű barátja volt egyházunknak. († 1995)

A 30-as években az egész magyar társadalomban az evangélikus egyház tartotta a legtágabb és legmelegebb kapcsolatot Finnországgal. Ez később jelentősen megváltozott, a finn-ugrisztika széleskörűen kiteljesedett mindkét oldalon. Egyházaink számára ez is termőképes lett, s hírünket ezen a téren is gazdagította. A finnek sorozatot adnak ki „*Folia hungarica*” címen, amelyben tudományosan foglalkoznak s áttekintést adnak népi kapcsolataink-

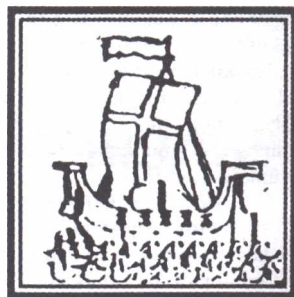
ról. Legutóbb ebben a sorozatban két tanulmány is érinti jelentősen a magyar egyház ügyét. *Dr. Paavo Kettunen* írt a romániai magyar evangélikus egyház kérdéseiről, valamint *D. Martti Voipio* „*Túróczy Zoltán és Finnország*” címen, 30 oldalon. Ő egyébként doktori disszertációt készített erről a kérdésről, 300 oldalon.

Soha nem látott bő publikációt jelentett a finn egyházi Tájékoztatás-ügyi Hivatal (Erkki Kario) által hazánkban készített 40 perces film egyházunk életéről, ami hallatlanul értékes dokumentumot jelent rólunk, amit finn, angol és magyar változatban is feldolgoztak. A finn TV háromszor, mozik számtalanszor bemutattak, Amerikába is elküldték, mi is megkaptuk a magyar szövegű változatát. Valahol az ÁEH és a püspöki hivatalaink között keresendő. (1974-ben készült.)

Vannak, akik úgy látják, hogy kissé lanyhult irántunk Suominen az érdeklődés az utóbbi évek folyamán. Kevesebb rólunk az írás a Kotimaaban, s megcsappant az érdeklődés a turistautak iránt. Ez csak látszat. Azt mindenestre tudomásul kell venni, hogy a finneknek újszerű és az eddiginél eleve nebb gondjuk ma Észtország, a Ladoga környéke, Karjala és Inkeri. De a szeretetük irántunk sem csappant meg. Inkább kitágult. Tapasztaltuk legutóbb Budapesten a finn–észti lelkésztalálkózón, mennyire kézikönyvük a kapcsolatainkról írott „Sukukansojen uskonnyhteys” (a „Rokonnépek hitetysége”, a Testvéreink északon-nak finn változata), s nem véletlen, hogy a gyűlésről írt beszámolóikban a „történeti nemzeti identitásunk a változó Európában” című előadás témája foglalkoztatta leginkább egyházi sajtójukat.

Dr. Koren Emil

KITEKINTÉS AZ ÖKUMENÉ VILÁGÁBA

D.DR. NAGY GYULA

EGYHÁZI VILÁGHÍRADÓ — 1996 június–július —

Ezidén hetedik évébe lép az „Egyházi Világhíradó”. Hónapról-hónapra megkísérli, hogy beszámoljon olvasóinak arról: mi történt legújabban a világ egyházaiiban, a keresztyén ökumenében.

Ezen a nyáron milyen kérdések, események álltak előtérben — globális és regionális vonatkozásban — világunk keresztyénségében, az egyházi világszervezetekben és az egyes egyházakban? Erről próbálunk meg röviden és töredékesen is, de hírt adni a következőkben.

A legnagyobb figyelmet keltő két esemény kétségtelenül az Egyházak Világtanácsa főtitkárának nyilatkozata volt az EVT új föladatairól, sokak szerint „új irányvonaláról”; másfelől pedig II. János Pál pápa júniusi látogatása Németországban, a reformáció hazájában. Nem is az talán, ami ott elhangzott, hanem ami nem történt meg.

Az evangélikus egyházakat világszerte tovább foglalkoztatják a jövő év júliusában tartandó, Hongkongban tervezett IX. Világgyűlés előkészületei, a Lutheránus Világszövetség 50 éves jubileuma alkalmából. De ezen kívül mind a Református Világszövetség, mind az Európai Egyházak Konferenciája számára az évezred utolsó világgyűlése (Debrecenben), illetve nagygyűlése (Grazban) és európai „ökumenikus csúcstalálkozója” van soron a következő év nyarán.

I. EGYHÁZI VILÁGSZERVEZETEK

EGYHÁZAK VILÁGTANÁCSA

A világ nagy egyházcsaládjai — az ortodox, a római katolikus, a protestáns egyházak és a szabadegyházak — még a 2000. évbe való belépés előtt hozzanak határozott döntést egy valóban egyetemes keresztyén világszínat előkészítésére, majd összehívására — indítvá-

nyozza a 330 tagegyházat átfogó Egyházak Világtanácsa főtitkára Genfben.

Ezt a „valóban egyetemes keresztyén színatot” az ezredfordulóra még valószínűleg nem lehet összehívni. Mert annak elengedhetetlen feltétele az egyházak és hívők közössége egymással az Úr asztalánál, az Eucharistiában. További, legyőzendő akadály még az egyetemes színat útjában néhány lényeges, tanításbeli különbség, közöttük a pápai primátus

Beszámolunk egy széleskörű új „egyházi közösség”, a Porvooi Egyezmény evangélikus és anglikán egyházai közötti szoros oltár- és szószék-közösség öszi végleges megalakulásáról. Hírt adunk a nyár elején Erfurtban tartott nagy ökumenikus találkozón elhangzott, fontos javaslatról (C. F. Weizsaecker professzortól), a világ egyházai nagy kongresszusának összehívására az ezredfordulón. A fő téma ez lenne: mit tudnak üzeni és tenni a világ keresztyén egyházai (vallásai) a súlyos gazdasági, szociális, ökológiai és erkölcsi krízisben vergődő mai világnak, hogy valóban lehessen békés, a kríziseket túlélő harmadik évezrede is az emberiségnek? Ha pedig nem tudnak majd együtt szólni és együtt cselekedni ezért, akkor — mondta fölszóalásában a világhírű keresztyén, hívő tudós — helyzetük, szerepük, „nem érdemtelenül”, tovább romlik majd mai modern világunkban.

További, rövid beszámolóink a legújabb, néhány fontos fejleményről szólnak Közép- és Kelet-Európa egyházaiiban, az Egyesült Államok, Kína és Dél-Afrika keresztyénségében.

Izgalmas, feszültségekkel tele időszakot élnek át a világ egyházai ebben az évben és az ezredforduló előtti, rövid időben!

(Híryanagunk lezárása: 1996. július 31.)

igénye Róma részéről — állapítja meg fölhívásában Konrad Raiser teológiai professzor, az ökumenikus világszervezet főtitkára. Mert „ez az egyetemes keresztyén színat teljes értelemben csak akkor ülhet össze, ha a rajta résztvevő egyházak közösen vallják meg hitüket és együtt tudják majd ünnepelni az Eucharistiát” — hangzik a fölhívásban.

A dialógust ezért ezeknek az akadályoknak az eltávolítására valamennyi keresztyén egy-

házcsaládnak sürgősen, még a 2000. év előtt, meg kell kezdenie. Erről a Lutheránus és a Református Világszövetségek, valamint az Egyházak Világtanácsa közeledő világgyűléseinek is határozniuk kell a közeljövőben. Mert ennek az egyetemes keresztyén világszínatnak az előkészítése és összehívása lenne a legméltóbb módja a keresztyénség 2000 éves évfordulója világméretű megünneplésének, a javaslat szerint. Valószínűleg ez

lesz a legtöbbet vitatott téma a világ egyházaiban a következő években.

Egyes értékelések szerint az EVT javaslata új irányvonalat — a nem-tagegyházakkal való szorosabb együttműködésre törekvést — jelez az ökumenikus világszervezet egyházpolitikájában. A javaslatot már eddig is teljes támogatásukról biztosították mind a Református Világszövetség, mind az Európai Egyházak Konferenciája. A közeljövőben várható a keresztyén világ-családok és nemzetközi szervezeteik további állásfoglalása is.

ENI - lwi de - Update
- epd-w

*

Az Egyházak Világtanácsának külsőleg is lényeges változásokon kell keresztülmennie, mind munkamódszereiben, mind a genfi ökumenikus világközpont szervezetében — állapítja meg egy július közepén, Genfben adott interjúban Konrad Raiser főtitkár. Az alkalmat erre az a levél adta, amelyet a világ 330 tagegyháza vezetőihez intézett július 12-én az Egyházak Világtanácsa anyagi helyzetéről.

Míg 1992 és 1993 „jó évek” voltak, 1994–95-ben komoly visszaesés következett be az EVT anyagi helyzetében. A tagegyházak fele egyáltalán nem tud anyagi támogatást adni. A nagy nyugati tagegyházak hozzájárulása pedig nem növekedett lényegesen. Ha a tagegyházak nem tudják lényegesen megnövelni hozzájárulásukat, mindez komoly gondot jelent majd az 1998-ban Harareban (Zimbabwe) tartandó, jubileumi világgyűlés előkészítésében is.

A levelet követően a főtitkár a nemzetközi ökumenikus sajtótudósítóban (Ecumenical News

International — ENI) részletesen nyilatkozott a genfi ökumenikus világszervezet jövőjéről is. Megállapítja: ebben a helyzetben szükségesnek látszik az Egyházak Világtanácsa egész tevékenységének, módszereinek és szervezetének az átalakítása (*reshaping*). Közlebről ez kettőt jelentene. Egyfelől az eddigi, költséges nemzetközi konferenciák, tanácskozások számát lényegesen csökkenteni kellene és más módszereket kell majd keresni az egyházak közötti kommunikáció növelésére. Másfelől az Egyházak Világtanácsának meg kell tanulnia, hogy kisebb genfi szervezettel, kevesebb állandó munkatárssal dolgozzék. Erősebben kell majd a jövőben támaszkodnia a regionális és nemzetközi ökumenikus egyházszervezetek munkájára.

A tudósító kérdésére Raiser főtitkár megemlítette, hogy ennek a módszerbeli és szervezeti „újjaformálásnak” már a közeljövőben, az EVT Központi Bizottságának szeptemberi genfi ülésén meg kell kezdődnie.

ENI

LUTHERÁNUS VILÁGSZÖVETSÉG

Az ismert német ökumenikus folyóirat (Materialdienst — Bensheim) részletes helyzetképet közöl a jövő évre tervezett, közös római katolikus – evangélikus nyilatkozat előkészítésének ügyéről: a régebbi kölcsönös elítélések visszavonásáról és a számunkra centrális bibliai-reformatori megigazulástan kérdésében létrejött lényeges egyetértésről. A beszámoló jellegzetes címe: „Ökumenikus áttörés előtt?” A negyedszázados

teológiai dialógus során elért konszenzus kinyilvánítása most áll tárgyalás alatt a LVSZ tagegyházaiban. Közös döntésük az említett két lényeges kérdésben a jövő nyári IX. Evangélikus Világgyűlésen várható.

MD

*

A Lutheránus Világszövetség anyagi helyzete — ellentétben más egyházi világszervezetekkel — tovább szilárdult a legutóbbi két évben. A genfi központ költségvetése az 1994-es év 87 ezer dolláros többletével szemben 1995-ben 204 ezer dollár többlettel zárult. A tagegyházi hozzájárulások is az eddigi magas szinten maradtak, a dollár svájci átváltási értékének romlása ellenére. Egyedül a különálló világsegélyprogramok támogatása csökkent az előző évhez viszonyítva.

Hálával említi a jelentés, hogy a tagegyházak járulécai, sok egyház anyagi nehézségei ellenére, összességükben 13,2 százalékkal növekedtek az elmúlt esztendőben.

lwi de

REFORMÁTUS VILÁGSZÖVETSÉG

Első ízben tartott nemzetközi teológiai tanácskozást a református egyházak világszervezete az olaszországi Torre Pellice-ben a pünkösdistá egyházak különféle ágazataival. A tanácskozás célja az volt, hogy egymás jobb megismerését segítse elő és a kölcsönös megbecsülést erősítse a két egyház-család között. A találkozó világossá tette, hogy különösen két területen van alapvető egyetértés közöttük: a Szentírás centrális szerepében és a Szentlélek munkássága kérdéseiben

az igehirdetés és a keresztyén élet területén.

RWA - Update

*

Májusban nemzetközi teológiai konferenciát tartott Genfben a Református Világszövetség ezzel a témával: „Református hit és gazdasági igazságosság”. A résztvevők megvitatották a világgazdaság „globalizálódásának”, a gazdasági versenyszellemnek és a gazdagok és szegények között a világban növekvő, reménytelen távolodásnak a súlyos kihívásait az egyházak számára. „Nem hallgathatunk, amikor oly sok ember van kirekesztve és diszkrimináció alatt. Arra vagyunk elhíva, hogy ellenálljunk azoknak a mechanizmusoknak, amelyek a Mammont szolgálják és mind emberi, mind a természetet súlyosan károsító áldozatokat követelnek. Az előttünk álló kihívás: olyan rend, szisztema keresése a világban, amely az életet védi és segíti” — hangzik a konferencia zárójelentésében.

RWA - Update

VATIKÁN

A németországi, júniusi pápai látogatást megelőzően feltűnést keltő kritikái megállapításokat tett a pápa szerepéről a világ keresztyéniségében Reinhard Frieling, az Ökumenikus Felekezettudományi Intézet (Bensheim) ismert evangélikus vezető-teológusa. Egyfelől élesen kritizálta a pápai csatlakozhatatlanság dogmáját, másfelől a pápák igényét az egész keresztyénység vezetésére. „Péter apostol nem volt pápa, és a pápa nem az egyedüli Péter” — írja. Az említett két pápai igény ma még az egyik lényeges

akadály a keresztyén egység útjában.

Ugyanakkor azonban azt is kijelenti, hogy a *protestánsok esetleg elfogadhatnák a pápa bizonyos, mérsékelt szerepét a keresztyénségben belül*, mint például a legnagyobb lélekszámú keresztyén egyház vezetőjeként bizonyos esetekben, a többi egyházzal való előzetes konzultáció után és azok megbízásából szólni vagy cselekedni az egész keresztyénség nevében. Ez megtörténhetne az egyházak közös tanácsának elnökeként is, a keresztyén egység szolgálatában és „az egyházak közötti, kiegészített egyenlőség” közös elismerésével, a további dialógus és a még szorosabb egység előmozdítása érdekében — állapítja meg Frieling. „Olyan pápáról álmodom, aki elismeri a teljes, nyílt úrvacsorai közösséget és közölné a római katolikusokkal, hogy eleget tettek vasárnapi kötelezettségüknek, ha részt vettek egy protestáns vagy ökumenikus istentiszteleten.”

ENI

*

Hosszú idő óta folynak a *megbeszélések egy legmagasabb szintű találkozás előkészítésére II. János Pál pápa és II. Alexy pátriárka, a legnagyobb ortodox egyház feje között*. Az eddigi tervek szerint ennek az első, történelmi találkozásnak Magyarországon, a szeptemberi pápa-látogatás alkalmából kellett volna megtörténnie. A színhely az *ezeréves pannonhalmi apátság* lett volna, amelynek alapításakor még nem történt meg a szakadás a keleti és a nyugati egyház között. *Várszegi Asztrik* főapát meghívására a pápa és a pátriárka egyaránt kedvező választ adott.

Külföldi sajtójelentések szerint II. Alexy kész volt elfogadni a meghívást, hogy megoldást találjanak a két nagy egyház közötti feszültségek föloldására. A Szent Szinódus nyári ülése azonban másként döntött. Számos metropolita és püspök ellenzte a találkozást, ezért a Pannonhalmára tervezett találkozást a pápával a Szent Szinódus későbbre halasztotta.

A legújabb hírek szerint azonban még mindig van remény a két egyházfő találkozására az év végén vagy a jövő év elején. Színhelyként elsősorban a *Szentföld vagy a Közel-Kelet*, a keresztyénség eredetének helye kerülhetne szóba. A legalkalmasabb erre Jeruzsálem lenne, ahol 1964-ben a pápa és a konstantinápolyi ortodox pátriárka, az ortodox egyházak elismert lelki vezetője, már találkoztak egymással. Erre azonban a jelenlegi feszült közel-keleti helyzetben aligha lesz lehetőség.

ENI – epd-w

EURÓPAI EGYHÁZAK KONFERENCIÁJA

Kilenc évi szolgálat után *lemondott tisztségéről Jean Fischer*, az európai ökumenikus egyházszervezet második genfi főtitkára. A svájci francia református vezető dr. *Glen G. Williams* walesi lelkész csaknem három évtizedes szolgálata után került 1987-ben ebbe a tisztségbe.

Mivel a kijelölt Nevezési Bizottság eddig még nem talált megfelelő jelöltet, az új főtitkár megválasztását az EEK Központi Bizottságának 1997 januárjában tartandó ülésére halasztották.

ENI – CEC News

Június 20–28. között tartotta ülését az Európai Egyházak Konferenciája vezető testülete a Genf melletti Bossey-ban. A *Központi Bizottság* tagjait hallgatott meg és fogadott el az 1995. év egész munkájáról és az elmúlt félév három újabb nemzetközi konferenciájáról. Megerősítette a segítő közbenjárását egyházi téren az *Észak-Írországból* megkezdődött új béketárgyalási folyamatban. Mivel az 1997. év a *„Hontalanok Nemzetközi Éve”* a menekültek, a hazájukból elűzöttek és a vendégmunkások megsegítésére, az EEK vezetősége levelet intézett minden tagegyházhoz: „Sürgetően kérjük Európa egyházait, hogy szervezzenek akciókat a lehető legteljesebb mértékű részvételre a Hontalanokkal Való Szolidaritás Ökumenikus Éve előkészítésére, jövő évi munkája és az utómunka megvalósítására” — hangzik a felhívás.

Végül, az ülés négy új tagegyházat vett föl Bosznia-Hercegovinából, Horvátországból és Bulgáriából. Ezzel az EEK tagegyházainak száma 122-re emelkedett kontinensünkön.

ENI – CEC News – CEC Monitor

II. A VILÁG EGYHÁZAI

NÉMETORSZÁG

II. János Pál pápa júniusban első alkalommal tett látogatást az újra egyesült Németországban.

Az első napon *Paderborn* római katolikus katedrálisában misézett, majd egy ökumenikus istentiszteleten találkozott a protestáns, ortodox és szabadegyházak vezetői-

vel. Itt tartott beszédében megemlékezett *Luther Márton* reformatori művéről is. Méltatta Luther törekvéseit „a Szentírás-hű teológiára és az egyház spirituális megújítására”, de „Luther saját szenvedélyességét” említette, mint amely „eredeti szándékán messze túlmenően a katolikus egyház, annak élete és tanítása radikális kritikájába vitte bele”. Ugyanakkor azt is elismerte: „Mindannyian felelősek vagyunk az egyház megosztásáért Luther reformációja következtében”. Sokan azt várták, hogy a római katolikus egyház feje Luther halála 450. évfordulójának egyedülálló alkalmát fölhasználja, majd egy ökumenikus gesztus megtételére, esetleg fölkeresi Luther sírját is a wittenbergi vártemplomban — ez azonban nem történt meg.

II. János Pál ezt követően kétnapos látogatást tett *Berlinben*, ahol az olimpiai stadionban tartott ünnepi misét 100 ezer hívő részvételével. Szimbolikus aktusként átment a Berlint azelőtt kettészakító Brandenburgi Kapun, Európa növekvő egységének és szabadságának jeleként. Ugyanakkor azonban ezernél több tüntető tiltakozott a Vatikán hivatalos tanítása ellen, elsősorban szexuáletikai kérdésekben.

A látogatás sok németben csalódást keltett — írta a német sajtó — elsősorban a reformáció egyházi iránti kiengesztelő lépések elmaradása miatt. A neves *Frankfurter Allgemeine Zeitung* például ezt írta: „Senki sem gondolt, még legmerészebb álmaiban sem, valamilyen ökumenikus áttörésre a pápai látogatás során. De nem történt ilyen vonatkozásban még előrelépés sem. Az ökumenizmus csak akkor marad becsületen

törekvés, ha néven nevezi a meglévő különbségeket. De csak akkor haladhat előre, ha nem csupán az egyik oldal tesz engedményeket. Mikor lesz ebben változás?"

ENI - epd-w

*

Németország egyik legismertebb, hívő keresztény tudósa, Carl-Friedrich von Weizsaecker professzor (München), széleskörű figyelmet keltő előadást tartott Erfurtban, egy nagy ökumenikus egyházi találkozón.

Előadásának lényege az a javaslat volt, hogy a világ egyházai tartanak együtt egy nagy világkongresszust korunk mai globális gazdasági, szociális, ökológiai és erkölcsi kríziseiről. „A vallásoknak van valami olyan mondanivalójuk az emberiség túlélése kérdéseiben, amit senki más nem mondhat el helyettük” — hangzott az előadásban. Ha pedig nem tudnának együtt szólni és cselekedni ezekben a döntő kérdésekben az ezredfordulón, szerepük és hatásuk a társadalomban és a világ életében, „nem érdemtelenül”, tovább fog csökkenni — mondta a neves, nemzetközileg elismert tudós.

Az ökumenikus tanácskozás zárónyilatkozata hivatkozik a német protestáns és római katolikus egyházak idején közös nyilatkozatára Németország gazdasági és szociális helyzetéről is. „Németország még soha nem volt ennyire gazdag, de ennyire megosztott sem, mint most” — jelentette ki Franz Seghers lelkész, a találkozó egyik szervezője.

Az erfurti ökumenikus konferencia egyébként csak előkészítője volt egy még nagyobb ökumenikus „csúcstalálkozónak” a jövő év nyarán, Grazban

(Ausztria), amelyre Európa protestáns, ortodox, római katolikus, anglikán és szabadegyházi vezetői kaptak meghívást az Európai Egyházak Konferenciája és Európa Római Katolikus Püspöki Konferenciáinak Tanácsa részéről.

ENI

*

Az 1946-ban alakult Diakóniai Világszövetség júliusban, a thüringiai Friedrichsrodában tartotta félszázados jubileumi ülését. A 680 diakóniai munkás-delegátus a világ 55 országából érkezett az ünnepi ülésre, a keresztény szeretetszolgálat mai legfontosabb kérdéseinek megvitatására. A fő téma ez volt: „A kiengesztelő hídjai — reménység és megbízás”.

Klaus Engelhardt püspök, a Német Protestáns Egyház Tanácsának vezetője, tartotta a fő előadást. A közvéleményben az egyház diakóniája már régóta az egyház legkevésbé vitatott, külső ismertetőjegye, a hit látható kifejeződése — mondta. Az egyházban „gyakran mégsem kapja meg azt a megbecsülést, amit megérdemelne”.

epd-w

SKANDINÁVIA NAGY-BRITANNIA BALTIKUM

Mint már ismételtlen beszámoltunk róla, létrejött Európában, a finnországi Porvoóban megkötött egyezmény nyomán, egy széleskörű, szorosabb „egyházi közösség” (koinonia). Ennek tagjai Finnország, Svédország, Norvégia, Izland, Észtország és Litvánia hat evangélikus egyháza és Nagy-Britannia és Írország négy

anglikán (angol, ír, skót és walesi) egyháza.

A „Porvooi Egyezmény” egyházainak ez az új közössége az apostoli szukcesszió közös elismerésén alapul, a szentségkiszolgáltatás és a kézretétellel való püspökszentelés kölcsönös elismerésével, az egyezményt aláíró evangélikus és anglikán egyházak közötti szószerződés és oltárközösséggel. Ezideig még két egyház — a dán és a lett evangélikus egyházak — nem hoztak végleges döntést a csatlakozás kérdésében.

A Porvooi Egyezmény ünnepélyes aláírása és az egyházi közösség elfogadása istentisztelet keretében történik meg szeptember folyamán a norvég koronázási dombban, Trondheimben, valamint a tallinni érseki dombban, novemberben pedig a londoni Westminster Abbey anglikán katedrálisában.

MLB Information

AUSZTRIA

Júniusban ünnepelte az osztrák Martin Luther Bund 25 éves fennállását. A német Martin Luther Bund testvér-szervezeteként 1950 óta támogat evangélikus szórványgyülekezeteket és lelkészeket, főleg a Közép- és Kelet-Európában.

A jubileumi istentiszteleten H. Santer alsóausztriai szuperintendens elbúcsúztatta a 25 évi vezetői szolgálat után távozó Hans Gössing lelkész-elnököt. Az ausztriai evangélikus egyházi segélyszervezet új elnökévé — őszinte örömmel — az Ausztriában élő és szolgáló Fónyad Pál lelkészt választották meg. Új

szolgálatára Isten kegyelmét, áldását kívánjuk!

MLB Information

SZERBIA

Május hónapban, 62 éves korában meghalt Andrej Beredi, a jugoszlávai (vajdasági) Szlovák Evangélikus Egyház püspöke. Beredi püspök a Bácskában volt gyülekezeti lelkész és 1983-ban választották püspökké. A Lutheránus Világszövetség Tanácsának 1990 óta volt a tagja és 1993-ban választották meg a LVSZ egyik alelnökévé.

lwi d — LM

ROMÁNIA

A Lutheránus Világszövetség angol és német nyelvű sajtószolgálat vezető helyen, részletesen foglalkozik az erdélyi magyar Zsinat-Presbiteri Evangélikus Egyház 75 éves jubileumával. Részletesen szól 1921-ben történt megalakulásáról, miután a trianoni békeszerződés az erdélyi magyar evangélikusokat elszakította anyae gyházu któl. Jelenleg a kis magyar evangélikus egyháznak 25 ezer magyar és 5 ezer szlovák anyanyelvű híve van. Ezenkívül hozzá csatlakozott még egy 150 lelket számláló gyülekezet is, amely a norvég Izrael Misszió szolgálatának gyümölcse volt a II. világháború előtti időkben.

A genfi sajtószolgálat közli az egyház története mellett Mózes Árpád kolozsvári püspök részletes nyilatkozatát is ezzel a címmel: „Magyar evangélikus egyház Romániában: „erős vár” a hit és az anyanyelv megőrzésében”. A püspök beszámol a

„kettős diaszpóra-szituáció”, a hitbéli és a nemzetiségi kisebbségi helyzet nehéz kihívásairól, de ugyanakkor a testvéregyházakkal 1989 után meg erősödött, új kapcsolatokról is.

Iwi de

OROSZORSZÁG

Az Egyházak Világtanácsa nemzetközi sajtószolgálatára közli, hogy az orosz parlament alsóháza (a Duma) törvényelőkészítő bizottsága Jelcin elnök vétője után elutasította az Orosz Ortodox Egyház javaslatát a külföldi missziói társulatok működésének betiltására. A bizottság új törvénytervezetet terjeszt a Duma elé, amely a vallási szervezet tanításának megvizsgálása után, külön „regisztrálás” nélkül lehetővé teszi mind a belföldi, mind a külföldi vallási kultuszok, szervezetek és lelkészek működését.

Az Orosz Ortodox Egyház fenntartja állásfoglalását, hogy a hagyományos orosz ortodox vallásnak védelmet kell kapnia az állam részéről a „nem-tradicionális vallások” 1990 utáni, rendkívül erős aktivitása ellen. Ugyanakkor a misszió, mint az egyház lényeges főladata, az ortodox egyházon belül is előtérbe került 1994 óta. Fontos témája lett a püspökök és metropoliták tanácskozásainak. A zsinat pedig külön osztályt állított föl az egyház missziói munkájának támogatására. A legutóbbi időben két, Észak-Amerikában munkálkodott ortodox misszióanáriust avattak szentté.

Robert S. Folkenberg, a Hetednapos Adventista Egyház elnöke nemrég arról számolt be, hogy 1991 és 1994 között egyháza „hatalmas növe-

kedést ért el” a volt Szovjetunió területén megalakult országokban.

ENI

AMERIKAI EGYESÜLT ÁLLAMOK

Megdöbbenést és széleskörű tiltakozást váltott ki mind az Egyesült Államokban, mind a világ-ökumenében az amerikai fekete gyülekezetek templomai ellen a legutóbbi időben elszaporodott sok támadás és gyújtogatás. Az USA TODAY napilap jelentése szerint az idei év első felében már 40 ilyen vandál támadás történt a déli államok fekete gyülekezeteinek templomai ellen.

Joan Brown Campbell, az Amerikai Nemzeti Egyháztanács főtitkárszónya, egy New Yorkban tartott tömeggyűlésen kijelentette: „A támadások azt jelzik, hogy a faji kérdés továbbra is az Egyesült Államok nagy problémája”. Egyúttal közölte, hogy a leégett vagy megrongált templomok helyreállításához szükséges 12 millió dollárból eddig már több mint 7 millió dollár gyűlt össze a Nemzeti Egyháztanács egyházaihoz tartozó hívek adományaiból.

ENI

*

New York római katolikus, evangélikus és anglikán püspökei közös nyilatkozatban ítélték el „minden direkt, agresszív kísérletet a zsidó nép megterítésére”. Az ilyen kísérletek „tönkretennék a legutóbbi 30 év folyamán kialakult bizalmat és megújítanák az ellenségeskedést az idősebb testvérek és magunk között” — áll a közös nyilatkozatban.

Az állásfoglalás háttere zsidó szervezetek és hívők tiltakozása a legnagyobb protestáns egyház, a Déli Baptista Egyház konzervatív többségének nemrég New Orleansban hozott határozata ellen, amely követeli, hogy „erőnket és forrásainkat az evangéliumnak a zsidó nép közötti hirdetésére fordítsuk”.

ENI — Iwi de

*

Az Amerikai Magyar Evangélikus Konferencia lapja, az „Erős Vár” melegen köszönti a Cleveland-Nyugat magyar gyülekezetében októberben szolgálatát megkezdő hazai evangélikus lelkész házaspár, Tamásy Zoltán és felesége, T. Molnár Éva érkezését.

Ugyanakkor a nagy hírű Evangélikus Teológiai Szemináriumban Aradi György hazatérése után Molnár Erzsébet és Marosy Attila budapesti teológiai hallgatók kezdik meg szeptemberben ösztöndíjas évüket.

Erős Vár

KÍNA

A Bibliatársulatok Világszövetsége jelentése szerint Kínában a nemkeresztyének között is növekszik az érdeklődés a Biblia iránt. Ennek jele, hogy magán-könyvkereskedések is egyre nagyobb számban árusítják a keresztyének szent könyvét, amely a gyülekezeti tagok számára a saját gyülekezeteikben is kapható.

A Biblia terjesztése Kínában a protestáns Keresztyén Tanács egyik legfontosabb főadata. A nankingi Amity keresztyén könyvkiadó-vállalat a múlt évben 2,6 millió Bibliát és 1,2 millió keresztyén énekeskönyvet állított elő és

terjesztett a világ legnépesebb országában.

Iwi de

DÉL-AFRIKAI KÖZTÁRSASÁG

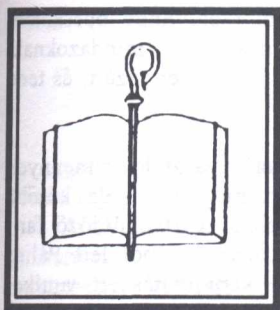
A Nobel-békedíjas Desmond Tutu, Dél-Afrika anglikán érseke, az apartheid, a faji diszkrimináció elleni egyházi küzdelem világszerte ismert vezéralakja nyugdíjba vonult és elbúcsúzott küzdelmes, vezető egyházi szolgálatától, az „új korszak” kezdetén a feketék és fehérek afrikai köztársaságában. Utódjává a fekete Njongonkulu püspököt választották meg. Az új érsek — Nelson Mandela elnökhöz hasonlóan — sok éven át szintén fogoly volt a Robben-sziget hírhedt börtönében.

ENI

*

A Dél-afrikai Egyházak Tanácsa, amely 23 tag egyház közös ökumenikus szervezete, köztük protestáns, római katolikus és ortodox tag egyházakkal, köszöntötte a köztársaság nagy többséggel elfogadott új alkotmányát: „Ez újabb lépés a teljes demokráciába való átmenet útján, amely védi és biztosítja minden állampolgár jogait”. A korszakalkotó, új alkotmány lehetőségét ad majd arra, hogy „Isten szívérvány-színű népe” lehessünk — hangsúlyozza az egyházak közös nyilatkozatában.

ENI

Lelkész-szemmel

Tractatus theologico-philosophicus (1)

„A költő csodálattal és szeretettel adózik a hősnek, és örömét leli benne” (Kierkegaard) (2)

Alapállítások

1. Jefte feláldozta lányát — önnön boldogságát — a közjóért és a becsületért.

1.1. Jefte tragikus hős.

2. Ábrahám önnön boldogságán túl föláldozta a becsületét és a közjót is, hogy mindenek felett engedelmes legyen Istennek.

2.1.1. Ábrahám visszakapta a fiát, akit kész volt föláldozni.

2.1.2. Ábrahám a hit hőse.

1.2. Jefte cselekedett.

1.2.1. Jefte cselekedete tökéletesen etikus volt — ellentmondva önmagának.

1.2.2. Jeftet siratjuk, és csodáljuk cselekedetéért.

1.2.3. Jefte példakép.

2.2. Ábrahám is cselekedett.

2.2.1. Ábrahám cselekedete etikátlan, ám a hit Isten barátjává emelte, hiszen ellent mondott a világnak, hogy az lehessen, akinek lennie kell.

2.2.2. Ábrahámot nem siratjuk, de talán nagyobb rettegéssel csodáljuk, mint Jeftet.

2.2.3. Ábrahám példakép.

1.3.1. Jefte a becsületesség és az erkölcsösség példaképe, aki a nép javáért föláldozta lányát és saját boldogságát.

1.3.2. Jeftet tehát a fájdalmak közti helytállásáért csodáljuk.

2.3.1. Ábrahám a hit példaképe, aki az Istennel való barátságért föláldozta erkölcsösségét.

2.3.2. Ábrahámot tehát a mindenentúli engedelmisségéért csodáljuk.

Expozíció

3. Péter elhagyta családját, hivatását, hogy kövesse Krisztust.

3.1. Mindent erre tett föl.

3.2. Krisztust elrabolták Pétertől.

3.3. Eddig a pontig Péter lehetne akár tragikus hős, akár a hit hőse.

3.4. Amióta Jézussal járt, igyekezett megfelelni Mesterének. Hibái, tévedései ellenére is igyekvő, lelkes tanítványnak bizonyult.

Segédpélda (logikai tamburin)

4. A jobboldali lator az egész életét elrontotta, rossz irányba haladt.

4.1. Halála előtti percekben felismerte Jézusban a szabadulás útját, és helyesen döntött.

4.1.1. Ezzel az egyetlen helyes döntésével, addigi elrontott élete egészét maga mögött hagyta, és a döntő pillanatban irányt változtatva, kedves lett az Isten előtt.

4.1.2. Egy pillanat, egy helyes döntés elég volt ahhoz, hogy most már ő is Istenhez tartozó legyen.

4.2. Cselekedni nem tudott, tetteit jóvá tenni nem volt lehetősége.

4.2.1. Nyilvánvaló, hogy helyzete megváltoztatásában csakis a belső, Jézushoz fűződő viszony lehetett a döntő.

4.2.2. A jobboldali lator — ha nem is hős —, helyzete mindenképpen csodálatra méltó.

4.2.3. A jobboldali lator a megtérés példaképe.

Kifejtés 1.

(a drámai fordulat)

5. Péter a Jézussal eltöltött hosszú három éve alatt csupa helyes döntésekre törekedett. Ez nem mindig sikerült neki, de azért tanítvány volt. Az Istenhez tartozó.

5.1. A főpap házában udvarában háromszor egymás után — szitkok és esküdözés közepette — tagadta le, hogy valaha ismerté Jézust.

5.1.2. Péter egyetlen rossz döntésével az egész eddigi életét elrontotta, és útja ellenkező irányt vett.

5.1.2.1. Nem csak testileg vesztette el azt, akit a legjobban szeretett, hanem lélekben is.

5.1.2.1.1. Megtagadta Krisztust.

5.1.2.1.2. Már nem tartozik Istenhez.

5.2. Péter tette gyávaságból fakadt, ezért tette erkölcstelen.

5.2.1. Péter semmilyen körülmények között nem lehet erkölcsi példakép.

5.2.1.1. Nem hasonlítható Jefthehez, hiszen saját boldogságát, testi épségét fontosabbnak tartotta az igazságnál.

5.2.2. Péter a hit példaképe sem lehet.

5.2.2.1. Nem hasonlítható Ábrahámmal, hiszen nem tartotta mindennél előbbre valónak, hogy engedelmeskedjen Istennek — megvallván őt.

5.2.4. Péter nem hasonlítható a jobboldali latorhoz sem, mert — míg az egyetlen helyes döntésével jó irányba fordult, és az Istenhez tartozóvá lett — Péter egyetlen rossz döntésével az egész addigi életét

semmissé tette, és Isten nélkül maradt.

5.2.3. Péternél nyomorultabb ember nincs a világon.

5.2.3.1. Vigasztalás nélkül maradt: emberi vigasztalást nem remélhet, hiszen korábban már Jézusért elhagyta mindenét, ami azelőtt fontos lehetett neki.

5.2.3.2. Most pedig, — csak azért, hogy az emberek békén hagyják végre — megtagadta Jézust is.

5.3. Ilyen sötét úrt megfesteni sem lehet, és elgondolni sem, amely Péter lelkét betölthette. Nincs annyi tenger könny, hogy elég lehessen elsiratni ennek az embernek a nyomorúságát.

5.3.1. Péternél mindenki jobb.

5.3.1.1. Nincs már semmi, amit tehetne annak érdekében, hogy viszszerjere elvesztett emberségét.

5.3.1.2. Ha ezer élete volna is, és mindegyiket arra szánná, hogy betegeket ápol, leprásokat kötöz, alalmazná oszt a szegényeknek, testét tűzhalálra szánná az igazságért — ezt az úrt, ezt a végtelent semmiképpen be nem tölthetné már.

5.3.2. Borzasztó az is, hogy az emberek nem vetnék meg: nem kapna büntetést, nem kellene vezekelnie.

5.3.2.1. Élhetne, mint azelőtt: halásként a kis kunyhójában, foltozathatná a hálóit, bevezethetne a mélyre, foghatna halat, eladhatná, megvinnék tőle, jól keresne, megélné — de ezt a fájdalmat, azt a belülről emésztő tüzet többé senki ki nem olthatná, amely életét megnyomorítja.

5.3.3. Számára a halál sem lenne megnyugvás.

5.3.3.1. Képtelenség elgondolni is, hogy egy ilyen megüresedett és elrontott, véglegesen és helyrehozhatatlanul félresiklott élet fájdalma véget érhetne a halállal.

5.3.3.2. Nincs enyhülés, nincs feloldozás, nincs felejtés.

5.3.4. Az idő sem gyógyít meg semmit.

5.3.4.1. A sebek sebek maradnak örökre.

5.3.4.2. Péter önmagát köpte szembe, önmagát gyűlölte és tagadta meg.

5.3.4.3. Őt nem kívülről szorongatják gonosz ellenségek, vagy kérlelhetetlen erkölcsi normák.

5.3.4.4. Péter ellensége — önmaga. Ez elől pedig nem futhat, nem menekülhet.

5.3.5. Bor, szép nő, jó barátok, egyéb pótszerek mind-mind csak a fájdalmat erősítik benne. Annak örjítő hiányát, amit önszántából elvesztett és többé semmilyen erővel vissza nem szerezhet. A pokol kínjai ezek. A reménytelenség kínjai. Fájdalma eszeveszett, sírása valódi fogcsikorgatás.

5.3.5.1. Sem az erkölcsös, sem az erkölcstelen cselekedetnek nincs már vigasztaló, fájdalmat csillapító ereje az ő számára. Nincs kiút. A jótett nem vigasztalja, a fertő nem örvendezteti. Az ördögnek sem kell már.

Kifejtés 2.

(a fátyol fölleben)

6.1. Csak ennek a Péternek ismeretében érthető, hogy kinek mondta Jézus még jóval korábban: „Te Péter vagy, és én ezen a kősziklán építem fel egyházamat, és a pokol kapui sem fognak diadalmaskodni rajta. Neked adom a mennyek országának kulcsait, és amit megkösz a földön, kötve lesz a mennyekben is, és amit feloldasz a földön, oldva lesz a mennyekben is.”

6.2. Csak ennek a Péternek ismeretében érthető, hogy miért bízta feltámadása után Jézus az ő „juhocskaít” éppen Péterre.

6.3. Csak ennek a Péternek ismeretében érthető, hogy az első pünkösdkor miért éppen ő állt fel, hogy emelt hangon beszédet intézzen az ott jelenlévő sokasághoz, s hirdesse nekik, hogy „azt a Jézust, akit ti megfeszítettetek, úrrá és Krisztussá tette az Isten”, ezért nincs más út, mint hogy „térjete meg, és keresztelkedjete meg valamennyien Jézus Krisztus nevében, bűneitek bocsánatára, és megkapjátok a Szentlélek ajándékát. Mert tiétek ez az ígélet és gyermekeiteké, sőt mindazoké is, akik távol vannak, akiket csak elhív magának az Úr, a mi Istenünk”.

6.4.1. Milyen vigasztaló és mennyei, hogy ennek az összetört lelkű Péternek a feltámadott úr egyetlen szóval sem tesz szemrehányást, hanem feladatot ad neki, mintha csak ezt mondaná: „köztünk szóba se kerüljön, hogy megbocsátok-e — hiszen

azért haltam meg, hogy bocsánatot szerezzek neked, és mindazoknak, akiket rád bízok. Menj azért, és tedd a dolgod!”

6.4.2. Milyen vigasztaló és mennyei, hogy Péter még egy nála később megtért, volt keresztényüldöző farizeus, a tarzusi Saulból lett Pál is meginthette képmutatásáért, amikor erre rászolgált.

6.4.3. Milyen vigasztaló és mennyei, hogy Péter többé semmilyen bűne miatt nem menekült és bujdokolt, hanem tudta, hogy élete mindenképpen jó kezekben van. Tudta, hogy nem kell vonszolnia az égető belső úrt, a fogcsikorgatást, a sötétséget — hiszen üdvössége nem az ő erkölcsösségének, vagy helyes döntésének a jutalma, hanem Isten feltétlen, őt mindenben megelőző ajándéka.

Végkonklúzió

7.1. Péterért Krisztus áldozta föl magát.

7.2. Péter hőse Krisztus.

7.3. Péter életében Jézus cselekedete a döntő.

7.4. Péter a kegyelem „hőse”.

7.5. Ami Péterben csodálható, az maga Krisztus.

7.6. Péter példakép.

7.7. Péter a Krisztusért, ingyen, kegyelemből, hit által üdvösséget nyert ember példaképe.

Bartha István

Mezőlak, 1994. nov. 10. (3)

JEGYZETEK

1. A cím szójáték, utalás Spinoza: Tractatus theologico-politicus és Wittgenstein: Tractatus logico-philosophicus című művére

2. Az alapötletet Kierkegaard: Félelem és reszketés című művének gondolatmenete adta. A szerző Ábrahám és Jefte sorsának összehasonlító elemzésénél Euripidész: Iphigeneia Auliszban című drámáját, és más irodalmi segéd példákat használ fel.

3. Jelen szöveg egy korábbi változatát a Csipetnyi só-ban tettem közzé. Az átdolgozott forma előadásra került 1995. őszén Nyíregyházán, a VII. Tiszadobi Nemzetközi Ökumenikus Tábor előkészítő konferenciáján.

„Mindannyian fogyatékosok vagyunk...”

„Mindnyájan mozgáskorlátozottak, sérültek vagyunk.

Az Övé látható, van akié kevésbé. Korlátozottak vagyunk a hitben, szeretetben, bölcsességben. Talán mozgásképtelenek vagyunk a munkahelyen, talán harag bénít meg ember vagy Isten felé. Lehet, hogy vak és süket vagyok mások szenvedésére.

Istenem könyörülj rajtunk, adj reményt szenvedéseinkben, tölts el Szentlelkeddel...!

Bevezetés

Évek óta — talán 5-6 éve — szolgálók értelmi és testi fogyatékos gyermekek között. Hetente egyszer megyek hozzájuk. Hittanóra keretében beszélnek nekik Jézusról, az életről.

Nincsenek gyógypedagógiai előtanulmányaim. Én ebben vagyok fogyatékos a témán belül. A képzésen van gyógypedagógiai alapismeretek című órák, de oly kevés. Isten szeretete vezet ebben a szolgálatban. Úgy tapasztaltam meg, a Szeretet kipótolja a szakadás hiányát.

A bevezetésben egy dilemmáról szeretnék írni. Az első kérdés, amit tisztázni kell önmagában a hitoktatónak, a lelkésznek...: lehet-e tanítani értelmi fogyatékos gyermekeket? A következő kérdésekben megpróbálom még jobban megfogalmazni az egyén problémáját, dilemmáját. Van értelme annak, hogy értelmi fogyatékos gyermekeknek Jézusról tegyünk bizonyosságot, hogy énekeljünk velük, hogy megtanítsuk őket arra, mit jelent ha az ember összekulcsolja a kezét és imádkozik? Mi jut el hozzájuk? Érdemes-e foglalkozni velük?

Ezekkel a kérdésekkel vívódtam én is, amikor közéjük kerültem. Nem voltam egyedül a kérdések között, mert ha erről a szolgálatomról beszéltem, a

megdöbbsent arcokról leolvastam a ki sem mondott szavakat: Nem gondolod, hogy felesleges, amit csinálsz? Ugyan, ez felesleges... ez hülyeség...

Egy gyógypedagógus barát-nőmmel való beszélgetés és hosszú évek tapasztalata meggyőzött arról, hogy nem felesleges, amit csinálok. Ma már ez nem is lehet kérdés. Érdemes vagy nem érdemes? A válasz: IGEN!

Néhány évvel ezelőtt kezembé került egy hirdetés. Egy konferenciára olyan jelentkezőket kerestek, akiknek értelmi fogyatékos csoportjaik vannak. Közös párbeszéd, segédanyag-átadás volt a cél. Ez a hirdetés is megerősített az igen válaszadásában.

Sőt! Ma már tudom, hogy sokkal szeretetreméltóbb lények, sokkal egyszerűbben, gyermekien fogadják be a szeretetet ezek a gyermekek. Szeretetet adni, kapni náluk nyíltabb, gyakoribb. Egy csepp szeretetért ötször annyit adnak vissza. A missziói parancs is erre serkent „... tegyetek tanítványá minden népet...” Mt 28, 19.

Ha a kérdés eldőlt bennünk és igen a válasz, csak akkor mehetünk közéjük. Az igen kimondása előzmény a szolgálathoz és más úton a mentális szemlélet megvalósításához. A két út számomra megegyezik.

Szeretni nem felesleges

A csoport, amelyről írok, a TESZ-VESZ nevet vette fel. Egy általános iskolában külön részben, külön osztálytermet kapott több más értelmi fogyatékos csoporttal együtt. Akkor ismertem meg őket, amikor 10 évesek voltak. Állapotuk: halmozottan fogyatékosok.

Ha belépünk az iskolába, a pedagógusok szeretete tükröződik vissza mindenhol. A falakon életnagyságú rajzfilm-figurák vannak felfestve. Az ebédlőben mézeskalácsból megsütött mesés formák kaecintanak ránk.

Egyszer véletlenül egy iskola-szüneti napon mentem be az iskolába és a pedagógusok a gyermekeknek díszítették a termeket. Mindig az évszaknak, ünnepnek megfelelően díszbe öltöztetik az iskolát és így a gyermekek szívét. Külön újságot szerkesztenek nekik. Lehetőségük van bábozni, lovagolni. Mindkettőnek nagy gyógyereje van. Az anyagi lehetőségeket hosszas harcok után kapják meg.

Kemény, kitartó munkának köszönhető ez a jó légkör. Évekkel ezelőtt egy leromlott, rossz állagú iskolában tanultak, ahová sorozatosan betörték, ellopták az eszközeiket, szétrugdosták a játékaikat, bepiszkították a játéksarkot.

Isteni gondviselésnek tartom, hogy új iskolába kerülhettek, ahol emberibbek, méltóbbak az életkörülményeik.

Sokat segített a gyermekek fejlődésében, hogy megszületett egy törvény, miszerint 18 éves korig tarthatják, nevelhetik a gyermekeket az iskolában. Így nyertek 2 évet a gyermekek javára a pedagógusok. Ezután védő-óvó munkahelyek kialakításával segíthetne a társadalom...

Minden egyes nap, óra arról szól, ha elhagyják az iskolát és kilépnek a nagybetűs ÉLETBE, hogyan állják meg a helyüket. Az egyik nevelőjük (Katona Erzsébet) így fogalmazta meg nekem egy közös beszélgetésben a céljukat: ha kikerülnek a gyerekek, minél kevesebb rászorultsággal, kevésbé függve, önállóan élhessék az életüket.

Egy teljes nap a hétből úgy épül be az órarendbe, hogy háztartási ismereteket tanulnak. (Gomb-felvarrás, gyümölcs befőzés, bevásárlás, varrás, mosás, takarítás). A gyermekeket elviszik a rendőrségre is, hogy saját maguk próbálják a személyi igazolványt kiváltani. Nyáron táborokat szerveznek nekik. Évközben mozi, múzeum, színházlátogatásra is van lehetőségük.

Ebbe a légkörbe csöppentem én bele. Úgy érzem, fontos az értelmi fogyatékos gyermekeknek, hogy többen elfogadják, szeressék őket. Mielőtt bármit is mondtam volna nekik, fontos volt számukra, hogy hetente egyszer bejön valaki hozzájuk látogatóba, akit nagyon várnak. A társadalom nagy része még mindig nem tud mit kezdeni azzal sem, ha az utcán találkozik velük.

Hittanóra előtt együtt ebédelünk, beszélgettünk arról, hogy mi történt velük egy héti, amíg nem találkoztunk. Nagyon jó alkalom volt ez az idő arra is, hogy a pedagógusokkal (Mara néni — Csík Árpádné, Ica néni — Fonyódi Ilona, Böbe néni — Katona Erzsébet) megbeszéljem, milyen hangulatban vannak. Minden gyermekről kaptam egy-egy segítő mondatot óra előtt.

Ha valamelyik gyermeknek problémája volt, akkor az óra keretén belül úgy tudtam alakítani a beszélgetést, hogy segítséget jelentsen számára ez az együttlét. Isten gondviselésének tartom, hogy a téma és a probléma MINDIG kapcsolódott.

Az egyik gyermek - nem rossz indulatból - többször eltulajdonított más társaitól játékokat, a tanári fiókból pénzt. Nevelője arra kért, hogy beszéljünk név nélkül a lopásról, hogy nem szép dolog.

A téma azon az órán a bűn volt. Táblára felírtunk gyerekek által felsorolt dolgokat, amit bűnnek tartottak. Az

illető gyermek a lopás szót iratta fel. Beszéltem nekik arról, hogy Jézus Krisztus meghalt értünk, a mi bűneinkért és vére megtisztít bennünket, mindezt az ő szintjükön jól megmagyarázva. Arra kértem őket, hogy a tábláról töröljék le azt a szót, azt a bűnt, amit úgy gondolnak, hogy Jézus megtett értük, hogy vére eltörölte. Józsi a lopás szót törölte le és többé nem nyúlt más társai dolgához.

Két lépcsőben látom a mentális lehetőségek kialakítását. Az első lépcsőben, hogy megyek hozzájuk és pusztán csak vagyok és szeretem őket. A második lépcsőben beállok a sorba és olyan dolgokat adok át, ami segíti őket a későbbi (de jelenlegi) életükben is.

Nem csak bibliai történeteket ismertetek meg velük, hanem olyan ismereteket is próbálok nekik átadni, amik az életben való boldogulásukat segítik. Ezt úgy értem el, hogy minden egyes szót megbeszélünk együtt. Jerikó bevételénél: Mit jelent a vár? Illés próféta történetében: Mit jelent az

özvegy asszony. Egyiptomi fogságnál: Mit jelent a város, ország? Mi hol lakunk? A leprás történetében: Mit jelent kiközösítettnek lenni?...

Nagy öröm volt számomra az az eset, amikor elmentek a Szépművészeti Múzeumba és az egyiptomi emlékeknel visszaemlékeztek arra, amit hittanórán megbeszélünk. Nagyon sokszor elcsodálkozom, hogy mennyi mindenre vissza emlékeznek és nem hasztalan ez a közös munka. Fel sem tudjuk fogni, hogy mennyi információt képesek befogadni.

Az öt év alatt eljutottunk odáig, hogy imalánc formában önállóan imádkoznak, saját Újszövetségük van. Van olyan gyermek, aki megkeresztelkedett, a másik gyermek gyülekezeti hittanórára is jár.

Hosszú évek szolgálata áll mögöttem, nem volt hasztalan még akkor sem, ha közben elfáradtam, ha egy-egy órán néha alig haladtunk, ha az éneklés nem volt tökéletes...

Hogyan tovább?

Két lépésről írtam az első fejezetben. A jövő talán a harmadik lépcső lehet. A társadalomnak el kellene fogadnia a másként fogyatékosokat és hol vagyunk attól, hogy megfelelő körülmények között tudjuk őket.

Fogyatékosok vagyunk mi is a szeretetben, a hűségben, a hitben, az erőben, az örömben... Ők másként fogyatékosok.

Beszéljünk róluk, velük. Az arcunk ne torzuljon el, ha találkozunk másként fogyatékosokkal. Merjünk segíteni nekik a járműre való felszállásnál, a zebrán való átkelésnél. Nem kell félni, ők elfogadnak minket, és mi hogy állunk ezzel?

(A Testnevelési Egyetem mentálhygiénés posztgraduális szakosító képzéséhez készült dolgozat)

Minek neked papi műhang?

Prédikáció kezdetén zavartan kérdezi az anyját az ötéves gyerek: „*Valami baja lett a tisztelendő bácsinak?*” Közvetlenül istentisztelet előtt ugyanis egy percig beszélhetek vele, s akkor az Ige szolgája a normális emberi hangját használta, a természeteset, de „a szószerző következtében” valahogy átszellemiesedett kultikus-szakraális ihletűvé, magyarul: természetellenes, erőltetett hangúvá. Elődei is hasonlóképpen „hanglejtették” verbális-tonális táncukat, és aki nem tudta elég szépen tekeríteni a szót és a hangot, az nem is volt pap. Szónokolni, megcifrálni, érzelmesen színezn, netalán felháborodva mennydörögtetni a különben oly szürke orgánomot, hadd rezegjenek az ablakok, avagy gyűljenek a könnyek a fehérnép szemében — az ám!

Közvetlenül istentisztelet utáni presbiteri ülésen, amikor a Nagytiszteletű a szószerzőről leszállt ugyan, de a barokkos stílusból még nem volt elég ideje kikászálódni, oly kegyes hangszerelésben adott elő egy konkrét javaslatot, hogy az egyik egyháztanácsos igencsak zavartan állt fel: „*Tessék mondani, ezt most komolyan tetszett mondani, vagy csak prédikálni tetszett Ez a kérdés!* Nem mintha valami ellenkező előjelű modorosság, netalán eredetieskedő vagy éppen vagánykodó fenegyerek-stílus volna kívánatos. Ilyen még evangélizátorban is akadt. *Minden művi ügyeskedés, „kegyességspecifikus” ravaszság hitelképtelen!* Nincs egy éve, hogy egy rámenős ítélethirdető, aki — úgy tűnt — nem sokat mer a Szentlélekre hagyni, feltűrt lelki ingujjal úgy nekiesett a gyülekezetnek, hogy evangélizációjának utolsó előtti

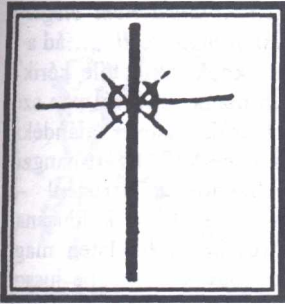
estéje után az egyik régi bibliás és „mellesleg” intelligens hallgatója így foglalta össze — többekkel egyetértve — az addig elhangzottakat: „*Reszkesettek, egerek!*” (Előrehozott morzsaszedés?)

Hisztérikus hevületbe is belelovalhatja magát az igehirdető, főleg ha olyan lelki tartalmak feszítik, amelyek valódi természetét nem ismeri. Például: azért ostorozza legbuzgóbban a gyülekezetet, amivel önmagában van titkon megakadva. Egy 18. századbeli rajzon az enyhén szólva túlfűtött prédikátor szószerző alatt pokoli jókedvvel szórakozik az ördög. — Ha valami miatt akaratlanul is „ráteszünk egy lapáttal” — bármi szempontból — egy-egy kijelentésünkre, jó elővonnunk és megvallatnunk magunkat: mi volt ezzel az igazi célunk?

Nem is oly nagyon régen szinte véletlenszerűen csöppentem be egy templomba. Az igehirdető (tudtommal) nem tartozik a félhivatalosan vagy „közvéleményileg” kiválók közé Talán mert túl szerény. De olyan igeszerűen, aktuálisan és közvetlenül-hitelesen beszélt, hogy arra elmondhattuk: „Örül mi szívünk”.

Közel 200 éve élt a többszörös nyomorék *Wilberforce*. Élő hite révén lett hivatott és hitelre méltó. Róla mondták: Törpeként állt fel (beszélni), és óriásként ült le. Tartok tőle: az a mi nyomorunk, hogy nem vállaljuk ilyen-amolyan törpeségünket, pedig az komoly valóság. S itt kezdődhetne főlemeltetésünk.

Dr. Bodrog Miklós

Tanít az egyháztörténet

Isten koldusai — Lukács 11,9–13. —

(Veöreös Imre Lelkésznevelő Intézeti igazgató búcsúigehirdetése 1954. május 24-én, Pütkösd vasárnapkor az intézeti kápolnában, gyülekezeti istentiszteleten)

Keresztyén gyülekezet! Ma különösen szeretnék nagyon egyszerűen és tárgyyszerűen beszélni. Nemcsak azért, mert egyébként sem vagyok szónoki adottságokkal rendelkező ember. Nem csak azért, mert ízig-verig a XX. század gyermekének vallom magamat és a mi korunkba a sima vonalak, barokk figurák nélküli egyszerű formák illenek bele. Hanem azért is, mert tudatosan harcolni akarok a mai igehirdetési alkalomnak nagyünnepi és búcsúzó jellegéből fakadó kísértésével, azzal, hogy több legyen benne a pátosz és kevesebb a mindennapi barna kenyér. Engedjétek meg hát nekem, hogy egyetlen szürke mondatba foglaljam a mai igénk üzenetét: *A keresztyén ember Isten koldusa.*

Tudom, hogy ez a megállapítás riasztó a mai embernek. Az embereknek sokféle típus imponál: mozisínész, pilóta, traktoros-lány, feszülő izmú bányász, elegáns életművész, illatos divathölgy, de koldus...?! Gyermeknek fantáziája tud lelkesedni kocsisért és kéményseprőért, de koldusért...?!

Koldusnak lenni valóban nem élethivatás és a koldusok eltüntetése a társadalom komoly feladata. De nincs az örök emberi koldus-iszonyban valami ösztönös védekezés az ember szíve mélyén? Nem azért iszonyodunk-e a koldus-sorstól, mert alapjában véve koldusok vagyunk, az élet koldusai?! Sikert, eredményt, boldogságot koldul az ember az élettől, hol szerényen, hol tolakodón, hol lemondón, hol keményen küzdve érte. Nincs közöttünk senki, akinek valami ne hiányoznék az életéből. És ez mutatja, hogy szegények és gazdagok, élenjárók és gondok alatt roskadozók — mind az élet koldusai, mert az ember örök mozdulata a kinyújtott üres kéz valami után. Lehet, hogy amit koldul, nem több, mint pár óra a halál előtt, de ez az üres kéz elkísér minden embert az élete végéig.

És én most koldus-sorsot propagálok, de másfélét. Mai igénk egyetlen nagy biztatás — nem akármilyen, hanem — felséges koldus-sorsra. Hívlak, Testvér, *az élet koldusából légy az Isten koldusa!* Nincs az emberi életnek nagyszerűbb lehetősége annál, minthogy az *Isten koldusa* lehet.

1. Az Isten koldusa lehetek, a *korlátlan lehetőségek* Istenéé. Az Isten koldusa előtt nincs lehetetlen. „*Kérjétek*

és megadatik néktek; keressetek és találtok; zörgessetek és megnyitvatik néktek. Mert aki kér, mind kap; és aki keres, talál; és a zörgetőnek megnyitvatik.” Persze, a koldus-viszony nem változik meg. Zárt ajtó áll az Isten koldusai előtt. De az a nagy dolog, hogy amikor ezen a zárt ajtón, Isten ajtaján kopogtat, az ajtó mögött — ha megnyílik — nincs semmi lehetetlen. Koldusok, akiknek minden lehetséges — ezek a keresztyén emberek.

Pütkösd ennek a hihetetlen merészségnek ünnepe. Krisztus gyilkosainak, a jeruzsálemi tömegnek hangzik a szó: Térjétek meg! És mert pütkösd van, nincs semmi lehetetlen, még az sem, hogy Krisztust Uruknek fogadják el a gyilkosai. Pütkösd a lehetetlen lehetőségek ünnepe. Néhány nappal később megáll két apostol egy szánalmas koldus előtt és azt mondja Péter a sántának: „*Ezüstöm és aranyam nincs nekem; hanem amim van, azt adom néked: a názáreti Jézus Krisztus nevében, kelj fel és járj!*” És az ajtó megnyílik és a béna koldus jár. Péter és János apostol: koldusok, akiknek minden lehetséges. Nemrégiben az egyik pest-külvárosi gyülekezet előadta a híres dán drámaírónak, Kai Munk-nak evangélikáló színdarabját. Magam is végignézttem és vegyes érzelmekkel fogadtam. Arra gondoltam: hogyan érintheti meg az evangéliummal ez a darab a mai embert, amikor halott-feltámasztásnak kissé fantasztikus eseménye a darab jelenkorba vetített tárgya. Mégis azt kellett látnom, a darab mondanivalója olyan, hogy nyomában komoly lelki megindulások történnek. Éppen abban van a vonzereje, hogy Isten koldusainak nincs semmi lehetetlen. Félőrült ember odaáll a koporsó mellé azzal a hittel, hogy Isten visszaadhatja az életet az elhunytnak a következő pillanatban. Ezen az alakon keresztül figyelmezteti Isten a darab nézőit, hogy a hit előtt korlátlan lehetőségek tárulnak meg. — Testvér, *gyáva a hited.* Nem tudod, hogy az Isten koldusa vagy?! A korlátlan lehetőségek Istenéé! Persze, csak koldus, de az *Isten koldusa!*

2. Az Isten koldusa lehetek, a korlátlan szeretet Istenéé. Néhány tükörcserepet dob elénk Jézus ebben az igében. Az emberi jóság és szeretet közönséges példáit mutatja, hogy felfogjunk valamit az Isten szeretetéből. Egy édesapa a gyermekének azon a vidéken

legszegényebb eledelt, halat és tojást ad. Pedig az az édesapa is — mint minden ember — bűnös. Szeretete is korlátozott és mérgezett. Mégis kenyeret ad a fiának és nem követ. Az apai szeretet tükrödarabjaiban tükröződik az Isten szeretetének korlátlanága. — Gondold csak végig: Kaptál-e emberektől akár csak az utolsó hetekben valami jót? Mit tudna neked adni Isten, ha bűnös emberek is annyi jóban tudnak részesíteni?! — Csodálatosan összecsendül pünkösöd és a Miatyánk. A felolvasott verseket megelőzően találjuk Lukács evangéliumában a Miatyánkot. Istent Atyánknak szólítani és eléje vinni mérhetetlenül nagy kéréseinket, tehát a Miatyánkot igazán imádkozni csak ott lehet, ahol pünkösöd van, ahol az Isten adja a Szentlelkét. De ahol pünkösöd van, ott így dadognak boldogan Isten gyermekei: Mi Atyánk, ki vagy a mennyekben...

Lám, Testvér, nemcsak gyáva, *bizalmatlan is a hited*. Koldus vagy, de ugyanakkor *gyermek is!* Nem koldusként vagy Isten koldusa, hanem gyermekként vagy az Isten koldusa. Koldus- és gyermek-voltomat egyszerre kell megélnem. „*Ha azért ti gonosz létekre tudtok a ti fiaitoknak jó ajándékot adni, mennyivel inkább ad a ti mennyei Atyátok...*”

Pünkösöd és ez a mai ige nagyobb, mint a mi személyes ügyünk. De igénkben itt mégis van egy rész, amelyen keresztül szembenéz egymással a búcsúzó lelkipásztor és a gyülekezet: a teológusok gyülekezete és a pesthidegkúti gyülekezet. Nézzétek csak, koldusok vagyunk valahányan, nyomorult koldusok. Én is. De az Isten még rajtam keresztül is adhatott nektek jó ajándékot: ha valamit kaptatok tőlem, legyen az parányi, homályos tükröcserep, amelyben tükröződik Isten szeretetének, ajándékozó jóságának visszfénye. Amint én is a ti sokszor tapasztalt szereteteket így veszem, Isten szeretetének megnyilatkozásaképpen.

Befejezésül kettőt: 1. *Isten koldusa nem elégszik meg koldus-fillérekkel, neki az Isten maga kell.* „...ád a ti mennyei Atyátok Szentlelket azoknak, akik tőle kérik”. Tudjátok, mi a Szentlélek? Isten maga. Itt arról van szó, hogy Isten koldusainak nemcsak Isten ajándékai kellene, hanem nekik maga az Isten kell. Ezért hangzik a pünkösdi imádság: Jövel Szentlélek Úristen! — Bárcsak ébredne benned Isten-éhség! Isten koldusának akkor ér célhoz a kinyújtott üres keze, ha Isten maga magát adja neki. A Szentlelket, hogy közösségbe jusson az Atyával és Fiával, Jézus Krisztussal. A Szentlélek nem egy, akár legnagyobb ajándéka Istennek, hanem Isten maga. — Isten koldusai, miért vagytok olyan szerények?! Ne elégedjétek meg kevesebbel, a legnagyobbat kérjétek, magát az Istent. Hogy a Szentlélek valóságossá tegye számotokra az élő Istent!

2. *Isten koldusa halála napjáig koldus marad.* Keze csodálatos ajándékokkal telik meg, de mindig üressé válik. Mert soha nem lesz ezen a földön birtokunkká sem Isten, sem az ajándékai: egészség vagy bűnbocsánat vagy akármilyen más. A kinyújtott üres kéz mindvégig jellemző marad a keresztyén emberre. Amit Istentől újra meg újra kegyelmének ajándékaiképpen kapunk, soha zsebre nem vágthatjuk. — Soha ne akarj több lenni, mint az Isten koldusa, de kevesebbel se érd be, mint az Isten koldusa!

Luther Márton, a Szentírás tudósa, az egyház reformátora, több, mint száz hatalmas kötet szerzője, halála előtt két nappal egy cédulára feljegyzett néhány mondatot. Ezekben arról vall, hogy nem lehet megismerni tíz és száz év alatt sem az Isten csodálatos igéjét teljességében. Amikor meghalt, ott találták asztalán a cédulát ezzel a zárómondatával: Wir sind Bettler! Das ist wahr. Koldusok vagyunk, ez az igazság!

Keresztyén gyülekezet! Koldusok vagyunk, ez az igazság, de az Isten koldusai! Ámen.

Magyar érdekességek a 250 évvel ezelőtti Bécsből

Aki a türelmi rendelet előtti Bécsben evangélikus prédikációt akart hallgatni, ezt a dán vagy a svéd követ házában tehetette meg. A két követség közül a dánok rendelkezett népesebb gyülekezettel, úgyhogy erejéből kiterjedt szeretetszolgálatra is futotta. A szegények, özvegyek, árvák és betegek támogatása mellett egy külön „magyar segélyalapot” is felállítottak, mely évről évre egyre több kérésnek igyekezett eleget tenni.

Az „Ungarische Cassa” már az 1730-as évek folyamán is fennállt, de a bevételekről és a kiadásokról vezetett részletes feljegyzések csupán Christian Kortholt lelkészi működésének idejéből (1736–1742) maradtak ránk. Az alap fő bevétele — alkalmi adományok mellett — a húsvéti gyűjtés volt, ezért a segélyeket minden évben húsvét után ítélték meg. A listákban tallózva, a következő adatokat gondoltam említésre érdemesnek:

1738-ban például a vadosfai templom javítására, Walther kismányoki lelkész, valamint a kőszegi tűzvész áldozatainak megsegítésére küldtek pénzt.

1739-ben többek között győri árvák, a homokbödögei és a bakonyszentlászlói egyházak (templomrenoválásra kérték), Tatai István győrkönyi lelkész, a nemescsói Kis Zsigmond (Halléba szeretne menni tanulni) és Miletz Illés (fordításait szeretné kiadni) nyerték el a támogatást.

1740-ben is a fenti nevek ismétlődnek a listán.

1741-ben sorra kerül a bakonyszombathelyi gyülekezet is, azonkívül a pozsonyi börtönben elhunyt Krman Dániel püspök özvegyét veszik föl a segélyezettek közé.

Az ezt követő években csak szórványos adatokat találni: egyszer a „Pest megyei (Galga-) Győrök rászoruló gyülekezete” a kedvezményezett, máskor egy „Győr melletti iskola” (Felpécen?); 1746-ban a tabi gyülekezet kap elvett harangja pótlására, a kismányoki Michael Weiss pedig úrvacsorai kehelyre egy-egy kisebb összeget.

A legtöbbször visszatérő neveket szándékosan hagytam a végére: a nemescsói árvaház rendszeresen kapott támogatást, ugyanígy a nemescsói Sartoris János is különböző evangélikus könyvek kiadására és terjesztésére. Szeniczei Bárány György neve is évente föltűnik: hol János fia jénai tanulmányaira, hol könyvkiadásra, hol meg kehelyre és templomfölvívásra (Sárszentlőrincen) kér és kap pénzt.

Sartoris és Bárány neve még egy helyen külön hangsúllyal szerepel Kortholt feljegyzéseiben. Ő ugyanis távozásakor összeírta utódjának, milyen magyarországi lelkészekkel állt kapcsolatban. A nevek pusztá felsorolásakor három személyt méltatott külön megjegyzésre.

„Bél: hírneves, tudós férfiú
Sartoris: magyarra fordította Arndt János Igaz keresztyéniségét

Bárány: derék, becsületes ember.”

Csepregi Zoltán

A teológia szomszédságában

Sötét testvérünk

A jungi lélektanban *árnyék* a neve: „ő” mindaz, amit önmagunkról nem tudunk, talán mert kitagadtuk magunkból — lehet, hogy mások gyanítják bennünk lakozását, hiszen bizonyos jelek szerintük erre utalnak, de jellemző vonásai nem férnek rá az önarcképünkre, mivel eltérnek fennkölt eszményeinktől, mindattól, amit szűkebb-tágabb környezetünk is jobbára helyesel. Az ilyesmit illik tagadni. *Megtagadni*, vagy *letagadni*? Előbbiben felismerem a bennem mocorgó veszedelmet, s ezért nemet mondok rá. Utóbbiban hiúságom becsap, s kényelmesen nemlétezőnek tekintem azt, ami épp ezért kikerül ellenőrzésem alól, s előbb-utóbb hátbatámad.

Más egyénekéről és kisebb-nagyobb kollektívumokról minden nehézség nélkül el tudjuk hinni, hogy valamilyen tekintetben önámítók. S magunkról? Ez bizony szörnyű kényes műfaj. G. B. Shaw *Az ördög cimborája* című színművében a környék fenegyereke az észak-amerikai függetlenségi harc bonyodalmai közt s nem kevésbé a sors fölöttébb érdekes iróniája révén „összecserélődik” a helyi lelkésszel, aki őt a kivégzéstől menti meg szabadsapata élén. Vadonatúj szerepükben azonban oly igen jól érzik magukat mindketten, hogy meg is maradnak benne! Mi lehet e fura csoda titka Shaw csúfodáros éleslátásán túlmenően? „Pap és csibész a villámok szeretője” — vallotta magáról az ifjú József Attila. Így megférne egymás mellett egyazon szívben vagy lélekben ez a kettő? Tudunkkal bajosan. *Tudunk nélkül* azonban igen, csak éppen más szinten. Büszke tudatos énünk az alag-

sorba számúzi fekete alteregónkat, de olyan titkosan, hogy nyomban el is felejt. Szimbólumnak véve a *pap és csibész* polarizációt: egyik sem óhajtja észrevenni önmagában a másikat, hiszen az kész kacaj vagy botrány lenne. Rendkívüli körülmények azonban kiugraszthatják belőlünk „kontraszemélyiségünket”, aminek következményei kiszámíthatatlanok. Tudta ezt Victor Hugo is: „*A nyomorultak*”-ban a rangos rendőr, Javert nem képes elviselni, hogy egy szökött fegyenc, Jean Valjean külön embernek bizonyul nála, s ezért megöli magát. Anatole France „*Thais*”-ában az önmagát vészterhesen rosszul ismerő szerzetes megtéríti ugyan a bűnös nagyváros legszebb utcalányát, ám a saját-magában sötétlő „árnyékot” annyira nem akarja észrevenni, hogy maradéktalanul áldozatául esik.

Jót tesz egy színműnek, ha alakjai kontrasztikusak, s van a darabban egy olyan fennkölt alak, mint Shakespeare „*Vihar*”-jában Prospero, ám egy „vad és idétlen sehonnai” is: Caliban. A közönség az eszményeinek megfelelő alakba éli bele magát, s nem igen gondol arra, hogy saját lelke színpadán sem hiányoznak a negatív figurák: önnön kitagadott tendenciái, nézeteinek ellentételei; bár jobb híján ebben az „árnyékvilágban” honol mindaz a kedvező lehetőség, külön életlátás, változóképesség stb. is, ami eddig még nem léphetett pályára, mert gazdája vak, vagy gyáva, netalán bénítóan hatnak rá feldolgozatlan gyermek- és ifjúkori élményei. Ha mondjuk egy puhább és gyengébb vitalitású személy túl erős és merev tekintélyek uralmi szférájában nőtt

fel, s önállósulási kísérleteit inkább letörni igyekeztek, mint helyes irányba terelni, az öntudatlan védekezésül *elfojtja* azokat az impulzusait, amelyekre a represszív mérvadó személyek indulati alapszínezetű, szorongást keltő elítéléssel reagáltak. Így nemcsak kellemetlennek, de „rossznak” minősülhetnek egyéni jellegzetességei, speciális értékei s hajlamai, önálló vélemény- és életformaalkotásra törekvése, sőt talán egészséges önérzete s önvédelmi ösztöne is. Az efféle tulajdonságok az ő egykori miliójében mintha sárga csillagot kaptak volna, az álnemlét gettójába kerültek. Ezeket a „lenyelt” potenciákat azonban *ki lehet szabadítani* (ha nem is egykönnyen), akárcsak a mitológiában például Kronosz hasából a saját lenyelt gyermekeit. (A mitológiát a kollektív lélek alkotta meg, ezért következtetni lehet belőle az „alkotóra”, a közösségi tudattalanra — lelkünk természetére. Ezért hivatkozhat joggal a mélypszichológia mitológiai párhuzamokra.) Jó tehát megjegyeznünk, hogy a tudattalan kincseket is rejteget; akkor lesz csak veszedelmes, ha következetesen semmibe vesszük — ennek konzekvenciái katasztrófálisak is lehetnek.

Integrálni: fel- és elismerni, rehumanizálni kell tehát a lefojtott, alvilágba préselt diszpozíciókat, hajlamokat, belső sodrásokat, vonzódásokat, kiforratlan lehetőségeket, háborgó késztetéseket, s nem szőnyeg alá seperni. Ez utóbbival hosszabb távon garantáltan rosszul jár az ember, s még rövid időre is csak uzsorakamatra kaphat „könnyebbiséget”. Sokkal jobb bensőnk tárgyalóasztalánál nézni

szembe magánellenzékünkkel, sötét testvérünkkel, s józan felelősségérzettel kiegyezni vele, mint hátat fordítani neki, s ezzel magunk ellen vadítani, ami olyan, mintha a tűzön lévő vizesfazékra ráforrasztanánk a fedőt. Igen sok neurózis háttérben lapulnak — nagyjából gyermekkori eredetű — elfojtásos konfliktusok, amiről az érintettek sejtelmé sincs, s így nem a fájós lábára sántít, ami viszont egyre fárasztóbb, s titokzatossága miatt mind ijesztőbb is.

Minden olcsó optimizmusnak, s a velejáró renyhe kényelmességnek félelmetesen nagy az ára — főként ha ez holmi álmodern belvilági analízissal jár együtt, gyermeketeg „majd csak lesz valahogy” jelszóval. Lennénk már egyszer önmagunkkal

szemben bátrak és igényesek! — hiszen vagy mi emésztjük meg a problematikánkat, vagy az emészt meg minket, személyes siktól a közösségeig, nemzeti és világszintig.

Jung 1916-ban írt sorai ma még többet mondhatnak:

„Szörnyű az a gondolat, hogy az embernek 'árnyoldala' is van, amely nemcsak apró gyöngeségekből és szépséghibákból áll, hanem valósággal démoni dinamikájú. Az egyes ember ritkán tud erről; mert neki, mint egyénnek, hihetetlennek tűnik, hogy valahol s valamiképp kénytelen túllépni saját határait. De ha ez az ártatlan lény tömeget alkot, alkalmazint őrzőngő szörnyeteggé torzul, minden egyed csak a monstrum testének apró sejtje lesz, és mint ilyen,

akarva, nem akarva, nem tehet mást, ki kell elégítenie a bestia vérszomját, sőt minden erejével táplálnia kell azt. Az emberi lélek árnyoldalának ezt a lehetőségét csak homályosan sejtjük, s e sejtélem miatt nem akarunk róla tudomást venni. Vakon küzdünk az eredendő bűn gyógyító dogmája ellen, amely pedig oly hihetetlenül igaz. Sőt az ember még önmagának is vonakodik bevallani e konfliktust, bár kinosan tapasztalja jelenlétét.

*

(Részlet az Európa Kiadónál 1996-ban megjelent, *Álom és lelkiismeret* című, C. G. Jung-fordításkötethez, Bodrog Miklós által írt kísérő tanulmányból.)

CORPUS a Kárpát-medence kortárs művészetében (1958–1996)

Sokat sejtető, bennünket nemcsak érdeklő, de érintő képzőművészeti kiállítás nyitotta meg kapuit Kaposváron július derekán. A tervek szerint hamarosan Budapesten, később talán másutt is bemutatásra kerülő gazdag anyag bennem leszűrődött élményeit, gondolatait osztom meg ebben a cikkben.

1. Mit jelent a CORPUS ma?

Az egyháztörténet sokszíniúen meséli el Konstantin császár történelemformáló látomását, amikor égi jelként megjelent neki a kereszt és felhangzott a szózat: „E jelben győzni fogsz...” A kereszténység számára a szabadságba, később a világi hatalomba nyitott kaput ez a császári látomás. A kereszt akkor győzelmi jel volt. Később a hatalom jele lett.

Bennem él egy kamaszkoromban Grazban látott hadtörténeti kiállítás. Középkori keresztesháborúk emlékét őrző páncélok sokasága. A háború poklába indulók kezükben fegyverrel, a mellükön viselték annak a Krisztusnak a jelét, aki másokra soha kezét nem emelt...

Belső kíváncsiság töltött el, miként látják és ábrázolják a corpus korunk művészei a mában, ebben a kulturális, eszmei, értékrendi, vallási és erkölcsi kavalkádban.

Milyen jel a corpus ma? Mit jelenthet a művészeknek, és alkotásaikkal milyen üzenetet küldenek a ma emberének Krisztus keresztjén keresztül? A New Age hirdetői azt mondják, a halak jegyéből átlépünk a vízöntőbe, a kereszténység utáni korba... Tényleg jelentését veszti, az emberek érdeklődésen kívül esik a kereszt és a rajta függő Názáreti?

Sok kortársunknak a kereszt és a corpus mást jelent, mint nekünk. Van, akinek történelmi jelképet, amely a múlt megértéséhez szükséges. Másnak talán

korrajzot, ami fontos, de idejétmúlt. Más talán szimbólumot lát benne, amely a szenvedésről, a meg nem értésről, vagy a politikai zsarnokságról beszél...

Mit mond, mit üzen a művészet Krisztus keresztjéről, múlttól, jelenről, jövőről? Mit mond, mit üzen a ma emberének? Mit mond, mit üzen egy evangélikus lelkésznek?

2. A képzőművészet szinte minden szelete

A fekete-fehér papírból kitépelt kerestektől a grafikákon át a hagyományos technikával készített festményekig, a fémről készített szobroktól a fafaragásokig, kerámiától a kéziszőtősig, a tűzzománcból a bőrdíszműves feldolgozásokig számtalan megjelenítését láthattam ugyanannak a témának.

A corpus a ma művészetét is megragadja, meghiheti, megnyilatkozásra készíti. Voltak egészen egyszerűen megjelenő formák, tudatosan nyersen hagyott durva kereszték és gondos alaposággal kimunkált alakok. A színek területén is egyszerre volt jelen a puritán egyszerűség, és az erős színektől kiáltó sokszínűség. A téma megjelenítésében a „hagyományos” golgotai ábrázolás mellett gondolatok sokaságát elindító szokatlan feldolgozások is láthatók voltak.

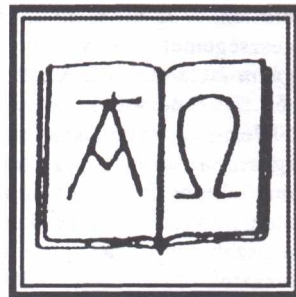
3. Az üzenet

A művészet a kommunikációnak egy sajátos formája, ahol az üzenet nem feltétlenül a megszokott módon jut el az adótól a vevőig. A képzőművészetben nem a szavak az üzenet hordozói, hanem a megmunkált anyagok, a formák, a színek, amelyek az ébresztett hangulaton, érzéseken keresztül beszélni kezdenek.

A kiállítás nekem, a lelkésznek arról beszélt, amin talán ebben az értelemben kevesen

(A cikk 352. oldalon folytatódik)

Az igehirdető műhelye

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁNI TIZENNYOLCADIK VASÁRNAP

Márk 2, 23 – 3, 6

I. Előkészítő munkák

Olvassuk el a következő vasárnap szószéki igéjét is. Sok mindenben hasonlít alapigénk második feléhez.

Mindkét textus Jézusnak és ellenfeleinek szombattal kapcsolatos összeütközését tárja elénk. Ilyenfajta szembenállásról mind a négy evangélium tudósít. Vegyük számba a legfontosabb beszámolókat! Alapigénkben és a következő vasárnap igéjén kívül a következőket: Lk 14, 1–6. (A vízkóros ember meggyógyítása), Jn 5, 1–11. (A bethesdaei gyógyítás), János 9. (A vakon született meggyógyítása). Több tudósítás hangsúlyozza, hogy Jézusnak a szombat hagyományos megünneplésétől eltérő magatartása felbőszíti különböző pártállású ellenfeleit, egy táborba sodorja őket és mindnyájukat arra az elhatározásra készíti, hogy el kell pusztítaniuk Jézust, aki az egyik legfontosabb, a nép életét őrző törvényt lábbal tiporja.

II. A szombat jelentősége a zsidó nép életében (Grundmann Mk-kommentárja nyomán)

A kiindulás 2Móz 20, 8–11. A háttér a papi teológia, amely Isten magatartását figyelve próbálja a helyes emberi magatartást meghatározni. Ezt a teológiát a Jubileumok Könyve fejleszti tovább. Szerinte a szombatnap törvény a legelső, a legfontosabb rendelkezés, amelyet az embernek mindenképpen meg kell tartania. Ezt a törvényt egyedül Izrael népe kapta. Ez annak a jele, hogy csak ez a nép Isten népe. A szombatnap törvény megvalósítása hitvallás is az egyedül élő Isten mellett. A legszélsőségesebb álláspontot a kumráni közösség képviseli. A Damaszkusz-tekerics szerint a szombatnap törvény Isten különleges kinyilatkoztatása és azt teszi nyilvánvalóvá, „amelyben az egész Izrael vétkezett”. Néhány rendelkezése: szombaton nem szabad a csecsemőt fekhelyéről felemelni és fel-alá járva dajkálni. Ha ember vagy állat kútba, vízbe, verembe esik, tilos kiszabadítani. Nem szabad a rablónak ellenállni...

A farizeusi-rabbinisztikus hagyomány részben ezen a vonalon marad, részben könnyítésekre törekszik. Az előbbire példa: a kifecamodott kezét vagy lábat nem

szabad hideg vízben ide-oda mozgatni. Jellemzőbb azonban az a törekvése, amellyel a rendelkezéseket ésszerűbbé, életközelibbé akarja tenni. Pl: életveszedelem felold a szombattörvény hatálya alól. A farizeusi felfogás szerint végül két mozzanat vált fontossá: 1. A szombat a pihenés napja. 2. A szombat az öröm napja.

III. Gondolkodjunk–meditáljunk a szöveg felett

2,23: Jézus és tanítványai valószínűleg hosszabb utat tettek a szombaton megengedettnél (amely kb. 900 méter). Közben a szombaton tilos aratás–cséplés egyik „alfaját” cselekedtek: kalászokat tépdestek és kimorzsolták azokat. 24. v.: A farizeusok kérdésükkel előírás szerint cselekedtek: ha valaki a szombatnap törvényt megszegte, azt figyelmeztetni kellett mulasztására. „Nem szabad” az, ami ellenkezik a szabállyal. A szabály pedig a rendelkezés, a törvény értelmezése. A rendelkezés, a törvény mögött Isten áll, a szabály mögött az Isten akaratát az életével és annak kérdéseivel szembesítő ember. 25. v.: Jézus válaszkérdése világossá teszi, hogy ami történt, nem véletlen. A szabályra utalókkal szemben az Írásra hivatkozik, amelyet ellenfelei is ismerhetnek: a „szabályon” Dávid is túltette magát. Dávid nevének említése az „Emberfia” név elhangzását készíti elő. Mindkettő a Messiásra utal. Dávid kisebb, kevesebb, mint az Emberfia. Jézusnak, az Emberfiának joga van ahhoz, hogy a parancsolatot más, új formában értelmezze. 26. v.: 1Sám 1kk 1Sám 22,20-ra figyelve: a főpap nem Abjátár, hanem annak apja, Ahimelek volt. 1Sám 21 tudósítása egyebekben is eltér Mk 2,26-tól. 27. v.: Jézus új parancsolat-értelmezése valójában nagyon régi igazság. A Teremtő Isten szándékával esik egybe. Isten nem önző módon, szeretetlenül, az ember érdekével ellentétben rendelkezett a szombatról. Az Ő kegyelmes ajándéka az. Jézus, mint Isten Messiása, ezt az ajándékot ragyogtatja fel újból. Mellette a szombat nem lehet teherre. A 3,1-gyel kezdődő szakasz az eddigi „elméletet” viszi át a gyakorlatba. A „másor” a 2,23-ban elhangzó „egyszer”-rel van kapcsolatban. A háromszor említett „ember” név-nélkülisége azt az érzést támaszthatja fel, hogy valójában mindenkiről kell elgondolkoznunk. Az ember nyomorúsága az, hogy elsorvadt a keze. Élettelen és használhatatlan. Nem arra szolgál, amire Isten adta. (A Héberok Evangéliuma egy változatában az ember így szólítja meg Jézust: „Építőmunkás voltam, kezeimmel

kerestem meg az élelmemet. Kérlek, Jézus, add vissza egészségemet, hogy ne koldusként, szidalmazottan egyem élelmemet!”) 2. v.: Az előző szakaszban ellenfelei még figyelmeztették Jézust, rosszindulatúan figyelik. 3. v.: Jézus a farizeusok szándékát ismerve, úgy akar segíteni a sorvadt kezű emberen, hogy ellenfelein is könyörüljön. Ezért szólítja az embert középre! 4. v.: Így valamennyien „középre” kerülnek, megszólítottá lesznek. A „szabálytól” a törvény igazi értelméig szeretné elvezetni őket. Rossznak lehet-e mondani azt a cselekedetet, amely által szombaton egy ember élete valóban életté lesz? Ha pedig jó, amit tesz, akkor cselekedete nem ellenkezik Isten akaratával! 5. v.: Jézus ellenfeleinek hallgatása megdöbbenő lelepleződés: a szívük sorvadt el, az lett halottá! Ez pedig nagyobb baj, mint az elsorvadt kéz. A halott szív teljesen reménytelené teszi az ember jövődjét: ezért haragszik és sajnálkozik Jézus. 6. v.: Halott szívű emberek nem az Isten, nem az élet, hanem a halál eszközei.

IV. Próbálkozzunk néhány vázlattal!

Zavaró lehet, hogy két egymást követő vasárnapon részben hasonló a textus. Ezért vegyük csak 2, 23–28-at!

A. téma: Szenteld meg az ünnepnapot!

Jézus is, a farizeusok is egyet akarnak: megszentelni az ünnepnapot. Mégis kétféle úton járnak. Megdöbbenő, hogy ezek az utak nem is találkoznak. A farizeusok ezt mondják: a szombat akkor lesz igazán ünneppé, ha sértetlen marad a szabály. Jézus véleménye pedig az, hogy az igazi ünnepen Isten szándéka lesz valósággá. A valódi ünnep Isten ajándéka. Az első vélemény szerint az igazi ünnep alanya az ember. A második szerint egyedül az Isten.

Vasárnapot ünnepelni vagyunk együtt. Az a szándék hozott össze, hogy megszenteljük ezt a napot. Ez nyilvánvalóan akkor lesz valósággá, ha Jézus szándéka szerint ünnepelünk. Hogyan lesz ez lehetséges?

1. *Ha tudatában vagyunk mérhetetlen gazdagságunknak.*

Gazdagságunk, hogy Isten megajándékoz minket. Éppen most, ebben az istentiszteleti együttletben. Az Ő kegyelme, hogy mi itt vagyunk. Mennyi minden távol tarthatna innét. Nincsen nagyobb ajándék annál, hogy Isten szól hozzánk és mi is megszólíthatjuk Őt. Isten gyógyító, életre hívó szava mindnyájunké.

2. Ha mély alázattal valljuk Isten jelenlétét.

Mindnyájunkhoz közel van a kísértés, hogy saját jelenlétünket érezzük fontosnak. Egyikünk sem mentes olyan gondolatoktól, amelyek így kezdődnek: én bizony... Én bizony itt vagyok. Én bizony meghoztam a magam áldozatát. időben, anyagiakban. Én bizony komolyan veszem Isten megszólítását. Nem dicsekednünk, hanem csodálkoznunk kellene! Én is itt lehetek? Rám is szüksége van Istennek! Velem is kezdeni tud valamit? Engem is felhasználhat valamiben? Csodálkoznunk kellene azon, hogy mindannak ellenére, amilyenek mi vagyunk — és amilyen a gyülekezet —, Isten közöttünk van. Igényt tart ránk, akar minket, cselekszik értünk! Mindezt csak mélységes alázattal lehet tudomásul venni.

3. *Ha vasárnapjainkat nem a hétköznapiok közé süllyesztjük, hanem hétköznapijainkat a vasárnapok magasságába emeljük.*

A farizeusok szabályaikkal azt érték el, hogy szombatjaik végzetesen elkülönültek egyéb napjaiktól. Szabályokkal mi is kivehetjük a vasárnapot Isten kezéből. Így saját látásunk, akaratunk és elképzelésünk lesz a döntő. Ha mi rendelkezünk ezzel a nappal, akkor Istennek nincs beleszólása életünkbe, annak egyetlen napjába se. A vasárnap azonban az Úr napja, a feltámadott, élő Jézus napja, már az Ő eljövendő világának napja. Ha igéje és szentségei által Urunkká lesz — és ennek megvalósulását szolgálja minden vasárnapunk — akkor Úrrá lesz minden napunk, egész életünk felett.

Ebben a látásban és reménységben lesz igazzá és képmutatás nélkülivé a „Szenteld meg az ünnepnapot!”

*

Figyelhetünk a vasárnap Ágendánkban megadott jellegére.

B. téma: Járjunk elhivatásunkhoz méltóan! Szeretetlen!

Találkozáskor kérdezzük: „Merre jártál?” Vagy: „Mi járatban vagy?” Nyelvünkben a „valamiben járnak” tartalma rendkívül gazdag. Adottságot, munkát, feladatot, célt, élethivatást — és még sok minden mást is jelent. Hitünk, keresztyénségünk is „járás”. Úton-létel, feladatok tudomásul- és komolyan vétele, munka, szolgálat: Járásunkban, utunkon társunk is van: Jézus. Igénk arra figyelmeztet: éljünk úgy, hogy meglátszódjék rajtunk: életünk társa Jézus. Ilyenkor valami ránk sugárzik Jézusból: a szeretet. Keresztyénségünk, hitünk programja tehát: éljünk — járjunk szeretetben. Gondoljuk át ezt a programot!

1. Velünk jár Jézus. Átala és benne Isten szeretete kísér mindnyájunkat. Ez a szeretet rendkívül megértő és tapintatos. Nem hivalkodó és harsány, mégis teherbíró és erősítő. Tényként fogadja el, hogy komoly gondunk a mindennapi kenyér, hogy nem látunk mindig tisztán az isteni és emberi dolgokban, hogy saját gondolataink összetévesztjük Isten akaratával. Figyelmét nem kerüli el, hogy sorvad a kezünk és keményedik a szívünk.

2. Istennek Jézusban közöttünk megjelent szeretete teljes, értelmes életre akar segíteni. Életet teremthet ott, ahol dolgaink halálba zuhanni tűnnek. Ezért gyógyulhatnak ma is elsorvadt kezek, és válhatnak érzékennyé a megkeményedett szívek. (Szólhatunk arról, hogy mit jelent ma a megkeményedett szív és elsorvadt kéz.) Isten szeretete nem tudja elfogadni, hogy a nevére hivatkozók mozdíthatatlanok, tehetetlenek és érzéketlenek maradjanak. Megelevenítő Lelke még a kiszáradt csontok völgyében sem tehetetlen. Lehet, hogy általános elsorvadást bizonyít ránk, de csak azért, hogy térdre kényszerítsen.

3. Ma abban a reménységben lehetünk együtt, hogy sorvadt kezünk egyszercsak szolgálatra mozdul és kővé vált szívünk hús-szívvé lesz! Az Úr napja a mai, és ez a nap az Ő győzelmét hirdeti. Jézus győzött a halálon, mindenfajta halálon, a kezünk és a szívünk halálán is. Ma minket is „középre állított”, és ne oldalogjunk el hangtalanul, mint a tettenért farizeusok. Legyen hangunk bevallani nyomorúságunkat és legyen bátorságunk elfogadni Jézus szolgálatát! Amint szolgálhat nekünk, megtelünk magunk is a szolgálattal Lelkével.

Járjunk elhivatásunkhoz méltóan: szeretetlen! Megtehetjük: Jézus előtt nincsen korlát. Itt is, most is,

minket is meggyógyít: szeretetben és szolgálatban való járásra.

*

Még másfajta megoldást is kereshetünk. A Reformáció emlékünnepeinek hónapjában, 450 esztendővel Luther halála után tőle is kaphatunk segítséget. Talán így:

C. téma: A keresztyén ember szabadsága

Szabad, nem szabad. Naponként mérlegelünk. Szabályokat állítunk fel és azt gondoljuk, hogy a keresztyén élet csak ránkényszerített korlátok között lehetséges. Pedig tanultunk és hallottunk a keresztyén ember szabadságáról. Ma Luther ismert művének két tétele segít eligazodásunkban.

1. „A keresztyén ember mindennek szabados ura és nincsen senkinek alávetve.” Ezt a szabadságot Jézus valósággá tette számunkra. Amikor védelmébe vette szombatnapon kalászt morzsolgató tanítványait. Amikor kijelentette, hogy Ő Ura a szombatnak. Hit által lesz a miénk, és igazi élet fakad belőle. Jézus szava garancia erre.

2. „A keresztyén ember mindenkinek készsége szolgálja és mindennek alá van vetve.” Erre a magatartásra maga az élő Jézus erősít. Csodálatosan alkalmassá teszi kezünket a szolgálatra. Szeretete által eléri, hogy mi is megtanulunk szeretni. A Benne való hit által szeretetre gyógyul a szívünk.

Szabad, nem szabad: nem a mi kérdésünk. Hitünkben mindentől szabadok vagyunk. Annyira szabadok, hogy még a szeretet korlátait is vállalni tudjuk!

Bohus Imre

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁNI TIZENKILENCEDIK VASÁRNAP

Lukács 13, 10–17

I. Meditáció a szöveg felett

1. Még emlékezetünkben vannak a múlt vasárnapra való készülés egyes mozzanatai. Próbáljuk felidézni őket. Elevenítsük fel azt is, amit Lukács bizonyágtételéről tudunk: az evangélium elbeszélése szerint Jézus különös szeretettel fordul az asszonyok és betegek felé.

2. Szakaszunk egyik szereplője beteg asszony. Eleve terhe, hogy asszony. Sokkal értéktelenebb a férfinél. Nem érdemel különösebb odafigyelést. Ráadásul beteg is. Valamilyen bűne miatt keményen bünteti Isten. Betegsége el is torzította, alig van rajta valami emberi.

3. Helyzetének komolyságát az a megállapítás fejezi ki, hogy tizenennyolc esztendeje „megkötözte a sátán”. Rabjává tette. Ezzel kikerült Isten hatalmából. Isten ejtette, lemondott róla. Puszta megjelenése hirdeti, hogy nincsen semmi reménysege. „Aki ilyenné lesz, hagyj fel minden reménnyel!”

4. Ilyen esetben derül ki, hogy a Sátán valóban „embergyilkos”, hogy a „hazugság atyja”. A bűneset előtt ígéri: „olyan lesz, mint az Isten”. A bűn elkövetése után pedig még embernek sem maradunk meg!

5. Ez az asszony „éppen ott volt” a zsinagógában, amikor Jézus tanított. Mellékes, hogy került oda. Döntő, hogy Jézus közelében volt, aki meglátta és megszólította.

Jézus szava kiszabadította sátáni megkötözöttségéből és ismét emberré teremtette!

6. Figyeljünk Lukács Jézussal kapcsolatos két kifejezésére! A 15. v.-ben Jézust „Úr”-ként említi. Az evangéliumban ezt többször megteszi. Jézus: Isten! Isten cselekedete pedig a „feloldás”! A Sátán általi megkötözöttséget csak Isten tudja feloldani. Meg is teszi, Jézus által!

7. A zsinagógai előljáró nem meri Jézust rendreutasítani, de amit a sokaságnak mond, Jézusnak címezi. Amit mond, „képmutatás”. A képmutatás is embertelenség, sátáni megkötözöttség. Emberhez méltatlan magatartás.

8. A sokaság örömeinek oka az a felismerés, hogy Jézusnál megtörik a Sátán elembertelenítő hatalma.

II. Két vázlat-kísérlet

Gondom, hogy lehet-e téma a vasárnap jellege. Először elutasítom, azután meggondolom magamat. A következő igék indítanak erre: „A ti atyátok az ördög, tőle származtok, és a ti atyátok kívánságát akarjátok teljesíteni.” (Jn 8, 44.) „Az én Atyám mind ez ideig munkálkodik, én is munkálkodom.” (Jn 5, 17.) „Azért jelent meg az Isten Fia, hogy lerombolja az ördög munkáit.” (Jn 3, 8.)

A. téma: Járjunk elhivatásunkhoz méltóan! Munkában!

Sokan állítják, hogy az embert a munka formálta emberré. Tapasztalatunk viszont, hogy világunkban a legtöbb embertelenség a munka „eredménye”. 1Móz 2,15 szerint a Teremtő Isten akarata, hogy az ember dolgozzék. 1Móz 3,17 arra figyelmeztet, hogy a bűn az ember és a munka közötti kapcsolatot is szinte helyrehozhatatlanul megrontotta. Munka közben tehát Isten akaratát teljesítjük? Vagy a Sátán eszközei vagyunk? Egyszer ezek, máskor amazok? Talán egyszerre mindkettő?

1. Ki kell mondanunk, hogy valamennyien a Sátán torzító hatalmában raboskodunk. Nem azok vagyunk, amivé Isten teremtett. Nem tesszük, amit Isten rendelt. Rabságunkat legszembetűnőbben a munkával való kapcsolatunk, a munkával kapcsolatos elképzelésünk mutatja meg. Nem maradtunk Isten munkatársai. Munkánkval hatalmat akarunk szerezni, hogy uralkodhassunk embertársaink és az Isten felett.

2. Változásra vágódva azt gondoljuk, hogy a munkával kapcsolatosan kell valamit megváltoztatni. Más legyen a hozzáállásunk, a munkastílusunk, a munkához kapcsolódó elvárásunk? Ez lenne a logikus, a kézenfekvő megoldás. Az ige azonban világossá teszi, hogy a munkánkra is kiható megkötözöttségünknek kell feloldódnia. A legegyszerűbb munkánkban is Jézusra van szükségünk. Jelenlétére, vezetésére, bocsánatára. Próbát is tehetnénk. Vajon hányan állnánk fel, ha elhangoznék a felszólítás: kik imádkoztak tegnap munkájuk elkezdésekor és befejezésekor?!

3. Jézus nélkül nem tudunk Isten tetszése szerint dolgozni. Jézusra van szükségünk, hogy Isten munkatársai lehessünk, hogy munkánk embertársunk javát is szolgálja. Valaki egyszer azt mondta nekem, hogy mindenből, örömből és bánatból, sikerből és kudarcból, pihenésből és munkából is csináljak imádságot. Igen, ez a megoldás: Jézus közelébe kell kerülni, hogy rabságunk feloldódjék, hogy torzulásaink

kiigazodjanak, hogy emberhez méltó legyen minden életmegnyilvánulásunk. A munkánk is!

Biztatásul zárjuk szívünkbe mai vasárnapunk üzenetét: „Járjunk elhivatásunkhoz méltóan! Munkában!” Mindennapi, legegyszerűbb munkánkban is legyen valóság: együtt Jézussal!

*

B. téma: Magányból közösségbe.

Alapigénket figyelve, érdekes változást veszünk észre. Egy tizennyolc éve beteg asszonyról hallunk. Betegsége megroppantotta, eltorzította. Csúnyasága miatt valószínűleg társtalan. Végtelenül egyedül lehetett. Az utolsó versben pedig arról olvastam, hogy Jézust örvendező sokaság veszi körül. Az emberek hálásak csodáiért. Azt gondolom, hogy az embertömegben ott volt a meggyógyított asszony is. Aki nagyon magányos volt, egy közösség tagja lett. Mindezt Jézusnak köszönhette!

1. Jézus meglátta és megszólította. Az emberek csak a nyomorúságát vették észre. Jézus viszont nem a betegséget, a torzulást, a riasztó külsőt figyelte, hanem az embert. Azt az embert, aki a sátáni megkötöttség nyomait viselte testén. Nem kérdezett semmit, nem érdeklődött az asszony múltja felől, nem tépett fel fájó sebeket, „csak” megszólalt: „Asszony, megszabadultál betegségedből!” Mennyi mindent jelentett az asszonymak a szó: megszabadultál! A szükséges segítséget, a teljes megoldást. Felelhető múltat és feltárló jövődőt. Az újra visszanyert emberséget.

2. Jézus megvédte az asszonyt. Magára vette a helyzet ódiáját. A gyógyítás szombaton történt. A zsidók vallási törvénye szerint azon a napon, amelyen nem szabad gyógyítani. Ez a védő mozdulat azonban nem csupán az emberi rosszindulatot tartotta tőle távol, hanem a Sátán rontó hatalmát is, aki mindenkit végső veszedelembe akar sodorni. Ezt azzal is elérheti, hogy magányossá tesz. Jézus ezt a lehetőséget vonta meg tőle.

3. Isten által tervezett emberi formánkat úgy adja vissza Jézus, hogy gyülekezetbe, közösségbe állít. Isten szerinti emberekké sohasem magunkban, csak a gyülekezet közösségében lehetünk. Egyedül senki sem üdvözülhet! A gyülekezet Jézus szabadító munkájának műhelye, a gyülekezethez tartozás ígéretes lehetőség. Oltalom és védelem az ördög embertorzító munkájával szemben.

Legyünk hálásak a gyülekezetért! Isten kegyelméből és Isten erejével itt gyógyulunk igazán emberré.

Bohus Imre

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁNI HUSZADIK VASÁRNAP

Mt 6,9

Egzegézis

Abba

A megszólítás eredeti aramei formája nem itt, hanem Márknál, Jézus gecsemánéi imádságában hangzik el (Mk 14,36). A szó jelentése a hétköznapiokban is használt megszólítás: apa. Ugyanakkor a szó jelent nagyapát, őst is. Máté a megszólításban a klasszikus zsidó imádságos formát érvényesíti, amikor a „mennyei atya” kifejezést használja. Ezzel szemben Lukács rövidebb változata jobban őrzi a jézusi Abba aramei

kifejezést. Ennek lényege, hogy az aramei köznyelvet és nem az imádság hivatalos, klasszikus héber nyelvét használja, ezzel családiassá, közvetlenné és bensőségessé teszi a megszólítást.

Jelen magyar fordítása nem túl szerencsés, mivel az atya szó nem a hétköznapiokban használt kifejezés. Így a megszólítás közvetlenségére helyett egyre inkább patetikus forma alakul ki.

Szent

Ószövetségi jelentése szerint a szent az elkülönítetten Istenhez tartozó. Jelen esetben a név az, amiről szó van. Talán a gondolkodás idejére érdemes egyszerűbb nyelvtani formákat keresni, mint például: legyen szent, váljon szentté. A kérdés az, hogy ki által történik, történjen ez. A legtöbb egzegézis egyszerre utal az Atyára, aki nevét szentté teszi, illetve a zsidóságra, aki a törvény betartása által teszi szentté az Isten nevét.

Gondolatok a szöveghez

Jézus közvetlen megszólítása és a név megszentelődése szorosan kapcsolódik össze. A közvetlen megszólítás a Jézus által hirdetett új *istenismeret* lényege. Apaként megszólítható, szerető Istenhez szólhat az imádságunk.

A „Miatyánk” rutinszerű elmondása és a hagyományos fordítás nem adja meg azt az élményt, amit a jézusi megszólítás magában hordoz. Ez oda vezet, hogy egy közvetlen hétköznapi név helyett távoli, érthetetlen, üres névvel kezdődik az imádságunk.

Az I-S-T-E-N betűcsoport jelentéstartalmán van a lényeg. Ez a név ma nem egyszerűen sokat használt, megkopott, kiárusított, kihasznált név lett. Mára ez a betűcsoport, amely az Isten nevét jelölné, teljesen elveszítette jelentését. Érthetlenné vált, üres.

A megszentelés éppen azt jelentheti, hogy újra tartalmat, értelmet kapjon ez a név. Ezt a tartalmat Jézus közvetlensége, a családias megszólítás használata adja meg. Ezért kell Istenhez könyörögnünk: add, hogy újra értsük a te neved! És ezért kell nekünk is újra átgondolnunk, hogyan is használjuk az Isten nevét.

A prédikációhoz

A prédikáció célját a vers második fele adja meg. Legyen elkülöníthető, újra az Istenhez tartozó az a név, amivel őt illetjük.

Elsősorban arra kellene felhívunk a figyelmet, hogy mennyire üres, a többi szavunktól elkülöníthetetlen, hamis tartalommal teli az Isten nevének mindennapi használata. A megszólítás alapvetően meghatározza a megszólítottéhoz való közeledésünket, a vele való kapcsolatunkat. El kell jutnunk oda, hogy a név jézusi használata újra hasson a hallgatókra. Nehéz ez a feladat, mivel egy általunk is elcsépelet gondolatot kell újra elevenné tenni. Fontos lehet az is, hogy a családon belül az apa képe is sokat változik. Kérdéses, hogy Jézus Istenről, mint a munkájában eltemetkező, gyermekeire időt nem találó apáról akart-e beszélni. Széthullott családokban még kevésbé érthető az apa képe.

Egy gyermeknek az apja mellett biztonságban kellene éreznie magát. Az apa az erő, a védelem biztosítója is. Ugyanakkor a közvetlenség mellett a

tisztelet, a vezetés, az iránymutatás is hozzátartozik ehhez a képhez. Ezt a hagyományos értelmezést az előbb említett okok miatt csak nagyon óvatosan használhatjuk.

Jézus új istenismeretre akar tanítani. Ennek lényege az Isten és ember közti új viszony, melyben az Isten szeretetével fordul az ember felé. Ha erre a szeretetre összpontosítunk, akkor azt kell mondanunk, hogy minden olyan emberi kapcsolat, amely ma a szeretetet hitelesen és őszintén képviseli, alkalmas lehet az Isten és ember kapcsolatának bemutatására. Természetesen így azt kockáztatjuk, hogy az eredeti kép jelentéstartalmának többlete, mássága elveszik. Mégis érdemes vállalni ezt a kockázatot, hiszen egy megcsontosodott, nehezen érthető kép sem tudja az eredeti jelentéstartalmat visszaadni.

Csak akkor, ha ez a szeretet újra értelmet kap, tudunk majd mi megszentelődni. Az Isten nevének megszentelődése és a mi megszentelődésünk elválaszthatatlan egymástól.

Imádság: Istenünk, köszönjük, hogy Jézus Krisztusban szeretetteddel közeledsz felénk. Add, hogy újra értsük a nevedet. Add, hogy újra szent legyen a neved és a te szereteted életünket is szentté tegye. Amen.

Krámer György

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁNI HUSZONEGYEDIK VASÁRNAP

Mt 6,13

1. A perikópáról

Alapigénk a Miatyánk utolsó két kérését és a doxológiát tartalmazza. Lukácsnál az egész imádság lezárul a negatív formában megfogalmazott hatodik kéréssel. Máté evangéliumának néhány régi kéziratából pedig hiányzik a doxológia. A Mátéval valószínűleg megegyező forrásból merítő Didachében viszont az imádság istendicsőítéssel együtt olvasható.

Lehetséges, hogy az Istent magasztaló rész így, ebben a formában nem tartozott az imádság eredeti szövegéhez. De azt is furcsának tartanánk, ha Jézus ezt az imádságot a gonosz említésével fejezte volna be. Jézus zsidó kortársai az imádságokat természetes módon Istent magasztaló sorokkal zárták le. Személyes imádságokban ennek megfogalmazása szabadon történt. Talán ezért nem rögzítették a korai kéziratok a záradék konkrét szövegét. Később azonban, amikor az Úrtól tanult imádság istentiszteleti elmondása általánossá vált, kialakult az egységes befejezés.

A Miatyánk utolsó két kérése, tartalmát tekintve, összefügg egymással, illetve az előtte álló megbocsátásról szóló szakasszal is. A 'kaj' nem pusztán formai, hanem logikai összefüggést takar. Az Isten kegyelmét Jézus Krisztusban felismerő, a bűnbocsánat ajándékában részesedő tanítványok nem büntelnek. Továbbra is hajlamosak a rosszra, az elbukásra. Ezért kapcsolódik szinte egy lélegzetre a bűnbocsánatért való kéréshez a kísértések miatti könyörgés. Megkísérthetők, megkísértettek, sőt gyakorta elesők vagyunk.

Textusunk „*kulcsszava*” — figyelve az Agenda megadott témájára: A hit harcában — kétségtelenül a *kísértés*. A 'peirasmos' aktív gyökerének a 'peirazein' szónak a jelentése: megpróbálni, próbára tenni. Olyan

értelemben, hogy keresni a bizonytalan vagy megtévesztő látszatokon túl a mély valóság megismerését. Az embernek „át kell esnie a próbán”, de önmagában véve ebben még nincs semmi kínos. Mégis érzünk, sejtünk valami drámai fokozást, fordulatot a kísértésé „érett”, növekedett próbatételben.

Ki a kezdeményezője? A Szentírás szerint Isten teszi próbára az embert, hogy megismerje a szíve mélyét (1Móz 22,1.12; 5Móz 8,2). Az ember is megpróbál olyan lenni, mint az Isten. Ezt a próbálkozását azonban csábítás váltja ki (1Móz 3). Ebben az esetben a próbatétel kísértés, és közbelép egy harmadik szereplő: a Kísértő. A próbatétel Isten szándéka szerint az életre irányul (Jak 1,12), és tekinthetjük, vagy fogadhatjuk az Isten ajándékaként. Míg a kísértés csábítás a bűnre, elszakít Istentől, halált szül (Róm 7,11).

A kísértés nem pusztán erkölcsi természetű tapasztalat, hanem *Isten és népe történetének drámai része* is. Ennek teljes mélysége és értelme csak Krisztus és a Kísértő között lefolyt különös és döntő küzdelemben tárul fel. Jézus egész működése során találkozik a kísértéssel, mint az Atya akarátának ellenpontjával. Az indulásnál a pusztában, és a megérkezésnél a keresztben is harcolnia kell a gonosszal. Menet közben különbözőképpen ölt testet: mint szülői elvárás, vagy Péter és a tanítványok értetlensége, látványos jelek követelésében, politikai messianizmusban. Jézus sorsában és küzdelmében láthatjuk legvilágosabban, hogy a próbatétel és a kísértés fedheti egymást, egybeeshet. Isten cselekedhet jót, az ellenkező látszat alatt is. S ha Isten Isten, nincs jogom kérdőre vonni, hogy miért éppen így, s nem másként cselekedett. Nem azon kell megütköznünk, hogy Istennek lehet köze a rosszhoz. Hanem abban kellene bizonyosnak lennünk, hogy a gonosznak nincs szabad keze a kísértésben, nem korlátlan úr. *Isten szabadítása megtörtént a keresztben*. Jézus, akit legyőzött a gonoszság, az Isten iránti bizalom és engedelmesség útján győzött. Ugyanezzel a bizalommal kéri övéi számára is a védelmet főpapi imájában: „*Nem azt kérem, hogy vedd ki őket a világból, hanem hogy őrizd meg a gonosztól.*” (Jn 17,15) Nincs is más teherbíró alapja a hit harcának, mint Jézus szenvedése. S nincs igazán értelme és célja, csak ha reménye van. Ha hiszem, még ha nem mindig látom is, hogy övé minden hatalom mennyen és földön, Ő az Úr.

2. Meditáció — az igehirdetés iránya

Nem nagy ügy... — szoktuk mondani, magunkat mentve vagy éppen bátorítva. Tényleg nem nagy ügy?

– A kísértésben nem csupán az erkölcsi, etikai, morális bukás lehetősége van meg. Legmélyén a hamis biztonság, az istentagadó kétely reális lehetősége lappang. Isten és a Kísértő néz farkasszemet.

– Fenyegtettségünkben való megmenekülésünk egyéni síkon megoldhatatlan. Csak egy valaki képes arra, hogy a kísértés az életbe torkolljon: akin a Kísértőnek nincs hatalma, s az elesettek helyébe lép.

– Aki ismeri és tudja gyengeségét, nem provokálja a kísértéseket. Hitének ereje abban van, hogy igyekszik elrejtőzni Isten őrző, győztes szeretetében.

Dr. Cserhántiné Szabó Izabella

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁNI HUSZONKETTEDIK VASÁRNAP

Mk 11,24–26

Isten bocsánatából megbocsátó szeretet következik

Rövid, jól ismert jézusi mondatokat tartalmazó textusunk közvetlenül kapcsolódik a fügefakiszáradásának történetéhez, az pedig — köztudott — tulajdonképpen a templom megtisztítása történetének keretelbeszélése. A keretelbeszélés aláhúzza és kiemeli azt, amit a templom megtisztítása jelent: Jézus „ítélete a templomon és a benne folyó kultuszon visszavonhatatlan” (Dóka, Márk, 290), de az „egyszerűbb” közvetlen jelentése sem elhanyagolható: „amit Jézus mond, az megtörténik” (Dóka, uott).

A hit és az imádság

Jézus Péternek a hitelenségét eláruló spontán megszólalására (21. v.) a hit szerepéről ad tanítást. A hit lényege az, hogy ... „mindenek előtt és feltétlenül számol Isten hatalmával és részesül is abban” (Dóka, uott.). Ezt a hitet a kegyelmi eszközökön keresztül maga Isten ajándékozza, ébreszti és táplálja bennünk. Legfőképpen akkor mutatkozik meg, amikor imádkozunk, de akkor van legjobban szükségünk is rá, sőt akkor lesz igazán „kézzelfoghatóvá” is. Aki kér valamit, aki imádkozik, „hittel kérje, semmit sem kételkedve, mert aki kételkedik, az olyan mint a tenger hulláma, melyet a szél sodor és ide-oda hajt. Ne gondolja tehát az ilyen, hogy bármit is kaphat az Úrtól, a kételkedő és minden útjában állhatatlan ember” (Jak 1,6–8).

Hit nélkül tehát nincs is értelme az imádságnak, de hiszen nem is imádkozik az, akinek nincs hite. Az imádkozik, akinek piciny, mustármagnyi hite van, s az meg is tapasztalja, hogy az imádság közben is erősödik gyenge hitünk. Sokkal több tehát szójátéknál: meg kell tanulnunk hittel imádkozni és imádkozva hinni. Imádság közben maga az Úr segít megfogalmazni kéréseimet, de sokszor módosítja, helyre is igazítja azokat. Imádság közben kérdéseimre választ, döntéseimhez útbaigazítást kaphatok. Imádság közben — éppen annak témáját, a kérés tartalmát illetően — felébredhet saját felelősségem, kiderül, hogy amit mások számára kérek, ott van a zsebemben, karnyújtásnyira lehetőségeim között. Imádság közben úgy is módosulhat kéréseim köre, hogy elmaradhatnak, kisebb jelentőségűvé válhatnak mindennapos (röghözkötött) ügyeim, s egyre fontosabbak lesznek üdvösségem kérdései.

Isten bocsánata és a megbocsátó szeretet

Jézus elválaszthatatlanul összekapcsolja Isten bocsánatát és a mi megbocsátásunkat. Mt 6-ban a Miatyánk szövege után megismétli az 5. kérést, jelen textusunkban más összefüggésben ugyancsak kitér rá, Jézus nyomán a késői másolók számára is fontos a két bocsánat elválaszthatatlansága, s ezért a 26. versben Mt-ből átveszik a kérés negatív formáját... A két megbocsátás értelmezésében a felekezetek vagy a kegyességi irányzatok között eltérések adódnak. Római katolikus magyarázat szerint Isten bocsánatának

„mértéke a mi megbocsátásunk másokkal szemben” (Újszövetségi Szentírás, Bp. 1968. 157). Vagy „...az isteni megbocsátás elengedhetetlen feltétele az ellenünk vétkező embertársainknak való megbocsátás” (A ker. szellemiség lexikona, Bp. 1993. 207). Számunkra viszont elképzelhetetlen, hogy a mi bocsánatunk megelőzné Isten bocsánatát. Isten bocsánata elkészítetett, készen van, „Ő már döntött felőlünk és javunkra” (Dóka, uott), de elkészített bocsánata csak akkor lesz a miénk, ha készek vagyunk magunk is a bocsánatra. „Isten nem azért bocsájta meg bűneinket, mivel mi is megbocsátást gyakorolunk. A megbocsátás gyakorlása nem is létesít jogigényt Isten előtt. de az a tanítvány, aki haragos indulattal, gyűlölettel gondol felebarátjára, mert az megbántotta, hazugá lesz kérésével az Isten előtt s így éleve lehetetlenné tette annak meghallgatását” (Kamer, Máté, 45). (Ugyanezt részletesebben kifejti Luther a NK 5. kérése magyarázatában!)

A szószék felé

Témánk így alakulhat: a hittel elmondott imádság áldott tapasztalata: íme, minden kész!

Az úrvacsora megterített asztalához hívogatja a lelkes így a gyülekezetet: „jőjjetek, íme minden készen van!” Igénkben Jézus biztat hittel elmondandó imádságra, kezdjétek el imádkozni, s meg fogjátok tapasztalni, hogy mindazt meg is kaptátok, amit hittel kértek.

1. A hittel elmondott imádsággal a javunkat munkáló Istenhez fordulunk. Hittel imádkozni azt jelenti, hogy miután átéltem már eddig is Urunk gondoskodó szeretetét, most újólá is megtapasztalom: amit kérek, már el van készítve. Jól tudja Mennyei Atyánk, mire van szükségünk!

Imádkozva hinni pedig azt jelenti, hogy kérésem belesimul a gondviselő Isten akaratába. Nem akarom őt minden áron saját akaratom szolgálatába állítani. Kérek, de nem követelek; zörgetek, de nem töröm rá az ajtót. Tudomásul veszem (s ez is javamra szolgál!), ha akarata más, ha az nem egyezik az enyémmel.

2. A hittel elmondott imádsággal a bűnbocsátó Istenhez fordulunk. Jézus tanításában talán a legfontosabb pont a bűnbocsánat hirdetése. Bűnbocsánat nélkül nem állhatunk meg sem most, sem az ítéletben Isten előtt. Hittel imádkozni itt azt jelenti, hogy bármit kérek is tőle, tudnom kell, méltatlan vagyok rá. Minden kérést a bűnbocsánatért való könyörgésnek kell megelőznie.

Imádkozva hinni pedig azt jelenti, hogy az imádság közben eszembe jut: ő minden bűnt naponta bőséggel és készségesen megbocsát a bűnbánónak. Átélem és sajátomá les a keresztségben kapott kegyelem, hiszen a keresztség „bűnbocsánatot szerez... mindazoknak, akik hiszik azt, amit Isten ígéje és ígérete mond” (Kiskáté).

3. A hittel elmondott imádsággal az emberek közötti megbékélést munkáló Istenhez fordulunk. Hittel imádkozni itt azt jelenti, hogy bár természetes adottságainkhoz sokkal közelebb van a makacsság és az engesztelhetetlenség, ott az imádság csendjében rájövünk arra: nincs jogom kérni addig, amíg rendezetlen ügyem van társaimmal...

Imádkozva hinni pedig azt jelenti, hogy az imádság közben egyre kisebbnek látom panaszomat, eszembe jut megvádolt felebarátommal kapcsolatos mulasztásom,

saját szeretetlenségem, s megérlelődik döntésem is: ideiglenesen ott hagyom az oltáron Isten ajándékát, a bűnbocsánatot, előbb elmegyek és megbékelek a felebaráttal.

Azért merünk elkezdni imádkozni, mert hallottuk, sejtjük, hinni merészeljük, hogy az Isten javunkat munkáló, bűnbocsátó Isten. Az imádság közben mindez megtapasztalt, átélt valóság lesz, igen ő ilyen Jézus Krisztus által: javunkat munkáló, bűnbocsátó, megbékélésünkön munkálkodó Mennyei Atya!

Zászkallczky Pál

REFORMÁCIÓ ÜNNEPE

Jn 8,31–36

Az ünnep jellege

Október 31. idén csütörtökre esik. Az állami rendtartás szerint munkanap, tehát az „ünnep” megjelölés csak visszafogottan alkalmazható, de a Luther-évre tekintettel a reformáció emléknapja idén kiemelt helyet kaphat ünnepkörünkön belül. Az oltárterítő színe piros, kifejezve ezzel azt a szándékot, hogy a reformáció eseménysorát mi evangélikusok a Szentlélek Isten megszabadító és megtisztító művének tartjuk.

Az alapige

János evangéliumából származik a perikópa, mégpedig a nyolcadik fejezet közepéből, mely egyrészt a hetedik fejezettel kezdődik, a sátoros ünnep alkalmával elmondott beszédek, jézusi önkijelentések és viták sorába tartozik. Bár R. Bultmann a szöveget széttrancsírozó kommentárjában ezt a részt a „megütközés” címmel látja el (Jn 8,30–40), és a fejezet többi részétől függetlenül tárgyalja. Ebben a szakaszban is felfedezhető az evangélistának az a szándéka, hogy Jézus földi, evilági történetén át a Christus Praesens legyen láthatóvá (E. Käsemann), és hogy a Krisztusban való hit jelen perspektívájából láttassa Jézus múltbeli történetét, mint transzparenst, melyen átragyog a megdicsőülés fénye (S. Schulz és Veöreös I.).

Jézus és hallgatósága közötti megértési zavart az váltja ki, hogy ők másként vélekednek állapotukról, mint Jézus, aki iránt pedig már felébredt bennük a bizalom (pisztisz).

Jézus beszédének logikai menete a következő:

- aki megtartja ígémet, az a tanítványom
- a tanítvány megismeri az igazságot
- az igazság pedig megszabadítja.

A hallgatóság számára sem az ige megtartása, sem az igazság fogalma nem okoz értelmezési problémát, (ezért nem kívánok most sem a logosz — sem az alétheia jánosi jelentéstartalmába belemerülni) annál inkább a szabadság, pontosabban a szabadság – szolgaság ellentétpár.

Javasolt igehirdetési cím: szabadság vagy szolgaság

A szöveg szerint Jézus hallgatói a politikai értelemben vett szabadságra gondolnak. Ezért hivatkoznak Ábrahámra, aki nem csupán ősatyjuk, hanem a szabad, független élet jelképe is számukra. Büszkén vallják, hogy soha nem voltak szolgálói senkinek. Textusunk azt is jól illusztrálja, hogyan lehet a megértés és belátás gátja az, hogy szavak többletjelentéssel terhelődnek. Ahogy az előző évtizedek során nálunk Magyarországon a „felszabadulás” szó pejoratív

jelentéssel telítődött a nagypolitika szemfényvesztő, feketét fehérnek, fehérét feketének láttató orwelli eufémizmusa révén, úgy volt terhelt az eleuteroó-megszabadítani ige Jézus korában. A felszabadulás a rabszolga-állapotot idézte meg, amely a kultúra bölcsőjében, a folyamvidéken kezdetektől jelen volt. A rabszolgák eredetileg a hadifoglyokból kerültek ki. Sumér nevük: a „szemét-fel-nem-nyitók” (azaz fel nem nézők) jól érzékelteti megalázó helyzetüket. A rabszolgatartás szokása, illetve intézménye a zsidóság körében is ismert volt. A Tóra nem tiltotta, bár szabályozta annak módját és időtartamát. Igen könnyen lehetett rabszolgasorba kerülni. Az adósság visszafizetésének bevett módja volt az adósnak, vagy családtagjának rabszolgaságba kényszerítése. Szabadság és szolgaság ellentétpárja tehát igen nagy szociális távolságokat, különbségeket idézett meg, és rendkívül gazdag szimbolika társult hozzá, amit éppen János evangéliumának közlése szerint Jézus is jól ismert és használt, hiszen mielőtt megmosta tanítványai lábát, rabszolgaöltözéket vett magára, hogy ezzel mélyebb értelmet adjon cselekedetének.

De a szabadság, vagy szolgaság problémaköre kollektív értelemben is különösen elevenbe vágó kérdés volt, hiszen a római megszállás a zsidóság számára úgyszintén a szolgaság állapotát jelentette, olyannyira, hogy a „rabok legyünk, vagy szabadok?” kérdése a „lenni, vagy nem lenni?” kérdésébe csapott át és torkollott Jeruzsálem pusztulásába. Tehát amikor Jézus a megszabadításról beszél, a hallgatóság kérdése erre is vonatkozhatott, hiszen korábban már Jézus nyilvánosságra hozta messiási igényeit. A messiástól pedig Palesztinában mindenki politikai felszabadítást várt. A benne hívő zsidók kérdése tehát így is fordítható: „...hogyan érted azt, hogy szabadokká lesztek?” vagy „...mit értesz azon, hogy szabadokká lesztek?”

A felszabadítás reformációi vonatkozásai

Hiába telt el másfél évezred, Luther korában még mindig Róma manipulálja (bár már más mezben) a nagypolitikát és az egyházpolitikát egyaránt. A Rómától való gazdasági és adminisztratív függetlenség kívánatosnak látszik a nemzeti felemelkedés szempontjából. Ennek ellenére Luther mégsem politikai motivációk indítják arra, hogy 95 tételét megírja. De wittenbergi munkatársaival egyetemben azon a véleményen volt, hogy az egyházat fel kell szabadítani olyan terhektől, és „szolgálatok” alól, melyeket Krisztus rendelése ellenére vett magára: az államhatalom különböző törekvéseinek pénzügyi és erkölcsi támogatása alól, egy-egy államforma és egy-egy államférfi, illetve politikus ideológiai védelme — és anyagi szponzorálása alól, továbbá fel kell szabadítani olyan lelkiismereti terhektől, amelyek ellentétben állnak a Pál apostol által meghirdetett, és a rejudaizáló törekvések ellen vívott harcok árán érvényre juttatott keresztyén szabadsággal. Luther és tanártársai úgy vélték, hogy az egyháznak nincs más mandátuma és hatalma azon kívül, amit Jézus adott neki: az evangélium hirdetése és a bűnök megbocsátása. Így amit egyébként az egyház megtisztításaként szoktunk aposztrofálni, az éppúgy tekinthető az egyház felszabadításaként is. Feloldásként olyan elkötelezettségektől, melyek nem tartoznak bele a keresztyén hit és meggyőződés területébe.

Bűntől való szabadulás

Visszatérve a zsidók és Jézus szöveg szerinti párbeszédére, Jézusnak ezek után tisztáznia kell, hogy nem politikai értelemben vett felszabadításról beszél, hanem etikai értelemben vett szabadságról, azaz a bűntől való szabadságról. A „bűnt cselekvő szolgája a bűnnek”, tehát a nagy negatívum, a szolgaság megalázó állapota mégis jelen van. Az ember mégsem szabad, mert mindannak a foglya, amit tett, azaz viselnie kell cselekedetei következményét. „Rabszolgái vagytok gonosz tetteiteknek!” Így fordíthatjuk le nyersen azt, amit Jézus — szövegünk szerint — a bűn szolgaságáról mondott.

A rabszolga és az örökös ellentéte

Azt, hogy mit akar Jézus a benne hívőknek adni, egy hasonlattal beszéli el. Egy rabszolga házhoz, háztartáshoz való tartozása bizonytalan volt. Bármilyen megtörténhetett vele. Nem tervezhetett: jövője teljességgel kiszámíthatatlan. De nem így a fiú, az örökös. Ő a házban marad, hiszen az ő öröksége. A rabszolga megszabadítása képletesen azt jelenti, hogy kilátástalan sorsú, bizonytalan jövőjű emberek biztonságos státuszba kerülnek. „Ha a fiú megszabadít titeket, valósággal szabadok lesztek.” Jézusnak, a Fiúnak, mint örökösnek az univerzális megfogalmazását Pál apostol adja meg (1Kor 8,6): „...Egyetlen Istenünk az

Atya, akitől van a mindenség, és egyetlen Urunk a Jézus Krisztus, aki által van a mindenség, mi is ő általa.” Így visszatérve János evangéliumának szövegéhez, a szabadság nem más, mint a bizonytalanból a biztosba, a kiszolgáltatottságból a megbecsülésbe jutás lehetősége. A Fiú az örökös a mindenségnek, mint otthonnak (ház hasonlata) és otthonában szabad embereket akar maga mellett, akik immár tudnak tervezni, létrehívni, építkezni, gyökeret eresztetni és egyfajta „tulajdonosi szemlélettel” örökösársakként oltalmazni a teremtett világot.

Az igehallgatók megszólítása

Ha szeretnénk elkerülni azt a hibát, hogy igehirdetésünk csak vájtfülvű biblicistáknak szóljon, az a javaslatom, hogy a szöveg tartalmának azokat az elemeit ragadjuk meg, amelyek rögtön és egyértelműen érintik hallgatóinkat. A kiszolgáltatottság, bizonytalan jövő, mint közös sors, szolgaságunk posztmodern korban is megmutatózó jele: félelmeink és szomorúságunk forrása „képes egyesíteni a lelkeket”, ahogy M. Unamuno fogalmaz. Ha egzisztenciánk közös alapjait leástunk, akkor már nem fog idegenül hangzani a szabadságból szabadságra hívó jézusi szó. Az ige hibernált állapotából fel akar ébredni, meg akar szólalni. A „Deus Loquens” itt és most, illetve ott és akkor valóban beszélni akar.

Nagy Zoltán

EGYHÁZ EZ MÉG ?

Reformációi igehirdetés- vagy bibliáorai sorozat

Vázlat

Annyi mindent átéltünk, és annyi csalódás ért bennünket egyházunk életében is, hogy joggal ébredhet bennünk a címben megfogalmazott kérdés. Egyrészt sokunkban elevenek még az elmúlt 40 év emlékei lelkészekről, egyházi vezetőkről, gyülekezeti tagokról, akik nem arról tanúskodtak, hogy a Krisztus egyházának tagjai, másrészt az utóbbi években tömegével jelentkező, egyházon kívüli, mozgalmak „sikerei” sokakban ébresztik azt a gondolatot, hogy a „történelmi egyházak” ideje lejárt. Csakugyan így van? Nincs olyan örökségünk, kincsünk, amit érdemes volna újra felfedezni, és őrizni a magunk számára, továbbadni utódainknak? Reformáció ünnepének közeledtével próbáljunk meg feleletet találni Luthernál. Anyagot bőven találunk „A zsinatokról és az egyházakról” (Von den Konziliis und Kirchen WA 50,509kk) című iratban. Ez magyar fordításban megtalálható a Masznyik-sorozat VI. kötetében (LM).

Segítségül vehetjük a „Jer örvendjünk keresztyének” (JÖK) áhítatos könyv megfelelő szakaszait, a Kátékat és a Schmalkaldeni Cikkeket (Pröhle „Luther négy hitvallása — L4h), valamint a Magyar Luther füzetek 4. kötetét (ML4) is. Mivel Luther minden kijelentését a Szentírásra alapozza, sorozatunk minden szakaszához bőven találunk szentírási idézeteket.

Az alapul vett iratban Luther hét olyan ismertetőjelet nevez meg, amelyen eligazodhatunk, ha azt keressük, hogy hol van az egyház. Olyan „jeleket” nevez meg Luther, amelyeket minden keresztyén ember könnyen felismer, csak arra kell figyelniük, amit hozzáfűz ezekhez, mert itt találhatjuk meg „kincseinket”.

1. Az Isten igéje (Mk 16,15–16)

Isten igéje, amelyben kinyilvánítja akaratát, igényt tart egész életünkre, és biztosít szeretete felől. Luther szerint ez a *fődolgoz*, a *főszentség*. Itt azonban nem egyszerűen a Szentírásban leírt igére, az olvasott igére kell gondolnunk. Amiről itt szó van, az a *külsőleges* ige, amelyet emberek élőszóval hirdetnek (LM 407. lp). Ezt hagyta ránk Krisztus, erről megismerhető az egyház. *Ahol tehát azt látod és hallod, hogy az ilyen ígét hirdetik, ott ne legyen kétséged, ott bizonyára kell hogy legyen igazi Ecclesia sancta catholica, keresztyéni szent nép* (LM 408.). Igaz, hogy ez nincs meg mindenütt egyformán, de ahol ez az ige megvan, ott egyháznak is kell lennie. Luther AUGUSTINUS-t idézi: *Ecclesia verbo Dei generatur, alitur, nutritur, roboratur* (az egyházat az Isten igéje szüli, tartja fenn, táplálja, erősíti LM 409.). Ez az ige nem üres szó, hanem teremtő erő, „Isten hatalma” (Róm 1,16). Az egyháznak tulajdonképpeni feladata, a fő dolga, hogy Isten igéjét hirdesse. *Azért van az egyház, hogy az ige megszólalhasson* (JÖK 359). Ahol tehát ezt a feladatot teljesítik, ott egyháznak kell lenni. Ez a szemlélet jellemző Lutherra és a lutheri teológiára: nem abból indul ki, hogy milyenek az egyház tagjai, vagy vezetői, hanem abból, hogy hirdetnek-e az ígét. Természetes, hogy nem mindenki fogadja be, tartja meg az ígét, de ahol az ige van, ott Isten népének is kell lennie, ha nagyon kevesen vannak is, akik hirdetnek, vagy hallgatják. *Mert Istennek igéje nem lehet Istennek népe nélkül. Viszont Istennek népe nem lehet Istennek igéje nélkül* (LM 408.). Az egyház története folyamán sokszor és sokakban merült fel már a címünkben megadott kérdés. Sokszor gondolták már a különböző egyházakról,

hogy az nem lehet egyház, Isten népe, de mindenki tévedett, aki azt gondolta, hogy ahol a magát egyháznak nevező közösség tele van bűnösökkel, ahol a vezetők sokat ártnak a közösségnek, nem jól vezetik az egyházat, ott nem lehet egyház. Izráel népe a pusztai vándorlás során mennyit lázadt Isten ellen, mennyi hitelenség, bűn volt ott, mégse mondhatta senki, hogy a pusztában vándorlók nem Isten választott népe. Isten ehhez a néphez szólt, ennek adta igéjét, törvényeit és ígéreteit, ezt a népet kellett Mózesnek vezetnie. Nem a nép magatartása igazolta, hogy ott az Isten népe, hanem Isten igéje, amely Mózes, Józsué, vagy akár a pogány Bálám próféta ajkán hangzott. — Jézus korában a farizeusok és írástudók is szembeszálltak Istennel, mégse ez döntötte el, hogy ott van-e Isten népe, hanem az, hogy akkor is, ők is hirdették Isten igéjét, Jézus is szólt a néphez, mert hozzájuk küldetett. Jézus is azt mondta a népeknek, hogy a farizeusok és írástudók „Mózes székében ülnek”, azért amit mondanak, hirdetnek meg kell tartani, mert az Isten igéje (Mt 23,2–3). Luther, aki pápával, püspökökkel, kora teológusaival szembeszállt és vitázott, nem mondta, hogy az az egyház, amelyben akkor éltek, nem egyház.

Próbáljunk meg visszatérni ehhez a szemlélethez, amikor az elmúlt évtizedekre, vagy napjainkra tekintünk, és azt kérdezzük, egyház-e még a mi egyházunk. Ha hirdették a múltban, hirdetjük most Isten igéjét, akkor még mindig egyház ez. Ne hagyjuk veszni ezt az örökségünket, inkább kövessünk el mindent, hogy Isten igéje hangozzék, tartsa fenn, táplálja, erősítse egyházunkat.

2. A keresztség (Róm 6,3–11)

Ez a második „jel”, amelyről tudni lehet, hol az egyház. *Ahol ezt a jelet látod, tudhatod, hogy ott bizonyára van egyház és keresztyéni szent nép* (LM 409.). Itt sem attól függ a dolog, hogy ki keresztel, hanem az a fontos, hogy Krisztus rendelése szerint (Mt 28,19) gyakorolják.

Abból kell kiindulnunk, hogy ez a keresztség az e g y h á z gyakorlata, mégpedig nem egyszerűen formális szertartás, hanem s z e n t s é g, Krisztus által rendelt szent cselekedet, amely nem az ember cselekedete, hanem Istené. Luther megmaradt a régi egyházi felfogásnál, amely a szentség két jellemzőjéről szól: egy „külső jel”-ről és a szentséget elrendelő ígéről. A keresztségnél ez a víz és Jézus igéje, amellyel elrendelte a keresztséget. Luther itt is AUGUSTINUST idézi: *Accedat verbum ad elementum et fit sacramentum, vagyis: ha az ige társul az elemmel, természetes anyaggal, szentség lesz belőle, tehát szent, isteni dolog és jel* (L4h 234.).

Nem kétséges, hogy az elmúlt évtizedekben is megvolt, és ma is megvan a keresztség kiszolgáltatása egyházunkban, akkor is, ha ehhez sok hamis értelmezés fűződött, fűződik. Most alkalom kínálkoznék arra, hogy egyszerű szavakkal felfrissítsük mindazt, amit Luther és egyházunk tanítói erről a szentségről mondtak, tanítottak. Néhány fontos gondolat ebből.

A keresztség szentség. Érvényessége nem attól függ, hogy ki keresztel, kit keresztelnek meg, és hogy akit megkeresztelnek, hisz-e, hanem csak attól, hogy együtt van-e a víz meg Krisztus igéje. Ezért bizonyos, hogy ahol keresztelnek, ott az egyház van, *tekintet nélkül arra, vajon a pápa keresztel-e, vagy sem, avagy hogy*

nem tudsz semmit az ő szentségéről és hatalmáról, aminthogy a kisdetek sem tudnak róla (LM 409.). Az elmúlt évtizedekre visszatekintve, azt kell mondanunk, hogy az akkor megkeresztelt gyermekek keresztsége érvényes, ha talán titokban, sokszor a szülők tudta nélkül vitték őket a templomba vagy a lelkészhez. És ha most fiatalokat, felnőtteket keresztelünk, mert ők maguk kívánják, az ő keresztségük se attól lesz érvényessé, hogy hisznek. Ezért nem gondolhatjuk, hogy csak a felnőttek, tudatos hitvallók keresztsége az „igazi”, továbbra is nyugodtan keresztelhetjük a csecsemőket is, mert a *gyermekkeresztség tetszik Krisztusnak... Ha Isten nem fogadná el a gyermekkeresztséget, ... akkor régtől fogva mind a mai napig senki sem lehetne keresztyén a földön* (L4h 289.). Luther a Nagykátében ezen a helyen hivatkozik Szent Bernátra, Husz Jánosra és másokra, akiket gyermekkorukban kereszteltek meg. Mi akár folytathatjuk a felsorolást Lutheron és másokon keresztül, akik ezt bizonyítják: így maradt meg és így marad meg az egyház.

A hitre a megkereszteltnek van szüksége, mert így kapja meg azt, amiért Krisztus a keresztséget rendelte: az üdvösséget. *„Aki hisz és megkeresztelkedik, üdvözül”* (Mk 16,16). Ezt nem a keresztség feltételeként mondta Krisztus, hanem azért, hogy rámutasson, hogyan kapjuk meg azt, ami a keresztség célja: az üdvösséget. *...A keresztség hatóereje, cselekedete, haszna, gyümölcse és célja az, hogy üdvözítsen... üdvözülni nem jelent mást, mint bűntől, haláltól és ördögtől megváltottan Krisztus országába jutni, és Vele örökké élni* (L4h 235.).

A keresztségről Luther nagyon sokat és nagyon szépeket tudott mondani és írni. Érdemes csak a Nagykátéből is elolvasni az erre vonatkozókat.

Annyi minden van ott, hogy akár egy önálló igehirdetés- vagy bibliaórai sorozatot lehetne összeállítani belőle. A mi sorozatunkba az tartozik, hogy a Krisztus rendelése szerint gyakorolt keresztség is bizonyítja, hogy egyházunk — egyház. A sok visszaélés, félreértés és félremagyarázás se változtat ezen semmit. Luther itt is egy régi egyházi mondást idéz: *Abusus non tollit, sed confirmat substantiam, vagyis: a helytelen használat nem szünteti meg a dolog lényegét, hanem megerősíti. Mert az arany akkor is arany, ha romlott nő viseli bűnösen és gyalázatosan* (L42 241.).

3. Az oltári szentség (1Kor 11,23–26)

Luther szerint ez a harmadik jel, amelyről fel lehet ismerni az egyházat. *Olyan jel, amelyet Krisztus hagyott örökségbe népének megszentelésére, hogy a vele való éléssel nyíltan vallja keresztyén voltát, mint ahogy azt vallja az Isten igéjével és a keresztséggel* (LM 410.). Ez is szentség, itt is fontosak az igék, amelyekkel Krisztus ezt elrendelte. Az oltári szentség tehát jellegzetesen az egyházé. *Valahol tehát azt látod, hogy ezt a szentséget illően nyújtják, légy bizonyos benne, hogy ott Istennek népe vagy* (LM 410.).

Kétségtelen, hogy itt van eltérés a különböző felekezetek felfogásában, de ez sem jelenti azt, ha megvan a külső jel és a szereztetési ige, az értelmezéstől függne az úrvacsora érvényessége. Luther még akkor is érvényesnek tartja, ha csak egy szín alatt adják (ML4 32.), noha az előbbi sermo-ban utal arra, hogy helytelen a római egyháznak ez a gyakorlata. Ebből is következik, hogy — ha ezzel nem botránkoztatunk meg senkit — lehet „református” vagy „katolikus” úrvacsorát is venni.

— Egyébként az úrvacsora érvényességére mindazt el lehet mondani, amit az előzőekben a keresztségről mondtunk.

A hit annak a számára fontos, aki az úrvacsorával él. Aki hisz, az kapja meg az úrvacsora ajándékát, ami *bűnbocsánat, élet és üdvösség* (L4h 97.).

Nem kétséges hát, hogy a mi egyházunk is egyház, hiszen van benne úrvacsora. De itt arra is figyelünk kell, hogy sokan elhanyagolják ezt a szentséget. Van, aki csak „nagy ünnepeken” él vele, van, aki még ritkábban. Luther nem győz buzdítani: *azok, akik keresztyének akarnak lenni, rendezkedjenek be arra, hogy gyakran vegyék a tisztelendő szentséget* (L4h 251k.). *Ha látnád, hogy mennyi kés, dárda és nyíl vesz célba téged minden pillanatban, akkor örülnél, valahányszor a szentséghez járulhatsz* (L4h 258.).

Nem ártana, ha mi, lelkészek is komolyan vennénk, hogy nagy szükségünk van erre a szentségre, és tanítanánk a gyülekezetet arra, hogy nem elég „egy évben egyszer”, vagy „nagy ünnepeken” élni vele, nem ez az „igazán evangélikus”! Evangélikus az, hogy Jézus szavára figyelünk. ...*itt van ez a világos szöveg Jézus szavaiból: „EZT CSELEKEDJÉTEK AZ ÉN EMLÉKEZETEMRE.” Ezek az igék nekünk szólnak és parancsolnak. Arra köteleznek mindenkit, aki keresztyén akar lenni, hogy éljen a szentséggel* (L4h 253.). Ugyanitt arra is utal Luther, hogy Jézus nem kényszerít senkit, a „*Valamennyiszer ezt cselekszitek*” azt jelenti, hogy mindenkinek a tetszésére bízta. De ezzel nem azt mondja, hogy soha ne cselekedjétek, hanem azt, hogy gyakran kell cselekednünk.

4. A kulcsok hatalma (Mt 16,19)

Ezt a kifejezést Mt 18,18 („amit megkötök a földön, kötve lesz a mennyben is, amit pedig feloldotok a földön, oldva lesz a mennyben is”), és az ezzel párhuzamos Mt 16,19 („Neked adom a mennyek országának kulcsait...”) alapján használja a keresztyén teológia a bűnök megbocsátása, illetve megtartása (Jn 20,23) szolgálatának, azaz a gyónás (nyilvános vagy magángyónás) gyakorlatának kifejezésére. Luther azt írja, hogy ez a gyakorlat is az egyház egyik ismertetőjele: *Valahol tehát azt látod, hogy bűnöket megbocsátanak, vagy bűnökért büntetést szabnak, mégpedig akár nyilvánosan, akár magánosan, tudd meg, hogy ott Istennek népe vagy* (LM 411.).

Luther vitatja a római egyház „kulcsok” értelmezését, amellyel az egyház kétféle, lelki és világi hatalmának jézusi eredetét kívánták bizonyítani. De természetesen veszi a gyónás gyakorlatát. Ezt bizonyítja, hogy a Kátékban részletesen szól arról, hogy mi a gyónás, hogyan kell ezt gyakorolni, és az előbbi idézet szerint az egyház egyik ismertetőjelének mondja. A kulcsok *claves Ecclesiae* (az egyház kulcsai — LM 412.). Ezért igaz, hogy ahol ezt gyakorolják, ott egyház van.

A nyilvános gyónást egyházunkban régóta, kezdettől gyakoroljuk. Nem baj, ha a gyülekezet tagjai arra is rájönnek, hogy a vasárnapi istentiszteleten a bűnvalló imádság és az utána következő evangéliumhirdetés is ilyen gyónás, és természetesen az úrvacsorai istentiszteleti rendben is ott szerepel a gyónás és a feloldozás. (Ezért nem kell azokra hallgatni, akik az úrvacsorai istentiszteletből ki akarják hagyni a gyónást.)

Ha kevés helyen is, de nálunk is gyakorolják a magángyónást. Ezt se lehet „római katolikus”-nak mondani. Ennek bizonyítéka, hogy Luther a Kátékban külön fejezetben ír mindkétféle gyónásról, és biztatja a lelkészeket és a gyülekezet tagjait ennek gyakorlására. Azt azonban hangsúlyozza, hogy ez *szabad* legyen, ne legyen kötelező, bár rámutat arra, hogy sokan visszaélnék ezzel a szabadsággal és azt hiszik, hogy nincs is szükség a gyónásra.

A gyónás arra való, hogy megszabaduljunk bűneink terhetől, mert ehhez nemcsak a bűnök megvallása, hanem a bűnbocsánat is hozzátartozik. *Azt tanítjuk tehát, hogy kitűnő, gyönyörű és vigasztaló dolog a gyónás, és arra intünk mindenkit, hogy ne vesse meg ezt a drága kincset, hiszen nagy a mi nyomorúságunk... Mert aki arra vágyódik, hogy jó keresztyén, bűneitől szabad és vidám lelkiismeretű legyen, az már igazán éhezik és szomjazik, és kap a kenyér után. Hasonlít a hőségtől és szomjúságtól epedő üldözött szarvashoz is, ahogyan a 42. Zsoltár mondja: „Ahogyan a szarvas kívánkozik a folyóvizekre, úgy kívánkozik az én lelkem Hozzád, ó Isten”* (L4h 265k).

5. Az egyházi hivatal (Ef 4,11)

...*azon ismerhető meg külsőlegesképpen az egyház, hogy egyházi szolgát avat és hív meg, vagyis vannak hivatalai, amelyekbe embereket állít... Valahol mármost ezt látod, biztos lehetsz benne, hogy ott Istennek népe, keresztyéni szent nép vagy* (LM 412k). Mert az ige hirdetéséhez, a szentségek kiszolgáltatásához szükség van emberekre, akik erre megbízatást kapnak, akik ezt a szolgálatot végzik. Ez a megbízatás ősi hagyomány szerint nyilvános, az egyház, a gyülekezet tagjai tudják, ismerik, akiket erre a szolgálatra elhívtak. Éppen ezért itt is arra kell figyelni, hogy az egyházi hivatal viselői ilyen megbízatással rendelkeznek.

Luther nagyon határozott: *...ne törődj te azzal, hogy ki az, vagy kik azok, akiktől e szentségeket veszed... itt se kérdezd, hogy kicsoda és milyen ember az, aki neked szolgáltatja, vagy aki a hivatalt bírja... Ha hivatalban van és a nép túri őt, te is nyugodj bele, az ő személye Istennek igéjét és szentségét számodra se jobbá, se rosszabbá nem teszi* (LM 414.). Ez persze nem azt jelenti, hogy bármilyen hitetlent, nyilvános bűnöst meg lehet bízni az egyházi hivatallal. Luther csak a hívő embert biztatja, hogy tisztelje a hivatalt, fogadja el az ige hirdetést, a szentségeket, a feloldozást attól, akit ezzel az egyház megbízott. Az egyházi szolga önmagáért és hivatali kötelességének teljesítéséért Istennek felel.

Az egyház története mutatja, hogy így maradt fenn az egyház, sok haszontalan szolga ellenére is. Még a legjobbak és leghűségesebbek se dicsekedhetnek (Lk 17,10) azzal, hogy jól végezték szolgálatukat, pedig nyilván voltak, vannak, akiknek a szolgálatára mindig Isten iránti hálával emlékezik az egyház népe.

A mi egyházunkra tekintve felmérhetjük, hogy miképpen maradhatott meg az elmúlt évtizedekben, de azt meg kell állapítanunk, hogy m e g m a r a d t, hogy m o s t i s e g y h á z s. Nem szabad azonban elveszítanünk a reformációnak azt a sajátos szemléletét, amellyel elsősorban az egyházi hivatalra tekint, és nem felejt el, hogy Isten ezzel fenntartja az egyházat.

6. A nyilvános istentisztelet (ApCsel 2,42–47)

Luther az imádságról, az Isten nyilvános dicséretéről, az Istennek való hálaadásról is azt mondja, hogy ez az egyház ismertetőjele: *Valahol azt látod, hogy*

a Miatyánkot imádkozzák és ezt az imát tanulják, ahol zsolttárogat és egyházi énekeket énekelnek Isten igéje és az igaz hit szerint, továbbá ahol nyilvánosan foglalkoznak a hiszekegygel, a tíz parancsolattal és a kátéval, ott biztosra veheted, hogy ott Istennek szent és keresztyéni népe vagy (LM 415.). De hangsúlyozza, hogy itt olyan imákról és énekekről beszél, amelyek érthetőek, melyekből az ember okulást, javulást meríthet.

Mindaz, amit az előző öt „jel”-ről mondhatunk, az egyház életében a gyülekezeti istentiszteletben jelentkezik láthatóan, hallhatóan. Az igehirdetés, a szentségek kiszolgáltatása a gyülekezetben történik. Luther Zsolt 42,5-re hivatkozva írja: *Ennek a „csoport”-nak (a német: Haufe, a mi új fordításunkban: tömeg) alkalmas helyre, napra, órára van szüksége. Bölcsen rendelkezett tehát az Isten, mikor a szentségeket a gyülekezetre bízta, hogy vételükre egy bizonyos helyen gyülekezzünk össze imádkozó hálaadással (JÖK 375.).*

Az ige és a szentségek mellett ebben az összefüggésben Luther nagy hangsúlyt tesz a gyülekezet imádságára, amelynek az a haszna, hogy imádságunk sokkal erősebb, mint egyébként. Bár mindenütt, mindenkor lehet s kell is imádkozni, de az imádság soha sehol sem olyan hathatós és erős, mint mikor az egész gyülekezet egységesen együtt imádkozik (JÖK 375.). Természetesen itt megvan a lehetősége annak, hogy Luther más irataiból is elővegyük azt, amit az imádságról írt és mondott, de ide elsősorban az tartozik, hogy az istentisztelet fontos része a közös imádság. A sok biztatás közül érdemes még egyet elővenni: *...atyámfiak, imádkozzatok szívvel, szájjal otthon is, templomban is, mert az imádság tartja a világot. Különben ugyan rosszul állna! (JÖK 212.)* — emögött ott áll az, amit Pál ír 1Tim 2,1–3-ban.

A másik, amit Luther ebben az összefüggésben fontosnak tart: a gyülekezet éneke. *Isten egyik leggyönyörűbb s legdicsebb ajándéka az ének. Haragszik is rá a sátán, mert sok kísértést és gonosz gondolatot űz el vele az ember. Az ördög egyszerűen nem bírja ki. Az ének a művészetek egyik legjelesebbje. A dallam megeleveníti a szöveget. Mint Saul királynál látjuk, elűzi a szomorúság lelkét (JÖK 211.).* De nemcsak a dallam fontos, hanem az énekek tartalma is. 2Sám 23,1–2-val kapcsolatban ezt olvassuk: *...igénk azonban a zsolttárogatásnak nemcsak nyelvtani és zenei szépségére gondol, a művészi szövegre, a dallam édes zenéjére, hanem inkább a zsolttárogatás teológiai, lelki értelmére. Mert a zsolttárogatás ebben igazán gyönyörűek... Dávid azonban a zsolttárogatás Izrael zsolttárogatásának nevezi. Nem akar hát azokkal kizárólagos tulajdonként csak maga dicsekedni, hanem azt akarja, hogy Izrael ismerjen bennük a magáéra. Mert nagyon fontos, hogy Isten népe egy igét s egy éneket fogadjon el. Ezért beszéljünk mi, keresztyének a mi zsolttárogatásainkról. Ambrózius szép énekeit azért nevezzük egyházi énekeknek, mert az egyház elfogadta s használja azokat, mintha tulajdon szerzeményei volnának. Ezért nem azt mondjuk: így énekel Ambrózius..., hanem hogy így énekel a keresztyén egyház. Mert Ambrózius és a többi az egyházzal énekel s az egyház övelük. Az egyház pedig akkor is megmarad, amikor ők meghalnak s tovább énekelik énekeiket (JÖK 209.).*

Luther az istentisztelettel kapcsolatban is említi a tanítást, különösen is a Kátét: *... maradjunk meg*

egyszerűen Isten igéjében, kivált a kátéban, mert ez az egész keresztyénség igazi rövid velejét és a legfőbb hittételeket foglalja össze... a káté igazi laikus-biblia. Benne van a keresztyénség egész lényege, amelyet minden keresztyénnek feltétlenül tudni kell az üdvösségre ... ne is hagyjunk fel vele, hanem prédikáljuk mindenkor. A gyülekezeti nyilvános prédikáció is mind ehhez igazodjék s reá vonatkozzék... (JÖK 381.).

7. „Az üdvösséges szent kereszt” (Jn 15,18–21)

Luther hetedik ismertetőjelként azt említi, hogy az egyház Krisztusért sokat szenved a világban, hogy hasonlóvá legyen urához, a Krisztushoz. És mindezen szenvedések indító okának egyedül annak kell lennie, hogy erősen ragaszkodik Krisztushoz és Istennek igéjéhez s így a Krisztusért szenved, Máté 5,10 (LM 415.).

Az egyház története sok bizonyítékot szolgáltat ehhez. Tudjuk, hogy nagy kísértés volt minden időben elkerülni a keresztet, keresni valami „modus vivendi”-t, alkalmazkodni megváltozott, új körülményekhez, de az is mindig kiderült, hogy Isten igéjéhez, annak nyilvános hirdetéséhez, a szentségekhez, az istentisztelethez való ragaszkodás mindig konfliktust jelentett — akkor is, amikor viszonylag békés korszak volt, amikor a hatalmon levők „pártolták” az egyházat.

Ezzel kapcsolatban bőven adódik megbeszélni való, de nagy is a kísértés arra, hogy egyéneket vizsgálgassunk, vajon vállalták, vállalják-e a keresztet. Aki ezen az ismertetőjelen kezdi vizsgálni, hogy egyház-e még egyházunk, könnyen tévútra lép. Luther a hét ismertetőjel együttesét nézi: ahol igazán hirdetik az igét, ahol keresztelnek, ahol az oltári szentséggel élnek, ahol gondoskodnak arról, hogy legyenek igehirdetők, pásztorok, tanítók, ahol van istentisztelet, ott elmaradhatatlan a kereszt. Aki megpróbál becsületesen, Isten akarata szerint élni, az megtapasztalja, hogy ez szenvedéssel jár.

Ha tehát először is azt vizsgáljuk egyházunk életében, hogy hol volt meg az első hat „jel”, akkor rá fogunk találni a hetedikre, a keresztre is. Luther sehol nem úgy érti a dolgot, hogy az egyház keresi a keresztet, hanem úgy, hogy *...ahol Isten igéjével és a hittel egyházat gyűjt, ott az ördög sem nyughatik. S ha nem tudja eretnkséggel romlásba dönteni a gyülekezetet, zúdít reá dühöngő üldözést, amelyben mindenünket kockára kell vetnünk (JÖK 390.).*

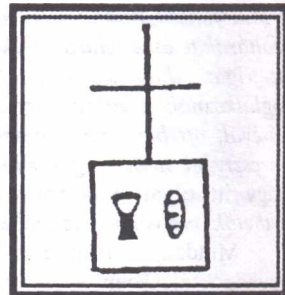
Ez az utóbbi mondat arra is utal, hogy az „eretnkség” is kereszt. Jézus is arra utal Jn 15-ben, hogy a gyülekezet azoktól is szenvedhet, akik magukat Isten népéhez tartozónak tudják és vallják. És akkor ez is jele annak, hogy van gyülekezet, van egyház. Nem kellene nekünk is ilyesmire gondolnunk, amikor egyházunk közelmúltját, vagy jelenét vizsgáljuk?

*

Ez a cikk kísérlet akart lenni arra, hogy keressünk valami biztatót reformációi örökségünkben egyházunk, lelkészeink és gyülekezeti tagjaink számára. Most egyszerűen csak a sok Luther-idézettel próbáltam néhány dologra rámutatni. Többet is lehet találni, másképpen is össze lehet állítani egy reformációi sorozatot. Ami itt olvasható, az biztatás arra, hogy most már van magyar nyelvű anyag is ehhez. A Masznyik-idézetek nyelvét a hűség kedvéért hagytam meg eredeti formájukban, nem gondolom, hogy prédikációban, bibliaórai beszélgetés során ragaszkodni kellene hozzá.

Muntag Andor

Gyülekezeti szolgálat – lelkészi közélet

„Igédet éltesd szívünkben”

Elhangzott az evangélikus területi evangélizáción, 1996. május 27-én, Pünkösöd hétfőn a békéscsabai kistemplomban

Ige és Szív. Istennek, jóllehet, a mi ajkunkra adott, általunk írásba foglalt, de mégis: tőlünk független szava örök, objektív rendje, kijelentése és a mi bensőnkből fakadó, szubjektív vallásosságunk és kegyességünk. Ugyanannak az éremnek két oldala, keresztény életünk két fókusz, középpontja, melyeket láthatatlan vonallal a Szentlélek köt össze, hoz kölcsönhatásba egymással úgy, hogy Isten örök Igéje szerint való, életszerű és eleven legyen mindenkori vallásgyakorlatunk, keresztény hitvallásunk. A következő néhány gondolattal, mondattal ezt a vonalat szerettem volna láthatóvá tenni, kiemelni, meghúzni Igétől a Szívig és vissza, szüntelenül kérve Isten Lelkét, hogy Ő vezesse és tartsa jó irányban a ceruzám.

Gyökössy Endre, a népszerű lélekgyógyász-lelkész írja egy helyen: *Minden kislány született anya. Ha játékabát kap, ősi ösztönrel tüstént anyáskodik vele. Majd elmondja, hogy volt egy pöttöm lányka a gyülekezetükben, aki nemcsak kiskorában anyáskodott, hanem később is, az iskolában, a gyermekistentiszteleten, ahol csak tehette, a kisebbekre ráadta a kabátot, megkötötte a cipőfűzőjüket, megfésülte a kócosakat, hazakísérte a tétovákat. Ez a leány még kisiskolás korában elhatározta, hogy tanító néni lesz, s valóban az is lett, mégpedig gyógypedagógus. Gyakran felkereste a lelkészt „nyomisai” ügyében (ez alatt kis nyomorékjait, fogyatékosait értette), hogy tudna-e*

valami lélektani tanácsot adni számukra.

Közben aztán férjhez ment a „nyomisok” tanító nénije. Egy időre eltűnt. Mikor újra eljött a gyülekezetbe, gyermeket várt. Örömmel üdvözölték egymást, majd a lelkész kis fogyatékos tanítványai után is érdeklődött, mi van velük. A tanító néni kedvesen beszélt róluk, akkor is elmondta, milyen örömmel van velük, mennyire szereti őket, majd hirtelen elhallgatott, arca különös módon sugározni, tündökölni kezdett, két kezét gömbölyödő hasára tette, és egészen más hangon szólalt meg: — De ez más. Azok a gyermekek is az enyéim, az én kis tanítványaim, de ezzel egy test, egy lélek vagyok. — Majd mentegetőzve hozzátette: — Ez itt van belül, ő egészen az enyém. — A lelkész tudta, hogy a fogyatékosaira gondol, akinek a sorsát valóban a szíven viselte továbbra is, de ez az egy a szíve alatt volt. Benne. S ekkor lett a lelkész számára egészen világossá Pünkösöd egyik rejtélye, misztériuma, csodája: Addig tanítványaival volt Jézus, Pünkösöd után bennük, a „szívük alatt”. Addig velük járt, attól kezdve — bennük.

A világ történelmét meghatározó nagy elméleti, politikai rendszerek évszázadának végén, akkor, amikor a rendszerek alapját alkotó nézetek, ideológiai irányzatok, „izmusok” értéke rohamosan devalválódik, csökken, nem utolsósorban a következetlen, helytelen és hamis gyakorlati alkalmazás, megvalósítás miatt, hangsúlyossá válik, hogy a

kereszténység elsősorban nem eszmerendszer, nem ideológia, hanem Krisztus követése. Jézus bennünk folytatódó élete. Ahogyan a mártír német evangélikus teológus, Dietrich Bonhoeffer fogalmazta: nem az ember van az eszméért, hanem az eszme az emberért. Nemcsak felülről kormányoz minket Isten, hanem belülről is. Ez a „belülről” a Szentlélek munkamódszere — először minket magunkat, a belső világunkat veszi munkába. Nem úgy, hogy megsemmisíti eddigi emberi személyiségünket és egyszerre győzelmes szenttékké formál, hanem úgy, hogy tiszteltben tartja nagyon is gyarló személyiségünket, de elhelyez annak mélyén egy isteni életcsírát. A feltámadott Úr Jézus Krisztus élő valóságából ajándékoz nekünk valamit, aki elkezd növekedni, Úrrá lenni bennünk. Egyre inkább „elváltozunk” az ő hasonlatosságára.

Olvastam egy neves zene- és énekritikus megállapítását egy spirituálé (néger egyházi ének) fesztiválról, ahol fehér- és színesbőrű énekes csoportok léptek fel, de minden díjat a feketék vittek el. Az egyik újságíró csodálkozva kérdezte a szakembert, hogy volt ez lehetséges. Ő mosolyogva válaszolta: — A fehérek is szépen énekelték a spirituálékat, de a „feketék a spirituálék énekelték”, és ez nagy különbség. — Furcsa a megfogalmazás, de Pünkösöd után is valami hasonló történt. Addig a tanítványok beszéltek, imádkoztak, énekeltek, ettek-ittak Jézussal, Pünkösöd után azonban nem egyszerűen ők prédikáltak, tettek biznyságot,

énekeltek róla, hanem Jézus „énekelte”, „prédikálta” a tanítványait.

S ez így van ma is, a mai tanítványokkal, mai keresztényekkel. Nem egyszerűen csak olvassuk és értelmezzük, magyarázzuk a Bibliát. Isten Igéjét, nem egyszerűen csak énekeljük, hogy „Jöjj égi szent láng, Szentlélek Isten, Igédet éltesd szívünkben”, de a Szentlélek „éneklj”. Isten Lelke kell, hogy énekelje, éltesse, értelmezze az ő Igéjét, a Szentírás szavát a szívünkben, egész életünkben, egzisztenciánk, létünk legmélyén, hiszen a szív ősi, bibliai értelemben a teljes embert, az egész egyéniséget jelenti, nem csak érzelmeinket. Igaza van a naiv költőnek, amikor így ír:

Az Ige Lélek nélkül csontváz.

A Lélek Ige nélkül

az úrben lebegő

megfoghatatlan délibáb.

Jézus Szentlélek nélkül

ideál, példakép csupán.

A Lélek az, aki megelevenít.

Általa Jézus: Megváltó,

feltámadott, élő Úr,

az írott Ige: Élet lesz.

Jövel, megelevenítő, megújító

Szentlélek!

János evangéliuma szerint (16,5–15) Jézus, amikor elbúcsúzik tanítványaitól, nem azt mondja nekik: „Elmegyek, de hagyok nektek egy írást, szöveget, egy szent könyvet, abban minden benne van, amit tudnotok kell.”, hanem így szól: „Elmegyek, elküldöm a Szent Lelket, az igazság Lelkét, az én szellememet és az majd eligazít benneteket, elvezet a teljes igazságra.” Az indiai Sundar Singh szomorúan tapasztalta: *Egyik nap a folyó partján ültem. A vízből szép, gömbölyű, kemény követ vettem ki és széttörtem. A belseje egészen száraz volt. Ez a kő sokáig feküdt a vízben, de a víz nem hatolt a belsejébe. Így van ez az embereknél Európában. A kereszténység századok óta nem a kereszténység, hanem a szívek keménysége. Az anyagiasság és az intellektualizmus, ész- és értelemközpontúság keménnyé tették a szíveket. Így nem csodálom, ha sok ember nem tudja megérteni, mit jelent számára Krisztus.*

Európa legjobban szervezett, leggazdagabb országában, Németországban éppen egy

esztendeje ezzel a főcímmel jelent meg egy újság: „Der Heilige Geist hat viel zu tun”, a „Szentléleknek sok tennivalója van”. Nem abban az értelemben, hogy nagyon elfoglalt lenne és ne érne rá a Szentlélek, hanem fordítva: Mi emberek vagyunk túlfoglaltak és nem érünk rá templomba menni, imádkozni, Bibliát olvasni. Ezért van sok dolga, teendője a Szentléleknek. Nemcsak kortársait, de minket is megszólít kérdésével a költő Vörösmarty Mihály „Gondolatok a könyvtárban” című versének végén:

Ember vagyunk, a föld s az ég fia.

Lelkünk szárny, mely ég felé viszen.

S mi a helyett, hogy törnének fölfelé,

Unatkozunk s hitvány madár gyanánt

Posvány iszapját szopva éldegélünk?

A ma újságírója pedig egyik hetilapunkban így kesereg: „Hol van a harcos egyház? Nem olyan harcra gondolok, amelyet a középkorban vívtak, amikor a papok vértben, kezükben karddal, lóháton várakat ostromoltak, vagy seregeket vezettek a törökök ellen. Nem, a mai egyházaknak a hit és a szellem erejével kellene harcolni a gonosz uralma ellen. És hol van a térítő egyház? A múlt században még misszionáriusokat küldtek a vadonba, mert Jézus azt mondta: 'Elmenvén azért, tegyetek tanítványokká minden népeket...' (Mt 28,19). Ma az európai népeket, a kereszténység és a missziók felnevelőit kellene visszatéríteni Krisztushoz. A magyar keresztény egyházaknak a saját híveik gyermekeinek és unokáinak lelkéért kellene harcba szállni, mert elvesznek a kereszténység és a magyarság számára.”

Mi, „nyugati” keresztények abban élünk, hogy element Jézus, de hagyott nekünk egy nagyszerű könyvet. Azt kell csak lapozgatni, olvasni, idézni, abban minden, keresztény életünkre vonatkozó fontos és lényeges tudnivaló benne van. Ő azonban azt mondja: Ha elmegyek, elküldöm hozzátok a Pártfogót. Ő védi, időszerűvé teszi, korszerűsíti az ügyemet, tanításomat. Amit most nem akartam elmondani, mert nem tudtátok volna felfogni, elviselni, azt ő majd elmondja nektek.

Lélek nélkül a Biblia, Isten Igéje nehéz, kemény kövek, száraz intellektuális fogalmak gyűjteménye.

Gyakran nem egyéb a keresztény élet, a bibliaolvasás, a teológiai tanulmányok, a bizonyoságtétel és az igehirdetés, mint ezeknek a köveknek, igéknek „gömbölyítése”, fényesre csiszolása, anélkül, hogy a „víz”, az élet vize beléjük hatolna. Reformátor eleink tudták: „testimonium interna”-ra, Jézus lelkének, szellemének benső bizonyoságtételére van szükség, hogy a megkövült szívek és megalvadt szavak életre ébredjenek, az ősi betűk, igék megelevenedjenek, élővé és hatóvá váljanak. Szépen írja a költő:

Mit ér a szó, a holt betű

ha a Lélek nem hatja át?

A Lélek vezessen téged,

ha olvasod a Bibliát.

Mert „öl a betű” ... önmagában okoskodás és bölcsélet, de a Szentlélek hatására a holt betűből Ige lett,

és ha az ige hatni kezd, árad belőle fény, erő, vigasztalás, újult élet, bizalom, nagy hit, vakmerő...

S a régi könyv mind Ige lesz, amely enni és inni ad...

Olvasd hát, de így olvassad naponként majd a Bibliát.

És amin csak mosolyognak múltó világunk bölcsei, életedben megteremnek a Szentlélek gyümölcsei.

Végül a befejezés ismét Gyökössy Endrétől: *Egyszer egy fiatal lelkész nagyon vágyott arra, hogy Jézus „énekelje” őt, szolgálatainak közben: érezte, tudta, hogy addig csak ő mondott „éneket” Róla. Imádkozott ezért, s várt a csodára, ami egyre késett. Egy alkalommal megkérdezte egyik lelkes öreg barátját, hogyan kaphatná meg ő is ezt a mennyei töltést: az visszakérdezte: — Kérted már a Szentlelket? Mert tudod, hogy a Lukács evangéliuma 11,13-ban Jézus azt mondja: azoknak adja a mennyei Atya a Szentlelket, „akik kéri”. — Igen, kértem — felelte az ifjú lelkész. — De meg is köszönted, miután kérted? — kérdezte öreg barátja. — Azt nem — csodálkozott rá a fiatalabb. — Kértem és vártam, hogy majd valami érzek, valami áthat. —*

Ne érzésekre várj, hanem az előre megköszönt Szentlélekre — mondta szolgatársa —, s hogy megkaptad-e, azt majd azok fogják érezni, akiknek az ígét hirdeted. A Szentlélek sohasem adja önmagát „elvontan”, hanem csak menet közben azoknak, akik kitartóan kérik, megköszönik és tüstént el is indulnak Vele mások felé.

Az idei Pünkösöd kérdése: Kérted-e a Szentlelket? Ennek az evangélizációnak pedig a nagy lehetősége: aki még nem kérte a Szentlelket, kérje: aki kérte, de azonnal nem köszönte meg, az kérje és köszönje is meg, hiszen „mindaz, aki kér, kap” (Lk 11,10). Miután pedig megköszönte, engedje, hogy a Lélek vigye, és „énekeljen” benne, énekelje őt, és felzendül körülötte az

élet, könnyűvé lesznek a terhek, ünneppé a hétköznapok. Kérjük hát, kiáltsunk, hívjuk, énekeljük:

*Jöjj, égi szent láng,
Szentlélek Isten,
Ígédet éltesd szívünkben!
Hogy lelkünk teljék meg veled,
Mert akkor lángol és szeret:
Jöjj, Vigasztaló, Szentlélek Isten!*

Bácskal Károly

Egymás hordozása

A dolgozat címében megjelölt két tömör szóban, az „Egymás hordozása” kifejezésben nyilvánvalóan nem csupán az egymásért való élés egyidejűsége domborodik ki. Aki valamiben hordozásra szorul, az nem tud hordozni ugyanakkor és ugyanabban a szolgálati ágban. Mégsem vonhatja ki magát senki az egyházban a felelősség alól, mert egymást hordani nemcsak kötelességünk, hanem áldott lehetőségünk. Lehetőségünk az, amit Pál így ír: „Egymás terhét hordozzátok: úgy teljesítitek a Krisztus törvényét” (Gal 6,2), mert azokhoz szól, „akik Krisztus Jézuséi” (Gal 5,24). Vagyis lelkészek egymást, lelkészek a gyülekezeteket, sőt gyülekezetek lelkészüket és gyülekezetek egymást abban a hitbizonyosságban hordozhatják, hogy mindannyian Krisztuséi, vérével, drága áron megváltott gyermekei, tehát egymásnak testvérei.

Nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy itt hordozásról van szó, vagyis nem szép szavakról, nem kegyes frázisokról, nem kenetteljes kifejezésekről és stilsztikai tornáról, hanem „phorosz”-ról. Megkockáztatható még az, hogy „Chrisztophorosz”-ról (gyülekezeti lapunk címe is ez) van szó abban az értelemben, ahogyan Jézus mondja majd az ítéletkor: „amikor megtettétek ezeket akárcsak eggyel is a legkisebb atyámfiai közül, velem tettétek meg.” (Mt 25,40). Krisztussá lenni egymás számára —egyébként is reformátorunk teológiájába beépült.

Szeretném ezt a témát több mint 4 évtizedes lelkészi szolgálatom élmény-, avagy tapasztalatanyagával

alátámasztani és illusztrálni. Teológiai hallgató koromban szupplikációk során egyik lelkész könyvtárából válogathattam. Egyik professzoromat megkértem válogatásom ellenőrzésére. Schlatter: Das Erlebte című könyvét még nem ajánlotta. Lehet, hogy arra gondolt: lesznek majd saját élményeim. Igaz, hogy az egymás hordozása mindenkinek saját tapasztalatává válik.

1. Különböző karizmákkal megajándékozottan szolgálunk

a.) *Igénybe vehetjük* az idősebb, tapasztaltabb, tehetségesebb szolgatárs segítségét. Bizonyos, hogy mindenkinek meg kell szereznie saját tapasztalatai alapján azokat az ismereteket, melyek további szolgálatát gazdagítják, de nagy segítség, ha egy idősebb szolgatárs szolgálati élményeiből olyan eseményt említ, amiből erőt meríthetnek, ha hasonló a későbbiek folyamán velem is előfordul. Sok fiatal szolgatárs megkímélhetné magát a csalódásoktól, buktatóktól, ha kikérmé az idősebb véleményét. Vannak „ifjú titánok”, akik úgy vélik, hogy „egyházépítő” cselekedetet végeznek, ha mielőbb félreállítják azokat az időseket, akik az elmúlt nehéz időszak évtizedeiben helytállottak ugyan, de megfáradtak és nem tudnak már egyúthaladni az új idők új áramlataival. Nem is érdemes rájuk hallgatni, mert nincsen „igazi jövőképük”. Idősek, ne vessünk rájuk követ, mert ha visszaemlékezem a közel 50 évvel ezelőtti soproni teológus éveimre, hátborzongató és szívszorító volt, amikor fiatalok különféle indítékból

pálcát törtek munkájukat érdekünkben hűségesen végző professzoraink fölött és besegítettek korai nyugdíjaztatásukba. Szabad meghallgatni idős lelkészeket életük, szolgálatuk tapasztalatairól (Köszönjük, hogy a Lelkipásztor hangjukat továbbította már). De szabad meghallgatni az ifjúság friss „Hang”-ját, mert egyházunk jövőképeinek letéteményesei, hordozói és munkálói ők.

Visszatekintve, csak áldani tudom Istent az idősebb, tapasztalt lelkészekért. Szülőfalum lelkészéért, akihez bizalommal fordulhattam, mint gimnazista, amikor falum és gyülekezetem történetéről kellett beszámolómat tartanom. Gazdag könyvtára segítséget jelentett. Teológiai hallgató koromban és fiatal lelkészként számos tehetséges lelkésszel találkoztam, akik karizmájukban részesítettek, hogy szolgálatomat jobban végezhessem. Első püspöki vizitáció a Balaton menti missziós gyülekezetben rádöbbsentett arra, hogy több kapcsolatot kellene fenntartani idősebb lelkésztestvéremmel, hogy az adminisztrációs munkát jobban végezhessem. Fájó tapasztalatként javasolom ifjú lelkészeknek.

b.) *Segítsük a gyengébbeket szeretetlen ítéletés helyett és hordozzuk egymást gyengeségeinkkel együtt.* Talán komolyabban kellene belenézni a 8. parancsolat tükrébe. Ugyanis mi lelkészek a gyülekezetben sokat rombolunk azzal, hogy a másikat „háta mögött megszóljuk, rossz hírét költjük” és semmit sem magyarázunk javára. Miközben öntelten azt véljük, hogy az ígét nagyszerűen magyarázzuk, nem vesszük észre: a legjobb

igemagyarázat hamis csengésű, ha lelkész-felebarátunk életét és szolgálatát nem „javára magyarázzuk”. Ha egy hallott, gyengének tartott szolgálatát „háta mögött” beszéljük meg szeretetlen ítéletés formájában nemcsak lelkészekkel, hanem gyülekezeti tagokkal, nemcsak a krisztusi „rend” ellen vétünk (először négy szemközt), hanem bizalmatlanságot ébresztünk lelkésztársunkkal szemben azokban, akik eddig mint Isten igéjét hallgatták tőle.

Egymást gyengeségeinkkel együtt csak akkor tudjuk hordozni, ha együtt engedjük magunkat hordozni Krisztus bűnbocsátó szeretete által. Ezért csodálatos ajándék számomra minden lelkészértekezlet, mert ott az úrvacsorában, az igetanulmányban, az előadásban, az együttlétben, a személyes beszélgetésben az „egymás hordozásának” forrásából meríthetünk: Krisztus teste és vére közösségéből és így kapunk erőt, hogy egymás szeretetlen ítéletése helyett felajánljuk segítő-készségünket a melléállásunkat kérő „gyengébb” testvérnek.

2. Különböző gyülekezetekben végezhetünk egyházunkban szolgálatot

a.) *A nemzetiségi háttér* figyelembe veendő hazai gyülekezeteinkben. Német, szlovák nemzetiség motiválja egyházunk életét a magyar nemzetiség mellett. A szlovákok „Tranoszciusza”, ahogyan egy-egy hosszú éneket végig énekeltek az istentisztelet előtt, áldásos ráhangolódás még ma is, énekes imádságban az igehirdetésre. A németajkú gyülekezetek otthoni kegyességükben, a hit gyakorló iskolájában élték meg a reformáció örökségét és imádságos könyvükből az élet minden területére találtak motivációt. Előttem van édesanyám, amint jégeső idején a Stark-féle Gebets-buchból imádkozott. Magyar gyülekezeteink a Biblia, Énekeskönyv, Imádságos könyv hármas irányvonalában élték és élük ma is hitüket, sajátos, hazai reformátoraink szolgálatából is merítve.

b.) *A kegyességi múltban domináló egy-egy igehirdető több évtizedes szolgálat.* Bizonyára nem előrevivő egy gyülekezet életében, ha egy-egy lelkészt „visszasírnak”. Nem pozitív az a nosztalgia, amikor így nyilatkoznak valakiről: úgy

tudott prédikálni, hogy szem nem maradt szárazon. Ha a bűnbánat könnyei voltak, akkor csak hulljanak... De ha csupán sirató-búcsúztató nyomán fakasztott könnyzáró, akkor az ige zápora kikerülte őket. Érdemes lenne felmérnünk, hogy idős testvéreink, akik több lelkész szolgálatában részesültek, vajon mire emlékeznek és mi az, ami még ma is meghatározza életüket egy-egy igehirdetés nyomán. A tartalmas igehirdetés a kegyességi múltban pozitív, domináló erő.

c.) *A jó tradíció keretét jelenth* a gyülekezet életének sok területén. Az istentiszteleti élet részvételében mérvadó az, hogy emberek számon tartják-e egymást. Faluban, ahol emberek együtt vannak az utcán, a munkában, nem egyszer mondogatták egymásnak: holnap megyünk a templomba, ugye ott is találkozunk? Jó tradíció, kár, hogy sok helyen feledésbe ment. Az egymásért való felelősségből fakadt, hogy volt gyülekezetekben (Ecseny) vasárnap délutánoként megindultak egymást látogatni. Akik délelőtt istentiszteleten voltak, délután a betegeket látogatták, vagy azokat, akiket nem láttak a templomban. Áldott tradíció, vannak-e még hordozóid? Pedig az istentiszteleten nekünk szolgáló Krisztust követni az emberek közötti és hétköznapi szolgálatban lehet. — Vannak gyülekezetek, melyek az *adakozásban* kimagaslók. Nem azért, mert nagy gyülekezet és gazdag anyagiakban, hanem ez évtizedeken keresztül magától értetődő volt, hogy nekik erre a célra adakozniuk kell és egy lelkész valamikor meggyőzően és példamutatóan eléjük tárta és az utódnak csak bele kell állnia ebbe a stabil tradíciós keretbe.

3. Testvérkapcsolatok kialakulása külföldi és hazai gyülekezeteink között

a.) *Külföldi testvérkapcsolataink* elevenné váltak az utóbbi évtizedekben különösképpen is. Eddigi szolgálati időmből merítve és szolgálati helyeim gyülekezeteinek kapcsolatait figyelembe véve, elsősorban német, osztrák és finn kapcsolatok voltak elevenek. Sopronnak ebben a tekintetben is múltja van, mert az iskolák építése ügyében országokat jártak be gyűjtő körúton (pl.

Kolbenheyer Mór). Teológiai egyetemünk szolgálata a hittudomány igényessége vonalán óhatatlanul fontossá tette a német és finn kapcsolatokat (Podmaniczky Pál stb.). A Gusztáv Adolf Gyámintézetben végzett szolgálata és magasszintű tisztessége révén a gyülekezet is élménybeszámolókat hallhatott, még szöszéken is, külföldi útjairól (Ziermann Lajos). Az utolsó tíz évben két külföldi gyülekezettel létesült testvérkapcsolat. Az egyik a német Bad-Wimpfenben élő evangélikus gyülekezet, ahová kitelepült egyháztagjaink egy része került. A másik a finn Seinäjoki, mely a testvérszeretet sok tényével bizonyította, hogy testvérek vagyunk. A német gyülekezettel többszöri kölcsönös látogatások révén egyre inkább kikristályosodott az a vélemény: ha azt akarjuk, hogy a testvérszálak el ne szakadjanak, a fiatalságot kell bevonni a testvérkapcsolatok intenzív ápolásába. Bad-Wimpfenből jöttek is fiatalok egyik lelkészükhöz vezetésével. Ezt viszonzni kívánjuk, ha lehet még ebben az évben. A finnek nagy segítséget nyújtottak a templomrenoválás munkájában és kölcsönös látogatások, és szolgálatok már eddig is gazdagították a gyülekezetek életét.

A két gyülekezettel való szervezett kapcsolat mellett több más külföldi gyülekezettel van kapcsolatunk. A Luther Szövetség soproni csoportja eddigi külföldi látogatásai több gyülekezettel ismertettek meg bennünket a Luther-városok mellett. Így a német Altenstein, a felvidéki-szlovákiai Eperjes voltak azok a gyülekezetek, ahol szolgálataink révén kerültünk közelebbi kapcsolatba. Külföldi gyülekezeti csoportok hozzánk látogatása révén, egyik bajor esperesség (Dekanat) lelkészeinek nálunk tartott konferenciája kapcsán, a burgenlandi szuperintendencia soproni templomunkban tartott Gusztáv Adolf szervezett ünnepe révén bepillantást kaptunk egy-egy részen át egymás gyülekezeti életébe, egyházi és lelkészi szolgálatába. Amerikai testvéreink „kézi-harangok” adománya zenei életünket gazdagította, nemcsak a gyülekezetét, hanem a Líceumét, sőt fiataljaink ezzel a kézi-harang játékkal Budapesten is szolgáltak a Luther halálának 450. évfordulóján tartott ünnepi megemlékezésen. Lehetne folytatni a sort, a kapcsolatok bővítésének igényével, szándé-

kával. De miközben távol nézünk, határokon túli testvérkapcsolatokat ápolunk és szélesítünk gyakran elfelejtjük a közeliakat.

b.) *Hazai gyülekezetek között gyenge és szervezetlen a kapcsolat* — állapítja meg joggal D. Szebik Imre püspök. Pontosabban idézve szavait: „*a hazai evangélikus gyülekezetek egymással való kapcsolata nem elég intenzív, nem is szervezett. Az erősebb gyülekezetek felelőssége a „gyengék”, a gyengébbek iránt nem jut eléggé kifejezésre*”. Lehet kérdezni, hogy miért van ez így. Lehet válaszként megemlíteni, hogy az elmúlt 40 évben „karjaink” azért nyúltak határokon át, mert gyengék voltunk. Sopron elveszítette gyülekezetének kétharmadát, épületeinek, földjeinek nagyrészét. Legtöbb hazai gyülekezetünk „gyenge lábon járt”. Ezért is jöttek segítségünkre külföldi egyházak, hogy templomok megújulhassanak, parókiák épülhessenek (pl. ecsenyi parókia). A hazai gyülekezetek karjai ezért kifelé nyúltak, ahonnan anyagi erőforrást kaptak és nemigen volt a figyelem központjában az egymás felé kinyújtott testvéri kezek szükségessége. — Most, amikor a külföldi anyagi erőforrások lassan számunkra kiapadnak, legalábbis csökkenő tendenciát mutatnak, Isten maga vezeti gyülekezetünket a határon belüli testvérek megismerésére, egymás terheinek hordozására.

Meg kell erősödnie minden gyülekezetnek saját háztartásának önálló kiépítésében. Minden egyháztagnak, aki igényli a gyülekezet szolgálatát, meg kell hoznia a szükséges áldozatát anyagiakban. Sokan érzik és élük ezirányú felelősségüket, de még nagy a lemaradás gyülekezetünkben is. Nem szereti az a gyülekezet még „önmagát” sem — pedig a felebarátot is így kellene szeretni —, mely nem adja meg azt, ami saját élete, szolgálata számára nélkülözhetetlen. Több gyülekezet saját magát éhezeti — nem ez az igazi bőjt —, vagyis nem ad eleget az igeszolgálat biztosítására, lelkészét netán arra kényszeríti, hogy más anyagi forrásokot keressen, más munkakörben, noha a gyülekezet létszáma és anyagi bázisa lehetővé tenné, hogy ne rövidüljön meg a gyülekezetben végzendő igehirdetési és lelkipásztori szolgálat. Persze, hogy vannak gyülekezetek, melyek önmagukat eltartani képtelenek létszámbeli és

anyagi erőtlenségük miatt. Itt kell az erősebbeknek segíteni a gyengébbeket. Valamelyik egyházmegyei fórumon, amikor felvetődött az egyházfenntartói hozzájárulás emelésének szükségessége egy bizonyos szintre, ilyen vélemény hangzott el: nekünk nem kell emelni, mert mi magunk abból meg tudunk élni, amit eddig adtunk, önmagunkat fenn tudjuk tartani. — Nem gondolnak még az erősebb gyülekezetek közül sokan arra, hogy nem élünk csupán önmagunknak, hanem azért kell többet adnunk, mint ami nekünk szükséges, hogy segítsük a gyengébbeket, a nálunk erőtlenebbeket. — Nagyon hiányos még a gyengébbek iránti felelősség. Nem mondhatjuk a gyengének: eddig is kaptál a nyugati szomszédától, ezután sem hagy cserben. Valószínű, hogy a nyugatiak várják az új társadalmi szisztémában mielőbbi talpraállításunkat — melynek sok buktatóját és visszahúzó erővonalait még erősen érezzük —, másrészt vannak a nyugatiaknak, a németeknek közelebbi testvéreik (keleti részből), akiket segíteni kell. Tanulhatunk tőlük abban, hogy nekünk is a közelebbi, hazai testvéreinknek kell segíteni. Mert a testvér szó nemcsak „a legszebb szó a világon” (Reményik S.), hanem indító elkötelezést is jelent.

4. Gyülekezeteinknek legyen hazai testvérgyülekezete

a.) *Ki legyen a kezdeményező?* Ha testvérnek tartjuk a másikat, akkor ne várja az erősebb, hogy a gyenge előbb „tömlőben” küldje el könnyeit. A gyengébb testvér szégyelli a kérést, a koldulást. Egyébként is, akik mindannyian Isten előtt koldusok vagyunk, ne várjuk, hogy a másik testvér koldusként kérjen tőlünk „alamizsnát”. Ne az erős testvér várja „trónuson” az erőtelen testvér közeledését.

b.) *Mivel közeledjünk?* (tartalmi inspirációk)

— *testvér-szeretettel*. Mindegyik kapott „örökséget”. Ne kérje ki azt a tékozló fiú módján önző felélésre, hanem élje meg testvéri együttlétben, az atyai házban. A szeretet nem felélni akar, hanem osztani.

— *a gyengébbet megszólító alázattal*. Ne érezzen lekezelő

felsőbbrendűséget, mert akkor elzárkózik az amúgyis érzékeny gyenge, törekeny „csigaházába”, magányába.

— *feltétel nélküli biztatással*. Ne érezze a másik, hogy a melléállásért valamit elvárok tőle. Esetleg rá akarom erőltetni gyülekezetem hitéletének tradicionális „kellékeit”. Feltétlen biztatással forduljunk a gyengébbhez.

— *őszintén tárjuk fel gyülekezetünk életét*: ismertessük meg velük. Hívogassunk közös istentiszteletre és menjünk hozzájuk istentiszteletre. Szeretetvendégségeken egymás múltját, életét ismertessük.

— *kérdezzük meg, hogy mivel segíthetnénk* legjobban, mire van szükségük.

Anyagiakban: offertórium tartása testvérgyülekezet céljára. Adománygyűjtés építés esetén. Ha rokonai szájak is fűződnek egy-egy házasság révén, a két gyülekezet felé információk áramlása intenzívebbé válhat. A lelkészek vendég-szolgálatokat, evangélizációt végezhetnek a másik gyülekezetében.

— *ajánljuk fel konkrétan, hogy miben tudunk segíteni* és mondjuk meg őszintén, amiben nem tudunk támogatást nyújtani. Lehet, hogy a gyengébb is tud az erősebbnek hitbéli támaszt nyújtani, mert jobban kellett megvívnia a „megmaradás harcát” a szórványhelyzetben; a hit harcát, az egyszerűbb, templom nélküli, ritkább istentiszteleti alkalmak miatt is.

— *látogatásunk alkalmával mindig legyen valami a „tarisznyánkban”*. Van gyülekezet, melynek asszonyai a templom hideg padjaiba, vagy a gyülekezeti terem székeire párnákat készítenek és viszik a testvérgyülekezetnek. Ahol gyülekezeti lap van, onnan vihető a testvérnek. Legyen ez a hét tény felsorolása a „mivel közeledjünk” kérdésre olyan, mint a gyengébb testvér szívében hordozott, de ki nem mondott 7 kérése, mely az erősebbnek mégis tudomására jut, és igyekszik teljesíteni.

c.) *Hogyan történhet mindez?* Hogyan kezdjük? Bizonyos, hogy a tartalmi tények és a formai megközelítések nem választhatók el egymástól, szorosan kapcsolódnak. A formák ugyanis változhatnak, de a tartalomnak meg kell maradnia. Hogy milyen „edényben” visszük a testvéri szeretetet, a gyengébbet

megszólító alázatot, a feltétel nélküli biztatást, gyülekezetünk életének őszinte feltárását, vagy miként kérdezzük meg a segítségre szorultság tényeit és hogyan mondjuk el, miben tudunk segíteni, sőt milyen tarisznyában vigyük el segítségünket, az minden időben változik. A módszerek alkalmazásában lehetnek különbségek, csak legyen a hordozó edény mindig tiszta, mert a tiszta szívűek a boldogok, akik nem kény-

szeredetten, hanem jókedvvel tudnak adakozni, segíteni.

Még egyről nem feledkezhetünk meg: testvér-kapcsolatokról van szó és ez ebben az összefüggésben is azt jelenti, hogy amint a vérszerinti testvért nem mi választjuk, hanem kapjuk, így a testvérgyülekezetet is fogadjuk el, mint Isten drága áron megváltott ajándékát, mely nem önmagában hordozza értékét, mert értékes volta egyedül megváltottsá-

gában van. Ha ezt törekenyebb edényben hordozza, az erősebb szolgálata, hogy össze ne törjön a terhelések, próbatételek súlya alatt!

Szimon János

(Elhangzott a Győr-Sopron-Mosoni egyházmegye lelkészértekezletén 1996. április 10-én Ágfalván)

A neuendettelsai „Pastoralkolleg” 1997. évi — magyar lelkészek számára is meghirdetett — programja

jan. 8–22. „Sie können aber gut predigen”

A résztvevők elgondolkodhatnak saját igehirdetési gyakorlatokról és gondolataikat kicserélhetik a többiekkel. Vendég: *Gottfried Stoll* lelkész, Neuendettelsau

jan. 22.–febr. 5. „Manchmal bin ich der Boß”

Szeminárium a vezetői kompetenciáról. Vendég: *Prof. Dr. Karl-Wilhelm Dahm*, Münster

febr. 26.–márc. 12. „Die Erfindung der Religion”

Utolsó ítélet — kulturális emlékek — szent iratok. Vendég: *Prof. Dr. Jan és Aleida Assmann*, Heidelberg

márc. 12–16. „Die rede der Reden”

Jézus Hegyibeszéde — kortársaknak. Vendég: *Prof. Dr. Hans Weder*, Zürich

ápr. 9–23. „Heraus aus dem Einerlei”

Egyházi ünnepek és azok ószövetségi — zsidó háttere. Vendég: *Dr. Friedrich Fechter* lelkész, Erlangeni Egyetem

ápr. 23.–máj. 7. „Freundlich über die Schwelle begleiten”

Lelkigondozás és istentisztelet kauzális szolgálatok alkalmával. Vendég: *Gottfried Stoll* lelkész, Neuendettelsau

jún. 4–18. „Religion? — da haetten wir doch was zu bieten”

Ezoterika — és az igazság körüli vita. Vendég: *Bernhard Wolf* lelkész, Nürnberg

jún. 18–27. „Aufmerksam mitgehen mit Deinem Gott” (Mik 6,8)

Szent Ignác-féle lelkigyakorlat lelkészeknek és lelkésznőknek. Vendég: *Andreas Falkner SJ*, Frankfurt és *Frau Hildegard Joeres*, Augsburg

júl. 2–16. „...ein Komödiant könnte einen Pfarrer lehren”

Mozgás, gesztusok, beszéd az istentiszteleten. Liturgikus magatartás. Vendég: *Thomas Kabel* rendező, színművész, Hamburg

szept. 1.–okt. 1. „Durchbruch zum Leben”

Az egyház a lelkigondozás helye. Vendég: *Prof. Dr. Christian Möller*, Heidelberg

okt. 15–29. „Gott unter die Leute bringen”

Marketing és management a gyülekezetben. Vendég: a Karlsruhei Ipari és Kereskedelmi Kamara egy munkacsoportja

okt. 29.–nov. 11. „Lehrer sein — für die Seele Sorgen”

Erre a kurzusra főállású, gimnáziumi hittanárokat várnak. Vendég: *Waldemar Pisarski* lelkész, Augsburg

nov. 10–22. „Lebenskreise: immer neu herauswachsen und hineinwachsen”

Meditációs kurzus — lelkész házaspároknak. Vendég: *Frau Ingrid Heinrich-Rohrbach*, München

Jelentkezés az egyes programok meghirdetett időpontja előtt legalább két hónappal

Jelentkezni lehet levélben az Északi Egyházkerület Püspöki Hivatalánál (1125 Budapest, Szilágyi Erzsébet fasor 24.).

gondolkodtak el, hogy milyen sokféle külső hordozhatja a Krisztus keresztségének fájóan borzongató, mégis reményteljes örömeit. Azon is tűnődtem, hogy a művészet a maga eszközeivel igehirdetés is lehet. Lehet, hogy a művész nem mindig szorosan bibliai gondolatot akart megszólaltatni. Lehet, hogy csak eszközként használta a bibliai témát. És mégis. Luther, rá jellemzően, bátor gondolkodóként mondta ki „az evangélium akkor is evangélium, ha azt Pilátus mondja”. Akkor is lehet evangélium, ha én hirdetem, és hiszem, hogy lehet akkor is, ha egy ma élő képzőművész. Mert nem a megnyilatkozó ember a fontos, hanem a cselekvő, a szerető Isten. Vallom, hogy lehet igehirdetés. Nem hiszem, hogy ellentmondana ez a Róm 10,17-ben megszólaló fontos bibliai elvnek, amely szerint a hit a hallásból van. Mert a hallás több, mint a levegő részecskéinek rezgéséhez kötött információáramlás. A hatalmas Isten eszköztára sokkal gazdagabb, mint ahogy arról mi emberek gondolkodunk. Keresztelő János tolmácsolásából tudjuk. Isten a kövekből is támaszthat fiakat Ábrahámnak — amelyeknek nyilvánvalóan nincsen fülük... Miért lenne megköve Isten keze? Miért ne tudná felhasználni a vizualitást, a festmény, vagy szobor látványát a jóhír megértésére, a hitre vezetésre?

Szinte most is magam előtt látom *Kapócs Tibor*: Predestináció című alkotását. Krisztus arcán sejtelmesen ott tükröződik a kegyetlen kivégzőeszköz, a keresz. Teológiai értekezések oldalak százain sem tudják ezt a gondolatot így megfogalmazni. Egy rettenetesen kemény fogalom megszélidül, mert Krisztus nem a keresztre, hanem

rám néz. Értelmezésem szerint, nem a borzalmat rendelte el az Isten, hanem a megmentésemet, és óriási áldozatot hozott érte.

Egészen más érzéseket indított el *Somogyi Győző*: Ez a zsidók királya című karikatúrája. A műfaj is mehökkentő. Mit keres egy ilyen kiállításon? Szabályosan neveltségessé teszi a kereszten függőt... INRI a kereszttel alatti gúnyolódók szemszögéből. Kibillent az udvarias megszokásból.

A torinói lepel titokzatos varázsát idézi fel *Borza Teréz*: A lepel című alkotása. Ablaküveg elé függesztett vászonra emlékeztető anyag, amelynek meggyűrt barázdáin át a beszűrődő fény Krisztus-arcot formál.

Megdöbbenő *Tácsik János*: Misztikus barbarizmus című képe. Arany háttéren feszület, amit a mai bitófához tartozó durva kötél köt össze a vérre emlékeztető vörös háttéren megjelenő, a pusztulás hangulatát árasztó világgal. Az a kötél akár egy köldökzsinór, vagy infúziós cső, amely a dermesztően lehangoló képet összeköti a mennyet jelképező résszel és étellel tölti meg.

Nem tudom, hogy jó vevő voltam-e, hogy az említett vagy a sok nem említett alkotás szemlélésében megértettem-e a művészek üzenetét? Azt azonban a kiállítás kapcsán megérthettem, hogy a történelem során sokféleképpen használt és értelmezett jelet, a corpust, a művészek lehet hogy a maguk kifejezésére használják, de a megfeszített Krisztusban általuk is az Isten akart és akar megszólítani.

Szemerel János

Az Evangélikus Sajtóosztály legújabb könyveinek jegyzéke

Balikó Z. – dr. Cserháti S.: Megrepedt nádat nem törí el	230.–
D. Bonhoeffer: Követés	710.–
C. Witte – Szabó J.: Jer örvendjünk keresztyének	529.–
Christoph Klein: Fény az út végén	380.–
Csepreg 1621–1996	186.–
Dr. Cserháti Sándor: Filippibeliekhez írt levél	485.–
Elek László: Győry Vilmos	370.–
Evangélikus templomok (levelezőlap)	49.–
Ferenczy Erzsébet: Uram, taníts minket imádkozni	184.–
Grünvaltszky Károly: Ábrázolt egyháztörténet I–II.	1.120.–
Hernád Tibor: Kapernaum	370.–
Jörg Zink: A megújuló tízparancsolat	180.–
Karner Károly: Apokalipszis	209.–
Karner Károly: Időszerű hitvallás	93.–
Krisztus tanuja (Luther élete)	103.–
Mátis István: Küszöb előtt	650.–
Dr. Pröhle Károly: Lukács Evangéliuma	394.–
Dr. Pröhle Károly: Luther Márton négy hitvallása	680.–
D. Scholz László: Jézussal egy asztalnál	120.–
D. Scholz László: Érted is, amit olvasol?	143.–
D. Terray László: Izrael és az evangélium	102.–
Dr. Vajta Vilmos: Hitből fakadó élet	172.–
D. Veöreös Imre: Az Újszövetség színgazdagsága	785.–

